

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro archeologii

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Mgr. Lucie Kovandová

Pravěk Velvarska

Velvary and its Surroundings in Prehistory

Praha 2014

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Bláhová, PhD.

Poděkování

Na prvním místě bych ráda poděkovala PhDr. Zuzaně Bláhové, PhD. za vedení diplomové práce, konzultace a korektury textu. PhDr. Václavu Mouchovi jsem zavázána za zpřístupnění sbírek slánského muzea a za pomoc s dohledáním některých nálezů z Velvarska. Děkuji také Národnímu muzeu v Praze za přístup do jejich internetové databáze.

Velké poděkování patří panu Václavu Fenclovi z Kralup nad Vltavou za poskytnutí materiálu z jeho celoživotního bádání, za rady a pomoc, a také paní Jitce Kůrkové z Městského muzea Velvary za zpřístupnění muzejních sbírek a za čas, který mi v průběhu zpracovávání nálezů věnovala.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 13. května 2014

.....
Jméno autora/autorky

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá pravěkým vývojem na Velvarsku. Sleduje a popisuje nálezy jednotlivých období a kultur od paleolitu do doby římské, které byly objeveny v katastru obcí v okolí Velvar. Zpracovány jsou nálezy nacházející se v Městském muzeu ve Velvarech. Pozornost je věnována nejen známým a archeologicky již zpracovaným nálezům objevujícím se v odborné literatuře, ale také předmětům, jež jsou uloženy v muzejních sbírkách. Práce také představuje přehled povrchových sběrů učiněných na sledovaném území.

Klíčová slova

Archeologie, střední Čechy, pravěk, regionální studie, Velvary, Velvarsko, vývoj osídlení

Abstract

This work is focused on prehistory in Velvary and its surroundings. The main aim is describe findings of archaeological periods and cultures from palaeolithic to roman period, which were found in localities surrounding Velvary. The attention is on findings in City Museum Velvary. Some of them were archaeological described and published in professional literatures, but most of them were not in the attention of archaeologists. The work is also focused on surface survey in this area.

Keywords

Central Bohemia, archaeology, prehistory, regional settlement, Velvary

OBSAH

1 ÚVOD.....	7
2 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY VELVARSKA.....	8
2.1 VYMEZENÍ REGIONU	8
2.2 PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	8
3 DĚJINY BÁDÁNÍ V REGIONU.....	10
4 PRAVĚKÝ VÝVOJ VELVARSKA.....	16
4. 1 PALEOLIT A MEZOLIT	16
4. 2 NEOLIT	17
4. 3 ENEOLIT	19
4. 3. 1 Časný eneolit.....	19
4. 3. 2 Starší eneolit	19
4. 3. 3 Střední eneolit	21
4. 3. 4 Mladší eneolit	22
4. 4 DOBA BRONZOVÁ	25
4. 4. 1 STARŠÍ DOBA BRONZOVÁ.....	25
4. 4. 2 STŘEDNÍ DOBA BRONZOVÁ	31
4. 4. 3 MLADŠÍ DOBA BRONZOVÁ	32
4. 5 DOBA ŽELEZNÁ	36
4. 5. 1 STARŠÍ DOBA ŽELEZNÁ	36
4. 5. 2 MLADŠÍ DOBA ŽELEZNÁ	40
4. 6 DOBA ŘÍMSKÁ	41
4. 7 DOBA STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ	43
5 POVRCHOVÉ SBĚRY NA VELVARSKU	44
6 PRAVĚK VELVARSKA V ŠIRŠÍM ÚZEMNÍM KONTEXTU	53
7 ZÁVĚR	61
8 SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	63
8. 1 PRAMENY	63
8. 2 LITERATURA	68
9 SEZNAM VYOBRAZENÍ	74
10 SEZNAM ZKRATEK	77
11 PŘÍLOHY.....	79
11. 1 KATALOG LOKALIT A NÁLEZŮ	79
11.2 KATALOG NEZPRACOVANÉHO FONDU ARCHEOLOGIE MUZEA VELVARY.....	124
11.3 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	132

1 Úvod

Cílem této diplomové práce je sledovat vývoj osídlení Velvarska a dějiny jeho archeologického poznání. Práce se bude opírat o pravěké archeologické nálezy objevené na území pracovně vymezeném a nazvaném Velvarsko. Zapracovány budou především nálezy uložené v Městském muzeu Velvary a sbírkový fond Národního muzea v Praze. Jde o ojedinělé nálezy získané systematickými výzkumy i archeologickými odkryvy. Historie archeologického bádání na Velvarsku začíná již v 19. století, moderních systematických či záchranných výzkumů se zde následně odehrálo velmi málo. Na druhou stranu na Velvarsku proběhlo a probíhá velké množství povrchových sběrů především zásluhou Václava Fencle, jehož nálezy a výsledky jsou jednou ze základních opor této práce.

Výchozím bodem pro sestavení přehledu pravěkých nálezů na Velvarsku je Oborový katalog velvarského muzea, který vznikl od konce 30. let 20. století a byl v následujících letech doplněn novými sbírkovými předměty. Tyto nálezy určoval koncem 30. let Jan Filip ve spolupráci s ředitelkou muzea Boženou Gollovou, uvedené kulturní určení tedy odpovídá stavu poznání té doby. Na instalaci archeologické sbírky v prostorách muzea se podíleli Václav Fencel a Václav Moucha, kteří v některých případech upravili datování nálezů. V muzeu je uloženo velké množství dosud nezpracovaných nálezů archeologie, v této práci jsme s nimi až na výjimky nepracovala.

Úvodní kapitola představí základní charakteristiky Velvarska, tedy vymezení sledovaného regionu a jeho přírodní podmínky. Následující kapitola se bude věnovat dějinám bádání na Velvarsku, popsány budou významné archeologické nálezy a výzkumy. Další kapitola nastíní pravěký vývoj v této oblasti a bude rozdělena na podkapitoly podle jednotlivých období pravěku. Šestá kapitola pojedná o povrchových sběrech na Velvarsku a předloží jejich základní přehled. Sedmá kapitola uvede významné nálezy v sousedství Velvarska, které doplňují poznání pravěkého vývoje na sledovaném území.

Po seznamu pramenů a literatury bude následovat seznam vyobrazení a zkratk. Příloha č. 1 představí katalog nálezů z Velvarska, se kterými budu pracovat v textu diplomové práce. Příloha č. 2 bude soupisem nezpracovaného fondu archeologie velvarského muzea a budou v něm uvedeny základní známé informace o těchto nálezech. Příloha č. 3 bude obrazovou přílohou a bude obsahovat mapy lokalit v jednotlivých pravěkých obdobích a obrázky vybraných nálezů z Velvarska. Obrázky nálezů byly zčásti převzaty z publikované literatury, převážně jde však o snímky vlastnoručně pořízené.

2 Základní charakteristiky Velvarska

2.1 Vymezení regionu

Velvarsko se nachází ve Středočeském kraji v severovýchodní části okresu Kladno. Původně byla tato oblast součástí slánského okresu, od roku 1960 se dostala do politické a kulturní sféry Kladna. Sledované území pracovně nazvané Velvarsko zahrnuje následující obce a vesnice: Velvary, Velkou a Malou Bučinu, Budihostice, Černuc, Chržín, Sazenou, Nabdín, Uhy, Dolní Kamenici, Ješín, Hospozín, Kmetiněves a Bratkovice (obr. 1). Vymezení vychází částečně ze sběrné oblasti velvarského muzea, kterou popsal Václav Fencel (1975).

Ve středu sledovaného území leží Velvary, obec s rozšířenou působností Slaný. Velvary zahrnují vsi Velkou Bučinu, Malou Bučinu a Ješín. Jihovýchodním směrem od Velvar leží vesnice Velká Bučina. Ješín se rozkládá v mělkém údolí Červeného potoka. Chržín se dělí na tyto tři části – Budihostice, Dolní Kamenici a Chržín. V mírně zvlněné krajině v údolí Vranského potoka se nachází Černuc, jehož součástí jsou Miletice, Nabdín a Bratkovice. Sazená je zasazena do mírně zvlněné krajiny Podřipska do zčásti zalesněného údolí Bakovského potoka, který obec rozděluje na dvě části. Na východ od Velvar jsou Uhy, severozápadním směrem od Velvar leží Hospozín a osada Hospozínek. Na obou březích Vranského potoka se rozkládá Kmetiněves.

2.2 Přírodní podmínky

Z hlediska geomorfologického se Velvarsko nachází v oblasti Středočeské tabule v celku Dolnooharské tabule a v podcelku Řipské tabule s relativně málo porušeným reliéfem (Bína - Demek 2012). Podloží v této krajině (obr. 2) je tvořeno usazeninami karbonskými (jílovec, pískovce, slepence) a křídovými (slínovec, jílovec, prachovec, pískovce) a čtvrtohorními (štěrky, písky, spraše).

U Sazené vystupují na povrch slítnité horniny křídly. V kvartéru se vyvinuly především rozsáhlé pokryvy a závěje spraše. Sprašová rokle u Zeměch u Kralup nad Vltavou je přírodní chráněnou oblastí dokládající ukládání vrstev spraší a souvrství fosilních půd, na jejích okraji jsou navíc vyvinuty typické černozemě, které se vyskytují i na Velvarsku (Ložek – Kutíková - Špryňar a kol. 2005, 309).

Na plošině mezi Uhy a hranou vltavského údolí se zachovaly větší pokryvy šterkopísků vyšších vltavských teras (Ložek – Kubíková - Špryňar a kol. 2005). Od Velvar k Chržínu protéká Bakovský potok širokým údolím lemovaným vltavskými terasami, které jsou nejdokonaleji vyvinuty u Kralup nad Vltavou. Na střední Vltavě a mezi Kralupy nad

Vltavou a Velvary je vyvinuta lysolajská terasa, vinohradská terasa se vyskytuje hlavně v opuštěném údolním dnu Vltavy, jež směřuje od Sazené směrem k Řípu (*Balatka – Sládek 1962*, 81 – 85). Spraše jsou dokladem pleistocénního stáří štěrků, které tvoří dnešní údolní dno dolní Vltavy. Mocnost těchto spraší byla prokázána v Sedlci u Prahy. Osm sprašových pokryvů je zde odděleno pohřbenými půdami. Tři nejmladší spraše odpovídají würmským stadiálům, tři další patří rissu, sedmá vrstva je perriského stadiálu a osmá stadiálu M2 (*Balatka – Sládek 1962*, 87).

Velvarsko leží v přírodní lesní oblasti Rakovnicko–kladenské pahorkatiny. Tento územní celek je tvořen rovnými nebo mírně svažitými plochami, které zaobírá převážně orná půda. Nadmořská výška sledovaných obcí se pohybuje okolo 200 m.n.m. Celý okres Kladno se vyznačuje suchým podnebím s ročním průměrem srážek kolem 500 mm. Velvarsko ležící v severovýchodní části Kladenska patří mezi teplé klimatické oblasti T1. Kladensko včetně Velvarska tak díky příznivému charakteru krajiny s dlouhými menšími vodními toky a mělkými údolími pokrytými sprašemi představovalo vhodné území pro osídlení od nejstarších dob pravěku (*Ložek – Kubíková - Špryňar a kol. 2005*).

Hlavní vodní toky patří k povodí dolní Vltavy. Od severu k jihu je to potok Vranský, Zlonický, Bakovský a Červený. Vranský potok protéká Kmetiněvsí, Hospozínem, Černucí a u Budihostic se vlévá do Bakovského potoka. Bratkovice leží na Zlonickém potoce, jež se u Nabdína vlévá do Bakovského potoka protékajícího Velvary, Chržínem a Sazenou. Ješín je protnut Červeným potokem.

3 Dějiny bádání v regionu

Historie archeologického zájmu o Velvarsko začala v 2. polovině 19. století, kdy do tohoto kraje při svých cestách zavítal kněz Václav Krolmus, který zanechal popisy ze svých cest v *Památkách archaeologických a místopisných* a v rukopisných denících. V jedné z jeho zpráv o archeologickém pátrání se uvádí, že navštívil Velvary, v jejichž okolí objevil množství žárovišť a pohanských pohřebišť a odtud pokračoval k Černuci, Hospozínu a ke Kmetiněvsi, kde při cestě našel vypálené okrouhlé jámy vyplněné dřevěným uhlím, popelem, spálenými kostmi a střepy popelnic (*Krolmus 1855, 285; Sklenář 2011, 50, 350*).

V 2. polovině 19. století projevil o archeologické nálezy v kraji zájem ředitel cukrovaru ve Zvoleněvsi Jan Felcman a jeho účetní Václav Schmidt, kteří spolupracovali s kustodem archeologické sbírky Národního muzea v Praze a později přednostou prehistorického oddělení Národního muzea Josefem Ladislavem Píčem. V Černuci a Ješíně podnikli první skutečné archeologické vykopávky (*Fencl 2008*).

J. Felcman se správcem cukrovaru v Hospozíně Hubertem Protivenským v roce 1894 upozornili na nález „předhistorických“ pohřebišť na polích u Černuce (*Schmidt 1893 - 1895*). Na poli statkáře p. Hudečka na parc. č. 121, která se nachází nedaleko obce, byla objevena tmavě zbarvená místa obsahující popel, střepy z keramických nádob, zvířecí kosti a vyorána byla i lidská kostra překrytá kamenem. Kostra ležela ve skrčené poloze na pravém boku s orientací od jihu k severu. Řídící učitel v Černuci Karel Rusý část vykopaných nálezů umístil do školní sbírky. Z dalších nálezů lze jmenovat část kulovité nádoby s drsným povrchem, baňatý hrnek s kulatým ouškem, baňatý hrnek, baňatý vysoký hrnek špatně vypálený, „okřínek“, miskou či kostěné šídlo.

Severozápadním směrem od Černuce v poloze Na Skalkách zaznamenal Václav Schmidt na základě vyprávění místního občana p. Plachého několik archeologických nálezů (*Schmidt 1893 - 1895*). Jednalo se o množství hliněných nádob s popelem a nedostatečně spálenými kůstkami a bronzovými předměty (svinuté drátky, kroužky, jehlice), v jedné z nádob s popelem byl i bronzový býček a železný zprohýbaný meč. Žárové pohřebiště z Černuce bylo datováno do doby římské. Poloha byla prozkoumána i v následujících letech, kdy se podařilo odkrýt jeden hrob, který obsahoval dno hliněné nádoby, bronzový kroužek, dva korálky s modrými očky a opálené korunky zubů. Objevena byla také kostra dospělého jedince a koňská kost.

Koncem 19. století bylo v *Památkách archaeologických a místopisných* v rámci Zpráv a drobností Archeologického Sboru Musea království Českého uveřejněno několik příspěvků věnujících pozornost nálezům z Velvarska. V ročníku XIII. se objevila zpráva o zaslání 19

velkých otevřených bronzových kruhů ředitelem knížecích továren v Hospozíně a Velvar Antonínem Michlem (*Smolík 1886*). Ročník XIV. informoval o daru Heřmana Jandy (*Smolík 1888*). Jednalo se o hrot kopí s tulejí zdobený drátkem stočeným na obou koncích do růžice, který pocházel z Budihostic.

V roce 1889 Alois Vondráček uveřejnil archeologické nálezy z Hospozína v článku nazvaném *Pohřebiště u Hospozína* (obr. 10). Dva kostrové a jeden žárový hrob byly objeveny v roce 1883 u hospozínského cukrovaru při stavbě dráhy ze Zlonic do Hospozína. Hrob I. byl 80 cm hluboký, 2 m dlouhý a 1 m široký. Uvnitř hrobu se nacházela skrčená kostra orientovaná sever – jih, položená na levé straně těla a obklopená pěti hliněnými nádobami a osmi kameny. A. Vondráček při popisu nálezů uvedl malý kalíšek z jemné hlíny vypálený do červena, tuhovaný hrnek šedé barvy se třemi příčnými brázdami pod hrdlem a kroužkem pověšeným na uchu, hrnek tmavě vypálený, džbánec šedé barvy s ven ohrnutým okrajem a talířek z hlíny s příměsí písku zdobený pod okrajem třemi příčnými nálepkami (*Vondráček 1889*, 438).

Hrob II. měl podobné rozměry a byla v něm uložena natažená kostra, hlavou k jihozápadu a obličejem k východu. Kostra byla obložena šesti kameny a třemi nádobami. V hrobě III. se našla popelnice a čtyři nádoby. V blízkosti pohřebiště byly objeveny i tři pazourkové nožíky nebo škrabadla. Na ploše naleziště se dále podařilo odkrýt několik střepů keramických nádob, zvířecí kosti, kostěné a kamenné nástroje. Významným nálezem byly střepy obilnice, hliněného tkalcovské závaží, kalíšek se dvěma vtačenými rýhami pod hrdlem a čtyřmi na výduti, vejčitá nádoba obsahující hlínu s popelem, klínovitý kámen z pazourku, brousek z pískovce a dva třecí kameny. Na místě označeném na plánu písmenem „d“ se nacházel hrob s tělem orientovaným jih – sever podobný hrobu II., v něm byl uložen hrnek, kostičky a kameny (*Vondráček 1889*, 438 – 442). Toto místo „d“ bylo zřejmě hrobem kultury se šňůrovou keramikou (*Buchvaldek; Moucha ed. 1997*, 147).

Koncem 19. století došlo k jednomu z nejvýznamnějších archeologických nálezů nejen na Velvarsku, a sice k odkrývání kamenného hrobu u Velvar (*Smolík 1890 – 1892*, 209 – 218). V roce 1889 se při orbě podařilo odkrýt mohutné pískovcové kameny tvořící čtyřhranný útvar (obr. 11). Hrob obsahoval pozůstatky dvou spálených těl uložených v popelnici. Kromě popelnice byly v hrobě další tři nádobky sloužící k pohřebnímu účelu (obr. 12).

Josef Smolík velvarský hrob zařadil v duchu svých svérázných názorů na vývoj českého pravěku do halštatského období, Josef Ladislav Píč psal o době „pokolení skrčených koster“ (1899) a Josef Schráníl se domníval, že hrob patří „nordické“ kultuře (1924). Dle Albína Stockého lze velvarský hrob spojit s „předúnětickým“ obdobím (1928). Václav

Moucha klade inventář hrobu na přechod mezi starším a mladším eneolitem (1960). Emilie Pleslová-Štiková zařadila velvarský hrob do proto-řivnáčského období (1993). Podle nejnovějších poznatků hrob patří kamýcké fázi české badenské kultury (Neustupný ed. 2008, 37).

V roce 1912 získal Karel Prokop hromadný nález bronzů z Velvar, který byl objeven cestářem Antonínem Janovským předchozího roku při kopání příkopu u silnice vedoucí z Hospozína do Černuce. Nálezy tvořil „květináč“ knovízského typu přikrytý bronzovým kotoučem, uvnitř něj se nacházely rozlámané bronzové předměty a kusy roztavené bronzoviny. Bronzové předměty zastupovaly zlomky srpů s mírně zahnutou čepelí a s rovným držadlem, pět zlomků úzkých srpů či nožů, jejichž držadlo tvořil krátký řapík, pět nožů, hlavice meče, tři dlátka, několik jehlic, části náramků a tenké bronzové plíšky. Dle K. Prokopa je nález dokladem existence chaty domácí řemeslníka z doby knovízské, který skupoval poškozené bronzové předměty, tavil je a vyráběl z nich nové předměty (Prokop 1912, 69).

V roce 1926 publikoval Jaroslav Böhm nález sedmi hrobů z Ješína na poli p. Dryáka ležícím na svahu zvaném Na Mráčnici. V hloubce 1,5 m byl objeven hrob zavalený kameny, kostra ležela na pravém boku, hlavou k jihu. V hrobě se nacházelo několik bronzových předmětů například dlouhá únětická jehlice se zdobeným krčkem a zlomky dvou záušnic. Současně J. Böhm upozornil na nálezy z cihelny v Ješíně, kde byla objevena polovina hlazené tmavé amforky se dvěma oušky a kanelovaným břichem a tmavě šedý koflík. Předměty byly zařazeny do kultury knovízské (Böhm 1926, 52 – 53).

Důležitou kapitolu v dějinách bádání o pravěku na Velvarsku představuje zájem veřejnosti o archeologické nálezy a péče o ně. V roce 1912 se bratři Gollové ujali sbírek pravěkých památek z okolí Velvar s cílem založit muzeum. V roce 1932 archeologické sbírky Velvar zpracoval Jaroslav Böhm. V roce 1938 byl založen Muzejní spolek Velvary, jehož předsedou se stal ředitel velvarského cukrovaru Antoš Otta, archivářem vrchní soudní rada Josef Čermák a správkyní sbírek Božena Gollová, která společně s Janem Filipem zpracovala archeologické nálezy Velvarska. Katalog předmětů, který v této době vznikl, se stal základem pro dnes používaný Oborový katalog Městského muzea Velvary (obr. 13). Archeologické sbírky muzea byly v této době odborně upraveny a v roce 1939 instalovány úředníkem archeologického oddělení Národního muzea v Praze Ladislavem Hájkem (Kůrková 2008, 69). V 60. letech proběhlo přečíslování muzejních sbírek a proveden byl i nový soupis předmětů.

Po 2. světové válce začala intenzivní těžba písku v chrčínské části vltavské terasy, která zničila řadu dokladů lidské činnosti z období pravěku a přinesla pouze několik

náhodných nálezů dokládajících možnou intenzitu osídlení tohoto regionu (*Fencl 2006b*). Nálezy z pískovny u Chržína přinesli do velvarského muzea místní učitel a sběratel pravěkých památek Josef Smetana a konzervátor Státního archeologického ústavu Prokop F. Masner.

V roce 1961, na základě hlášení muzea ve Velvarech, provedl Jiří Hrala záchranný archeologický výzkum pravěkého objektu v Kmetiněvsi (ARÚ Praha). Objekt se vyrýsoval ve východní stěně výkopu pro položení kabelu na parc. č. 1/2 o hloubce 220 cm a o šířce 140 cm. J. Hrala prozkoumal dno jámy, odkud získal materiál pro datování. Jáma obsahovala zvířecí kosti a únětickou keramiku (*Hrala 1961*).

Zajímavý nález byl učiněn v roce 1979 v Budihosticích, kdy se mezi Zálužím a Kralupy nad Vltavou na levém břehu Vranského potoka na poli v sousedství Dolní Kamenice objevily obrysy pravěkých objektů. Zahájen byl záchranný archeologický výzkum Národního muzea v Praze, který vedl Miloslav Slabina. Výzkum přinesl doklady asi 50 archeologických objektů datovaných do konce doby bronzové a na počátek doby železné (*Slabina 1982*, 14 - 15; *Fencl 2012*, 6). Nejméně dvě jámy byly určeny jako polozemnice bylanské kultury. V průběhu výzkumu byl jeho vedením nově pověřen Karel Preusse z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Brandýse nad Labem. Po ukončení výzkumu v srpnu 1979 byly nálezy předány do velvarského muzea bez terénní dokumentace, která je nyní nezvěstná.

V roce 1984 došlo při rozšiřování pískovny v Uhách k nálezu sídliště z mladší fáze knovízské kultury a ze štítarské kultury a jednoho či dvou žárových hrobů bylanské kultury (*Jiráň – Moucha 1992*). Knovízské sídliště leželo na ploché vltavské terase ve výšce 226 – 230 m.n.m. Na ploše sídliště bylo objeveno 50 jam, z nichž se prozkoumalo 34 objektů převážně kotlovitého tvaru.

V roce 1991 byl proveden záchranný archeologický výzkum na trase ropovodu Hospozín – Horní Beřkovice, který zasáhl až k Sazené (*Moucha 1992*). Cílem výzkumu bylo dokumentovat archeologické nálezy odkryté a ohrožené na lokalitě, proveden byl tedy povrchový průzkum v několika úsecích ropovod. Jeho trasa probíhala na vltavské terase, která je místy přikryta sprašovou závějí. Povrch tvoří černoze. Na kat. ú. Černuce byly objeveny dva objekty. Objekt 1/91 byl konickou jámou zahloubenou do sprašového podloží, výplň jámy tvořila šedočerná hlína, v jámě nebyly archeologické nálezy. Objekt 2/91 byl sídlištním objektem s plochým dnem a neobsahoval žádné archeologické nálezy. Ve zmíněném úseku ropovodu bylo zjištěno velmi řídké pravěké osídlení, které nelze blíže datovat (*Moucha 1992*, 2).

V posledních letech se na Velvarsku setkáváme s leteckou archeologií, která přináší další významné poznatky o osídlení zdejší krajiny v minulosti. Důležité poznatky poskytl

projekt Archeologického ústavu AV ČR v Praze *Sídelní prostor pravěkých Čech*, v jehož rámci proběhlo v letech 1992 – 2002 letecké snímkování krajiny (Gojda 2004).

Díky němu bylo objeveno sídliště z časné doby laténské v Chržíně (Chytráček 2001). Záchranný archeologický výzkum lokality potvrdil využívání plochy od konce pozdní doby bronzové do časné doby laténské. Výzkum se soustředil na prozkoumání 50 m širokého pásu. Vedle obytných objektů a dílen byly doloženy i pohřební aktivity například žárový jamkový hrob původně překrytý mohylou či eneolitický kostrový hrob (Chytráček 2007).

V roce 1999 provedli Jan Turek a Joanna Sofaer-Derevenská v rámci již zmíněného projektu Archeologického ústavu AV ČR v Praze výzkum pohřebiště v Uhách, které přineslo objev čtyř kruhových objektů (Turek 2000). V příkopu B byly zahloubeny dvě kruhové jámy, z nichž jedna obsahovala žárový pohřeb. Uprostřed příkopu C byla odkryta hrobová jáma s pozůstatky kostrového hrobu ze starší doby bronzové, přepálené zlomky opuky svědčí o jeho překrytí jakousi hrobkou či plošinou, na které probíhaly kremační pohřební obřady. Příkop A a D patří do starší doby bronzové. Mezi těmito příkopy byl objeven izolovaný žárový pohřeb bez výbavy a žárový pohřeb obklopený kúlovými jamkami tvořícími zřejmě náhrobní konstrukci (Turek - Sofaer 2004). Lokalita byla využívána jako pohřební areál v průběhu několika pravěkých období.

Archeologický průzkum u Sazené v roce 1999 zjistil dva pravěké příkopy zahloubené po podloží (Křivánek 1999; Fencel 2003). Magnetometrické měření ověřilo ohrazení v podobě dvojitého lomeného příkopu, které přehrazuje část výrazného ostrohu a zřejmě tak souvisí s relikty valů na zalesněném svahu při jeho horní hraně. Na ploše měření převažoval šterkopískový materiál podloží, na zorané ploše nebyly žádné zlomky keramiky ani jiné archeologické nálezy.

V roce 2000 provedl Roman Křivánek magnetometrický průzkum a povrchový sběr na návrší ležícím na jihu od staré silnice z Velvar do Nelahozevsí na jihovýchodním okraji Nových Uhů (Křivánek 2001). R. Křivánek prokázal existenci dvojitého kruhového příkopu, možného pravěkého rondelu. Povrchový sběr přinesl pouze jeden zlomek pravěké keramiky.

R. Křivánek pokračoval s geofyzikálním průzkumem a povrchovým sběrem v okolí Uh i v roce 2001. Průzkumem části pole ležícím severovýchod od Nových Uhů byly objeveny dva velké zahloubené objekty o délce 5 a 8 m a v jejich okolí několik menších objektů. Objekty je možné předběžně identifikovat jako pravěké hliníky a okolní objekty jako pravěké jámy (Křivánek 2003).

V roce 1992 provedl Martin Gojda letecký průzkum a následný povrchový sběr na kat. ú. Černuce. Na prozkoumané ploše byly zjištěny pravděpodobné pozůstatky sídlištních jam a

čtvercové ohrazení (*Gojda 1992*). Lokalita byla osídlena v období zemědělského pravěku. Na základě získaných movitých nálezů lze usuzovat minimálně na dobu laténskou a dobu římskou.

Miroslav Chytráček v roce 2001 při archeologickém výzkumu osídlení doby halštatské a časně laténské u Chržína na trase budoucí komunikace mezi Novou Vsí a Velvary upozornil na mezolitické nálezy. Předstihový záchranný archeologický výzkum probíhal ve dvou výkopových sezónách (ARÚ Praha). Naleziště v Chržíně se nacházelo na pravém břehu Bakovského potoka v nadmořské výšce 195 m. Byly odkryty zahloubené objekty interpretované jako pozůstatky obytných a dalších staveb. Díky příhodným půdním podmínkám byly zahloubené objekty chráněny před následnou zemědělskou činností až do současnosti (*Sýkorová - Fridrich 2005, 69*).

V roce 2006 provedl Ladislav Varadzin (ARÚ Praha) záchranný archeologický výzkum ve výkopech pro inženýrské sítě v Budihosticích na levém břehu Vranského potoka v nadmořské výšce 186 – 190 m (*Varadzin 2007*). V objektech byla objevena pravěká keramika například kultury únětické a štítarské.

4 Pravěký vývoj Velvarska

Kapitola o pravěkém vývoji Velvarska sleduje jednotlivá období a kultury, s jejichž nálezy se setkáváme na vymezeném území Velvarska. Některé etapy ve vývoji zdejšího osídlení jsou zastoupeny pouze ojedinělými nálezy, jejichž vypovídací hodnota je nízká. Jiné kultury se na Velvarsku objevují poměrně hojně, což je způsobeno charakteristickými způsoby sídlení a pohřbívání, jež přitahovaly pozornost již v 19. století.

4. 1 *Paleolit a mezolit*

Paleolit je na Velvarsku (obr. 3) doložen ojedinělými nálezy z povrchových sběrů, které mohou svědčit o krátkodobé přítomnosti člověka v této krajině, stejně jako mohou být indikátorem zničeného paleolitického sídliště resp. tábořiště nebo možným signálem o existenci neporušené kulturní vrstvy uložené pod povrchem (*Fridrich – Vencl ed. 2007*).

Na katastru Velké Bučiny v roce 1998 objevil Jan Fridrich na při stavbě silnice doklady sídlištní aktivity z období staršího a středního paleolitu a zbytky pravěkých objektů z mezolitu (*Fridrich 1998*). Tyto nálezy nebyly dosud zpracovány (*Fencel 2006*).

V Chržíně bylo objeveno v roce 2001 mezolitické sídliště, které se nacházelo na pravém břehu Bakovského potoka. Předstihový záchranný archeologický výzkum zde byl zahájen v září 2001 a pokračoval také na jaře následujícího roku (*Sýkorová – Fridrich 2002*).

Mezolitické sídliště v Chržíně se rozkládalo na ploše o velikosti 80 x 40 m. Výzkum zachytil 42 objektů, 20 žlábků a přibližně 90 kůlových jamek. Kamenná industrie představuje soubor o 159 kusech. Byla zde odkryta řada mělce zahloubených objektů, interpretovaných jako pozůstatky obydlí. Obydlí měla oválný půdorys a byla často doplněna o otopné zařízení či jámu s ohněm. Dále se zde vyskytla obydlí lehká i méně zahloubená přibližně pravoúhlého půdorysu s kůlovými jamkami konstrukčního typu. Mezi jednotlivými objekty byly zachyceny žlábků.

Sídelní objekt č. X pravoúhlého tvaru byl označen za centrální dům. V severozápadní části byl objekt narušen oválnou jámou, na jejímž dně se našla lidská kostra ležící na zádech s hlavou k severozápadu, obličejem k východu (*Sýkorová - Fridrich 2002, 15*).

Na ploše sídliště bylo odkryto několik zahloubených obytných objektů s otopným zařízením a dílny. Ve čtverci B2 byly odkryty dva sídelní objekty bez otopného zařízení a mělká pečící jáma. Ve čtverci B4 byl zachycen objekt č. XII, v jehož výplni byly nalezeny uhlíky a zvířecí kosti a v jeho západní části stálo otopné zařízení. Ve čtverci B5 byla zachycena pec tvořená valouny, v blízkosti se nacházela dvě zahloubená otopná zařízení. Ve

výplni dlouhého domu č. VI se našly kamenné artefakty, uhlíky a kosti. Jeho součástí byly dva další objekty. Ve čtverci D4 a v jeho okolí byl zachycen objekt, který obsahoval pohřeb ženy z mladšího stupně laténské kultury. Na hranici čtverců D3 a D2 se nacházelo možné zimní obydlí uvnitř s ohništěm, v jehož výplni byl jeden kamenný artefakt a ulita křídlatky pelikání.

Téměř v polovině objektů byla objevena kamenná štípaná industrie z pazourku, křemence bečovského typu, z křišťálu například hrot typu K, mikrolitická čepel s příčnou retuší, dvojité krátké škrabadlo s neretušovanými boky, mikročepelky a čepele různé velikosti a zbytková jádra (obr. 14). Suroviny na jejich výrobu byly dováženy. Nálezy pazourku svědčí o kontaktech severním směrem, nálezy křišťálu jihovýchodním směrem a schránky plže křídlatky pelikání jsou dokladem kontaktů jižním směrem (Sýkorová - Fridrich 2002).

Kamenné artefakty byly zařazeny do beuronien, resp. do středního mezolitu dle třídění T. Galiňského (1997). Naleziště Chržín tak spadá do období od konce staršího mezolitu – beuronien B2 (cca 6200 BC) do počátku středního mezolitu – beuronien C (cca 6000 BC). Jednotlivé objekty zde vznikaly v určitém časovém intervalu a sídliště v Chržíně tak představuje osadu posledních lovců a sběračů s doklady několikanásobného osídlení (Sýkorová - Fridrich 2005).

4. 2 Neolit

Na Velvarsku jsou známy z neolitu nálezy kultury s lineární keramikou i kultury s vypíchanou keramikou (obr. 4). Významné neolitické sídliště bylo v blízkém okolí Velvar objeveno v Kamenném Mostě. Neolit na Velvarsku dokládá především kamenná industrie. Její nálezy jsou mnohdy bez nálezových okolností a mohly se dostat na sledované území druhotně.

Většinu nálezů však představuje kamenná industrie například nůž pečlivě retušovaný z obou stran (obr. 17) a retušovaná čepel nože (obr. 18), kopytnatý klín ze šedé břidlice s uraženým týlem (obr. 19) a zlomek mlatu ze šedé břidlice se zdobenými hranami (obr. 20). V okolí Chržína byly nalezeny dvě kamenné teslice (obr. 21, inv.č. A 68), čtyři sekeromlaty ze šedé břidlice (obr. 22 - 23, inv.č. A 71, 74), polovina mlatu ze šedočerné břidlice (inv.č. A 73). Do neolitu patří také černá hlazená sekerka nalezená v Budihosticích (NM, inv. č. 7005) a poškozený kamenný mlat ze šedé břidlice z Černuce (obr. 15). Z Hospozína pochází retušovaná pazourková sekerka (NM, inv.č. 10098).

Kulturu s vypíchanou keramikou zastupují sekeromlat z Černuce, vystavený v expozice velvarského muzea (obr. 16) a sekeromlat nalezený ve Velvarech, který je zařazen mezi nezpracované fondy archeologie muzea (př.č. 371/80).

Z konce 19. století pochází nález neolitického sídliště v Kamenném Mostě nedaleko Velvar, které se nacházelo na mírném návrší na levém břehu Svatojiřského potoka mezi Kamenným Mostem a Zvoleněvsí. V roce 1894 byl Jan Felcman upozorněn na vyorání střepů z hlíněných nádob a o dva roky později zde s Václavem Schmidtem zahájili systematický výzkum (*Schmidt 1896*). Na poli bylo prokopáno pět míst s výrazným zbarvením oproti okolí. Na lokalitě bylo objeveno sídliště kultury s lineární keramikou. Mezi nálezy se vyskytoval například střep okraje bombovité nádoby zdobené kruhovitým prodlábnutým pupkem a plastickou páskou, střep z okraje misky zdobený lomenou páskou, střep z oblé stěny nádoby zdobený vodorovnými řadami záseků, střep z oblé stěny nádoby s vodorovným, svisle provrtaným uchem a páskou s vodorovnými rýžkami, střep ze spodku nádoby se zlomkem dvou svislých pásů nehtovitých dolíčků, střep z okraje bombovité nádoby zdobený kruhovitým pupkem, střep z okraje bombovité nádoby, pod ním kruhovitý pupek a plochá sekerka z modrošedého amfibolitu (*Vokolek 2004, 30*).

Na parc.č. 212 byly v Kamenném Mostě objeveny dvě jámy eneolitické kultury nálevkovitých pohárů (*Schmidt 1896, 417*), které obsahovaly například část širokého poháru s páskovým uchem, střepy zásobnic, pohárů, džbánů a silnostěnných nádob, plochý přeslen, kostěné hroty, palice z pískovce a úštěp z bílošedého silicitu (*Vokolek 2004, 30 – 31*). Nálezy ze sídliště jsou dnes uloženy v Národním muzeu v Praze.

Z Velvarska pochází také řada kamenných nástrojů, které lze pouze rámcově zařadit do neolitu nebo eneolitu. Příkladem je provrtaný kamenný sekeromlat z okolí Velvar (NM, inv. č. 19791), plochá kamenná sekerka, která byla součástí Štorchovy sbírky a odtud přešla do Národního muzea v Praze (NM, inv. č. 28695) a kamenný mlat se zúženým tělem po obou stranách (M Velvary, inv.č. A 61). Ve Velvarech byl v roce 1854 nalezen také dobře vyhlazený sekeromlat z černého kamene s provrtaným otvorem darovaný p. Mazanec Národnímu muzeu (*Sklenář 2011, 351*). Z Uh je táhlý kamenný mlat pečlivě hlazený, který daroval do Národního muzea Josef Smetana (NM, inv.č. 8964), který velvarskému muzeu věnoval část přeraženého kamenného mlatu šedobílé barvy (M Velvary, inv.č. A 82). Jako dar se do velvarského muzea dostala také polovina kamenného mlatu z Černuce (M Velvary, inv.č. A 83).

4. 3 Eneolit

V eneolitu se na Velvarsku setkáváme s michelsberskou kulturou, nálezová základna se poté rozšiřuje ve starším eneolitu, ze kterého pochází množství keramiky a kamenné industrie kultury nálevkovitých pohárů. Ve středním eneolitu se na sledovaném území objevují nálezy řivnáčské kultury a badenská kultura, v mladším eneolitu převažují doklady osídlení a pohřbívání kultury se šňůrovou keramikou a v menší míře kultury zvoncovitých pohárů (obr. 5).

Vedle nálezů datovaných spolehlivě, které pocházejí z výzkumů v posledních letech, se na Velvarsku setkáváme s předměty, jejichž zařazení do eneolitu bude nutno ověřit. Například v Národním muzeu v Praze jsou uloženy dvě keramické nádoby z Velvar z písčiny u hřbitova, které byly dle dobové terminologie zařazeny do „předúnětické“ kultury. Jedná se o šedohnědý malý koflík s ouškem vedoucím od okraje k výduti (inv. č. 28025) a černohnědý hrnek s hlazeným povrchem a uchem vedoucím od podhrdlí přes maximální výduť (inv.č. 28026). Bez přesného určení polohy nálezu je část náhrdelníku z Budihostic složená ze 12 kostěných válcovitých korálků (inv. č. 28255).

Do eneolitu zřejmě také patří kostěná industrie z okolí Chržína, kde byly nalezeny tři kostěná šídla, špička parohu s příčnými zářezy, dva kostěné roubíky, šídlo z úlomku kosti, kostěné dlátko s tupým ostřím a ploché kostěné šídlo (M Velvary, inv.č. A 147 – 155).

4. 3. 1 Časný eneolit

V časném eneolitu se objevuje michelsberská kultura, která je rozpoznatelná díky typickým tulipánovitým pohárům. O jediných reprezentantech této kultury na sledovaném území se zmiňuje Albín Stocký (1926, 180, tab. CVII:9 – 10), který v přehledu michelsberské keramiky uvedl dvě nádoby pocházející patrně z hrobů z Hospozína (obr. 24). Jde o amforu ovoidního těla s kulovitými výčnělky na hrdle (NM, inv. č. 1441) a část hrnce s malým uchem na hrdle (NM, inv. č. 1442). Doklady jiných časně eneolitických kulturních skupin nebyly zatím na Velvarsku prokázány.

4. 3. 2 Starší eneolit

Ve starším eneolitu se setkáváme s kulturou nálevkovitých pohárů, která se dělí na fázi baalberskou, siřemskou a salzmündskou a ve středních Čechách se její nálezy soustředí do pražsko-slánské oblasti, v jehož rámci se nachází také Velvarsko. Jan Filip, který v roce 1939

určoval nálezy archeologické sbírky velvarského muzea, valnou část předmětů kultury nálevkovitých pohárů zařadil podle dobové terminologie do „nordické“ kultury.

Do staršího eneolitu patří v okolí Velvar nalezený hladký střep hnědočerného povrchu kulovité amfory s tunelovitým ouškem a zdobený otisky šňůry (M Velvary, inv.č. A 77) a střepy džbánu s páskovým uchem (M Velvary, inv.č. A 111).

Početnou složku pramenné základny kultury nálevkovitých pohárů představuje broušená industrie. Z Černuce pochází plochý sekeromlat s rozšířeným ostřím a týlem a s po stranách umístěným plastickým vývalkem (obr. 26), kamenný sekeromlat (M Velvary, inv. č. A 364). V okolí Chržína byla nalezena polovina hlazeného černého kamenného mlatu (M Velvary, inv.č. A 69).

Do kultury nálevkovitých pohárů patří i čepcovitý sekeromlat se silně prohnutým hraněným tělem, půlkruhovým ostřím, zdobený rytým větévkovitým ornamentem z Velvar uložený ve sbírce velvarského muzea (obr. 27). Nález by dle V. Fencle (2013) mohl souviset s doklady kultury nálevkovitých pohárů z Lešanské plošiny, tedy návrší táhnoucího se od kralupského Hostibejku na velvarský Radovič. Předmět se objevuje u A. Stockého (1926, tab. CVI:20).

Václav Fencel s Petrem Boukalem vykopali v roce 1981 v těžebním profilu pískovny v Uhách v poloze Na Horách odpadní jámu baalberské fáze kultury nálevkovitých pohárů. V jámě byla nalezena lahvovitá amfora s polokulovitým tělem a ostře nasazeným úzkým válcovitým hrdlem se šesti oušky nasazenými pod největší výdutí, s vyhlazeným povrchem světlehnědé barvy (Moucha 2010, 275 - 276). Amfora je vystavena ve slánském muzeu (obr. 25).

Na poli p. Beneše u Budihostic došlo k ojedinělému nálezu amforky s kuželovitým spodkem a se čtyřmi uchy. A. Stocký (1926) nádobu přiřadil do „nordické“ keramiky, dle jejího tvaru a postavení i tvaru uch lze amforku považovat za doklad kultury nálevkovitých pohárů (NM, inv. č. 14728).

Antonín Knor získal z pískovny Antonína Hořovského v Černuci hrnek se širokým páskovým uchem pocházející zřejmě z pohřebního kontextu (obr. 28) z období eneolitu. Při hloubení studny ve dvoře p. Hudečka v Černuci čp. 26 byl objeven hliněný přeslen (M Velvary, př. č. 8/80), který měl být uložen v koflíku kultury nálevkovitých pohárů (Knor 1934b).

4. 3. 3 Střední eneolit

Střední eneolit zastupují zejména kultury badenského okruhu, kultura řivnáčská a kultura kulovitých amfor. Na Velvarsku se setkáváme s doklady kultury řivnáčské, která je v Čechách známa díky hrazené výšinné osadě na Homolce u Stehelčevsi (*Ehrich - Pleslová-Štiková 1968*). Kultura byla pojmenována podle vrchu Řivnáče u Roztok nad Vltavou. Typickým keramickým inventářem jsou koflíky s převýšeným uchem, džbány s rohatými uchy nebo například čerpáky.

Z okolí cukrovaru v Hospozíně pochází ojedinělý nález hladkého střepu s rohatým uchem a s větším hrotitým hranatým pupíkem uprostřed prohnutí (*Ehrich - Pleslová-Štiková 1968, 202*), který je uložen v Národním muzeu v Praze (inv. č. 14503). Do řivnáčské kultury patří i ojedinělý nález kamenného klínu se souměrně obloukovitým ostřím ze šedé břidlice z Černuce (obr. 30), který publikoval Václav Fencel (*1974*).

Do středního eneolitu patří také množství kamenné industrie z okolí Velvar, která nebyla zatím blíže určena do konkrétní kultury. Jedná se o dvě sekerky s uraženým týlem ze zeleného kamene (M Velvary, inv.č. A 85 - 86) a dva kamenné klíny, z nichž jeden byl vyroben z šedočerného kamene a druhý ze zeleného kamene (M Velvary, inv.č. A 88 – 89, obr. 29).

Jedním z nejvýznamnějších střeoeolických nálezů na Velvarsku a v Čechách vůbec je skříňkový hrob, který byl odkryt 4. září 1889 v poloze Na Vinicích, na parc. č. 568, na pozemku p. Viléma Tomsy (*Smolík 1890 – 1892*). Skříňka obdélného tvaru byla sestavena z plochých pískovcových balvanů a měla tyto rozměry: 3,16 m a 3,22 m na délku a 2,20 m na šířku, ve východním rohu byl hrob otevřený. Při jihozápadní straně stál osamocený balvan. Hloubka hrobu byla 50 až 60 cm. Na dně hrobu byly zetlelé kosti dvou lidských těl.

Detailní analýzu inventáře velvarského hrobu, uloženého v Národním muzeu v Praze, s důrazem na předměty cizího původu provedl Václav Moucha (*1960*). V hrobě byly objeveny závěsky zhotovené z lastury středomořského původu (NM, inv. č. 11479 – 11483), které se objevují v inventáři hrobů kanelované keramiky v Maďarsku, stejně jako válcovité perly vyřezávané z kosti či měděného plechu nebo soudkovité perly z měděného plechu s vloženými válcovitými kostěnými korálky. Dále se zde našly lastury srdcovek (inv. č. 11484 – 11485).

Paralely dvou spirálovitých manžetových náramků (inv. č. 11465 – 11466) a závěsků z měděného plechu (inv. č. 11476 – 11477) napodobujících srdcovky je podle V. Mouchy (*1960*) možné najít ve starším eneolitu, přestože byly dříve spojovány s únětickou kulturou.

V hrobové výbavě byl dále náhrdelník složený z osmi soudkovitých měděných korálů a několika drobných rourek z dutých zvířecích kostí, ze dvou spirálovitě stočených pásků a dvou bronzových rourek (inv.č. 11486), malý jantarový korál (inv.č. 11487) a dva náhrdelníky složené z drobných perel z kosti a vápence (inv.č. 11488 – 11489).

Unikátním nálezem je plochý pŕlměsícovitý nákrčník z měděného plechu s trubičkovitě svinutými konci, jehož vnější okraj je lemován dvojitou perličkovitě vybíjenou klikatkou a na vnitřním okraji dvěma podélnými žebry (inv. č. 11464). Podle tvaru a provedení je zřejmě jihovýchodního původu. Také drobné předměty z hrobu lze spojit s oblastí kultury s kanelovanou keramikou (*Moucha 1960*). Významné jsou i mističkovité ozdoby se šesti řadami vybíjených perliček a s jedním či dvěma otvory (inv.č. 11467 – 75).

Hrob obsahoval i několik keramických nádob (obr. 31). Jednalo se o bezuchou amforovitou nádobu s vyšším prohnutým hrdlem a široce vydutým tělem, její výzdoba v podobě čtyř plastických žeber zakončených bradavkovitými výčnělky se nacházela pod maximální výdutí (inv.č. 11458). Podobné bezuché amforovité nádoby podle V. Mouchy (*1960*) je možné najít v okruhu kultury s kanelovanou keramikou. Tři hlubší mísovité nádoby s asymetricky umístěnými uchy a ve dvou případech s plastickým žebrem vytaženým vzhůru tvarově odpovídají mísovitým nádobám kultury nálevkovitých pohárů (inv.č. 11459 – 11461).

Václav Moucha velvarský hrob na základě inventáře zařadil na přechod staršího a mladšímu eneolitu. Některé kovové předměty z výbavy hrobu byly podrobeny rentgenofluorescenční analýze v Ústavu jaderné fyziky československé akademie věd v Řeži u Prahy. Analýza prokázala, že nákrčník je výrobkem středoevropského původu zřejmě východoalpské oblasti, jejíž produkce začala v období časného eneolitu (*Pleslová-Štiková 1993*, 150). Na základě poslední určení patří unikátní hrob do kamýcké fáze české badenské kultury (*Neustupný ed. 2008*, 37).

4. 3. 4 Mladší eneolit

Mladší eneolit představují kultura se šňůrovou keramikou a kultura zvoncovitých pohárů. Obě kultury jsou na Velvarsku zastoupeny převážně ojedinělými nálezy, mezi kterými se objevují především kamenné nástroje a keramika, která dokládá pohřební aktivity těchto kultur v okolí Velvar. Poznání kultury se šňůrovou keramikou bylo rozšířeno díky činnosti Miloslava Buchvaldka a Václava Mouchy, kteří publikovali nálezy této kultury nacházející se v bývalém okrese Kralupy nad Vltavou (*1997*).

Ve velvarském muzeu se nachází bohatě zdobený střep okraje amfory nebo hrncovité mísy bez známých nálezových okolností (př. č. 90/69). Zdobený je hustým svazkem klikatek

na hrdle a pásem vodorovných rýh na rozhraní hrdla a těla, na spodní rýhu jsou zavěšeny šrafované trojúhelníky. Klikatky a vodorovné pásy byly vytvořeny ozubeným kolečkem, obvod rytých trojúhelníků a šrafování vzniklo nehtem či dřívkem. Podle V. Mouchy (2010, 280) je střep v našem prostředí cizí a patří zřejmě oderské šňůrové keramice.

V Národním muzeu v Praze jsou uloženy další mladoeneolitické nálezy z Velvarska. Do kultury se šňůrovou keramikou patří amfora s bohatě zdobeným hrdlem otisky šňůry s vyrytým větévkovým ornamentem na plecích a se dvěma protilehlými prožlabenými uchy (inv. č. 27980) nalezená v okolí velvarského cukrovaru (*Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 154*). Ze stejné lokality pochází také provrtaný vlčí zub, který byl zřejmě součástí hrobové výbavy kultury se šňůrovou keramikou (inv. č. 28213). Z prostoru velvarského cukrovaru pochází i amfora s odsazeným hrdlem, kulovitým tělem a úzkým hrdlem (obr. 32).

V Kmetiněvsi byla nalezena vysoká amfora protáhlého baňatého těla s vyšším hrdlem a dvěma protilehlými uchy a se sedmi oušky na svrchní části břicha (NM, inv. č. 14484). Předmět byl odevzdán do Národního muzea v Praze darem E. Hudečka před rokem 1900 (*Buchvaldek 1967, 138*). Tato amfora pochází zřejmě z pohřebního kontextu. V Kmetiněvsi se našel také džbánovitý pohár s rovným hrdlem a malým uchem, s hlazeným povrchem (M Velvary, př.č. 242/74, obr. 33), který Libuše Horáková-Jansová (1932) zařadila do únětické kultury. Tento ojedinělý nález však podle novějších poznatků patří do kultury se šňůrovou keramikou a mohl by spíše pocházet z cukrovaru u Hospozína (*Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 149*).

Z cukrovaru u Hospozína jsou v Národním muzeu uloženy dvě nádoby kultury se šňůrovou keramikou pocházející ze dvou hrobů (inv.č. 14561 – 14562). Jedná se o amforu kulovitého těla se dvěma protilehlými uchy na maximální výduti, s ostře odsazeným nízkým hrdlem a ovaleným okrajem a o amforu se dvěma protilehlými uchy na maximální výduti, s mírně konickým hrdlem, pod nímž jsou nasazena čtyři úzká ucha (*Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 147*). Ze stejné lokality je i vejčitá nádoba uložená v Národním muzeu (inv.č. 3309), která by měla pocházet z místa označeném A. Vondráčkem (1889) jako „d“.

Vedle těchto nálezů máme z Velvarska doložen popis pohřebišť kultury se šňůrovou keramikou. Prokop F. Masner ohlásil v roce 1950 Státnímu archeologickému ústavu objev hrobu této kultury v pískovně v Chržíně na par. č. 141 (*Masner 1950*). Naleziště prozkoumal v prosinci 1950 Antonín Knor. Pohřebiště se nacházelo na nejvyšší povltavské terase. Vrchní část plochy byla pokryta černozemí, pod ní ležel vápnitě ztužený písek a podloží tvořil jemný písek s oblázky. Při těžbě písku byly rozrušeny hroby s kostrami ve skrčené poloze a několik mísovitých jam s červenou výplní. Dvě nádoby a střepy z hrobů obdrželo kralupské muzeum

v Nelahozevsi (*Knor 1950*). Nálezy ze tří hrobů byly zaslány archeologickému ústavu, kde obdržely př. č. 443 – 444/50. Hrob 1 patří kultuře se šňůrovou keramikou, u hrobu 2 je určení nejisté a hrob 3 nebyl zkoumán (*Buchvaldek – Moucha 1997, 147*).

A. Knor (*1950*) v Chržíně prozkoumal dvojhrob se skrčenými kostrami. Tzv. „západní pohřeb“ obsahoval kostru ležící na pravém boku, hlavou k západu a nohama k východu, za hlavou se nacházela část keramické nádoby. Tzv. „východní pohřeb“ představoval lidskou kostru položenou na pravém boku, hlavou obrácenou k východu a nohama k západu. Zjištěn byl také dětský hrob nacházející se asi 1 m od západního pohřbu. Zbytky dětského trupu bez lebky a nohou byly uloženy ve směru jih – sever. V případě dětského hrobu není jisté, zda patří kultuře se šňůrovou keramikou, orientace těla nasvědčuje spíše kultuře zvoncovitých pohárů nebo únětické.

M. Buchvaldek a V. Moucha (*1997, 147-148*) uvedli popis nálezů ze zmíněného chržínského pohřebiště. Z kostrového hrobu 1 pochází vejčitá nádoba se třemi zachovanými pupky na okraji a plastickou páskou s rýžkami pod nasazením hrdla (M Slaný, inv.č. 9967) a dutá nožka mísy (M Slaný, inv.č. 9970), která zřejmě patří do okruhu pozdní lengyelské keramiky či nejstaršího eneolitu a byla druhotně použita v mladším eneolitu. Kostrový dvojhrob obsahoval džbánovitý pohár zdobený otisky šňůry (M Slaný, inv.č. 9968).

Typickým reprezentantem kamenné industrie mladšího eneolitu jsou sekeromlaty. Reutilizovaný zlomek fasetovaného sekeromlatu šedohnědého povrchu byl nalezen v Bratkovicích (obr. 34), další fasetovaný sekeromlat tmavošedého povrchu s tupým břitem pochází z Černuce (obr. 35). V okolí Velvar byla nalezena polovina fasetovaného sekeromlatu ze šedé břidlice (M Velvary, inv.č. A 90) a fasetovaný sekeromlat tmavošedého až černého vyleštěného povrchu (M Velvary, inv.č. 24/79). V poloze Na paloučku byl objeven fasetovaný sekeromlat s vyhlazenými stěnami a hladkým tmavošedým povrchem (M Velvary, inv.č. A 383).

Ve slánském muzeu (obr. 36) je uložen oblý sekeromlat z Hospozína se stopami po vrtání, šedozelený povrch je zčásti hladký a jsou na něm patrné stopy po pikování (*Böhm 1931, 60; Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 146 - 148*). V Chržíně byl objeven kamenný mlat s uraženým ostřím i týlem upravený do soudkovitého tvaru a se stopami po vrtání (M Velvary inv.č. A 84), a kamenný sekeromlat českého typu zúžený směrem k ostří a se začatým vrtáním (M Velvary, inv.č. A 62).

Sekeromlaty českého typu byly objeveny i v okolí Velvar, odkud pochází oblý sekeromlat tohoto typu zesílený při otvoru a prohnutý (M Velvary, inv.č. A 23), sekeromlat zelenošedého hladkého povrchu se stopami po vrtání (M Velvary, inv.č. A 57), sekeromlat

světle černohnědého povrchu se stopami po vrtání a s druhotně poškozeným břitem (obr. 37) a sekeromlat světle červenohnědého povrchu s poškozeným břitem.

Z okolí Velvar pochází patrně z hrobu amfora (M Velvary, bez inv.č.), džbán zdobený šrafovanými trojúhelníky ohraničenými nahoře dvěma otisky šňůry (obr. 38 - 39) a vejčitá nádoba s liniemi vrypů pod nasazením hrdla a s tunelovitým prožlabeným uchem (*Buchvaldek; Moucha ed. 1997*, 154 – 155). Předměty jsou uloženy ve velvarském muzeu.

Kultura zvoncovitých pohárů je známa především díky pohřebišťům, která byla z hlediska prostoru úzce spojena se sídelním areálem. Typické jsou kostrové hroby se skrčenci. Z pískovny v Nabdíně pocházejí tři nádoby kultury zvoncovitých pohárů - džbánek s páskovým uchem při okraji nádoby (obr. 40), džbánek s kulovitým tělem a nízkým ostře odsazeným hrdlem a s páskovým uchem nasazeným při okraji, které vybíhá v dolní části v podkovovité pásky (M Velvary, inv.č. A 66) a hrnek s baňatým tělem a uchem nasazeným při okraji (obr. 41). Všechny nálezy asi pocházejí z nedokumentovaných hrobů.

Bohatou sbírkou keramiky kultury zvoncovitých pohárů disponuje Národní muzeum v Praze. Tyto předměty, které do muzea daroval Josef Felcman, pocházejí z okolí Velvar (*Hájek 1968*, 133). Jedná se o šedohnědý koflík s odsazeným prohnutým hrdlem s odlomeným uchem (inv. č. 60317), hnědý džbánek s válcovitým hrdlem, přes nějž vede páskové ucho (inv. č. 60318), hnědý hrnek s baňatým spodkem a mírně prohnutým hrdlem (inv. č. 60319), koflík s odsazeným hrdlem s páskovým ouškem (inv. č. 17820), černou misku se třemi oušky na okraji (inv. č. 6772) a o masivní černou misku se čtyřmi dvojítymi pupky na seříznutém okraji (inv. č. 6773).

4. 4 Doba bronzová

4. 4. 1 Starší doba bronzová

Těžištěm známého pravěkého osídlení na Velvarsku je doba bronzová (obr. 6), kterou zde zastupují především únětická kultura ve starší době bronzové a knovízská kultura v mladší době bronzové. Únětická kultura vytváří v Čechách několik sídelních okrsků, mezi nimiž díky stavu výzkumu vyniká pražsko-slánská oblast obklopující Velvarsko (*Moucha 2005*). Většina únětických nálezů z Velvarska pochází z hrobů. Doloženy jsou zde stočený drátěný šperk, jehlice s kroužkovou hlavicí a záušnice.

Nálezy starší doby bronzové na Velvarsku jsou zařazeny do únětické kultury, protože starší literatura a badatelé neznali nebo neuváděli věteřovskou kulturu a její nálezy by bylo

nutné identifikovat podrobnou revizí materiálu, věteřovská kultura je z moderních výzkumů doložena například v nedalekém Vepřku (*Sklenář a kol. 1993*).

Do únětické kultury patří v okolí Velvar nalezená obdélná destička se zaoblenými hranami provrtaná při užším konci (M Velvary, inv.č. A 93), nádobka baňatého těla se zvýšeným hrdlem (M Velvary, inv.č. A 114), poškozené válcovité závaží s otvorem v podélné ose (obr. 42) a kostěné hladítko zhotovené ze zvířecího žebra (M Velvary, inv.č. A 118). Z okolí Velvar pochází střep šedočerné baňaté nádoby, zdobený pod hrdlem dvěma vodorovnými rýhami, se silně vystouplým, plochým, prohnutým výčnělkem z (M Velvary, inv.č. A 339). Ve Velvarech byl nalezen únětický střep hnědé až šedočerné nádoby s odsazeným a prohnutým hrdlem, s plastickou vroubkovanou páskou na rozhraní břicha a hrdla (M Velvary, inv.č. A 341).

Jan Filip zařadil do únětické kultury i dvě hlazené „brusle“ ze zvířecí kosti (M Velvary, inv.č. A 116 - 117), které jsou dnes vystaveny ve sbírce středověkých nálezů z Velvar. Z Velvar pocházejí dva válcovité mlaty se žlábkem (M Velvary, inv.č. A 26) a válcovitý mlat se zakulaceným týlem a žlábkem k upevnění (obr. 43).

Ve velvarském cukrovaru byla nalezena únětická nádoba s kuželovitým spodkem a mírně baňatým tělem, nízkým prohnutým hrdlem a se dvěma protilehlými svislými pupky (M Velvary, inv.č. A 63), nádoba s baňatým lomeným břichem a prohnutým hrdlem, na spodku hrdla jsou dva protilehlé zakroucené pupky (M Velvary, inv.č. A 64), nádoba s prohnutým spodkem a baňatým břichem s vysokým kuželovitým odsazeným hrdlem, s ven vyhnutým okrajem a páskovým uchem na spodku hrdla (M Velvary, inv.č. A 106) a nádoba soudkovitého těla s mírně prohnutým hrdlem a ouškem při okraji (M Velvary, inv.č. A 107).

Z velvarského cukrovaru pochází také štíhlý protáhlý džbán soudkovitého těla s mírně odsazeným a prohnutým hrdlem, pod okrajem nádoby je nasazeno páskové ucho (M Velvary, inv.č. A 3), koflík s kuželovitým spodkem a mírně prohnutým hrdlem, s páskovým uchem nasazeným při okraji (obr. 44) a o palici z jeleního parohu s kruhovým otvorem (M Velvary, inv.č. A 20).

Z Chržína je miska se širokým odsazeným dnem a mírně vyduťmi stěnami s hladkým povrchem (obr. 45) a spodek baňaté nádoby s hladkým povrchem (inv.č. A 52), polovina bronzového náramku zeslabeného ke koncům (M Velvary, inv.č. A 347) a dva hrubě patinované zlomky slabého bronzového náramku (M Velvary, inv.č. A 348).

Koflík s hlazeným baňatým tělem a odsazeným, prohnutým hrdlem, pod nímž je nasazeno malé páskové ouško (M Velvary, inv. č. A 359) a široká miska s hladkým povrchem

a s mírně prohnutými stěnami a čtyřmi podlouhlými při okraji nasazenými výčnělky (obr. 46), které byly nalezeny v pískovně v Uhách.

V Národním muzeu v Praze je uložena černohnědá miska únětické kultury se čtyřmi úzkými výčnělky pod okrajem pocházející z pískovny u hřbitova u Velvar (inv. č. 28051). Z velvarské cihelny pochází ostře profilovaný černý koflík (inv. č. 28032). Ve Velvarech zřejmě v okolí cukrovaru byly nalezeny zlomky bronzového náramku z dvojitého spirálovitě vinutého drátu z doby bronzové až laténské (inv. č. 109867).

Několik předmětů z pohřebiště u cukrovaru získalo Národní muzeum v Praze darem od Viléma Tomsy. Jedná se o koflík se širokým spodkem a odsazeným prohnutým hrdlem s ouškem na spodku. Na podhrdlí je hluboká vodorovná rýha, povrch nádoby je hlazený (inv. č. 14814). Dále se zde nachází dvojkonická nádobka s lomenou výdutí se čtyřmi pupíky (inv.č. 14815), kulovitá nádobka se širším dnem a se čtyřmi stejnoměrně rozloženými pupíky pod okrajem (inv. č. 14816), kulovitá nádobka se širším dnem (inv. č. 14817), džbánec s vysokým dvojkonickým lomeným tělem a odsazeným vyšším prohnutým hrdlem s ouškem (inv. č. 14818) a terčovitá bronzová jehlice s očkem, jejíž terč je zdoben dvěma šrafovanými pásovými kružnicemi a křížem na vnitřní straně (inv. č. 14819).

Libuše Horáková–Jansová (1932) publikovala některé únětické nálezy kralupského muzea, které se po zrušení jeho sbírky dostaly do okolních muzeí. Většina z těchto předmětů je dnes nezvěstná. Jedná se o měkce profilovaný hlazený šedohnědý hrnek s páskovým uchem, hrnek s výrazně odsazeným hrdlem zdobený vodorovným pruhem rýh a skupinami rytých třásní, silnostěnný hlazený hrnek s páskovým uchem a s plastickou lištou pod prohnutým hrdlem, světle šedohnědý hrnek s páskovým uchem a se dvěma mělkými žlábkami na rozhraní hrdla a těla (Horáková-Jansová 1932, 53 – 54).

V roce 1944 věnoval p. Hořejšovský velvarskému muzeu polovinu poháru, jehož nálezové okolnosti nejsou známy. Tato polovina vázičkovité nádoby s mírně konickým hrdlem a kulovitým tělem s 11 hlubšími vodorovnými obvodovými rýhami na hrdle a těle je zhotovena z dobře vypáleného materiálu s matně lesklým vyhlazeným povrchem (inv. č. 3165). Podle Václava Mouchy (2010, 278) se podobné nádoby vyskytují hlavně ve středočeské oblasti, v hrobech klasického období únětické kultury, avšak nádobka z Černuce vyniká svojí výzdobou a hlavně otvory v rýhách, které mají obdobu na džbánu wieselburské kultury či v keramice straubinské kultury. Tyto nádoby lze datovat na přelom stupně B A2 a B1. Výzdoba mohla sloužit k zachycení výzdobného prvku.

Václav Fencel (1974) publikoval některé starobronzové nálezy z Černuce. Jedná se o vejčitou nádobu zdobenou horizontálními rýhami (M Velvary, př. č. 383/80) a soudkovitou nádobu (M Velvary, př. č. 235/74).

V roce 1961 provedl Jiří Hrala záchranný archeologický výzkum v Kmetiněvsi, kde byl ve výkopu pro kabel objeven pravěký objekt, na jehož dně byly zvířecí kosti a únětická keramika (Hrala 1966, 134). Předměty jsou uloženy ve velvarském muzeu pod přír. č. 308/80 – 313/80. Jedná se o část hnědočerné misky s hlazeným povrchem a s odsazeným rozevřeným hrdlem a zlomek hrdla zásobnicovité nádoby se zdrsňelým povrchem hnědošedé barvy, pod rozevřeným hrdlem je posazen bradavkovitý výčnělek. Dále byly objeveny tři okrajové zlomky nádob černošedé barvy, vesměs s rozevřeným hrdlem a vyhlazeným povrchem. Větší množství zlomků z různých nádob (koflíkovitých, džbánovitých, zásobnicovitých) s lesklým černošedým nebo světlehnědým povrchem, nebo se zdrsňelým povrchem cihlové až hnědošedé barvy a dva pazourkové úštěpky (Hrala 1961).

Při kopání výkopů pro plynové potrubí na západ od Sazené byly porušeny tři pravěké jámy zapuštěné do sprašového podloží, z jedné z jam pochází zlomek keramiky zřejmě únětické kultury (Moucha 1972, 159). Nález je uložen ve slánském muzeu, ale je v současné době nedostupný.

Václav Moucha v roce 1965 prozkoumal v Hospozíně nahlášené pravěké sídlištní objekty na pozemku bývalého cukrovaru, objevené při stavbě nové provozní haly (Moucha 1965). Z objektů byla zachráněna mladoúnětická sídlištní keramika v počtu šesti střepů a jedno kamenné hladítko, která by měly být uloženy v muzeu ve Slaném (inv. č. 8347 – 8353). Je možné, že nálezy souvisejí s únětickými sídlištními objekty, které byly odkryty v roce 1966 na katastrálním území Kmetiněvsi.

V roce 1894 Jan Felcman a Hubert Protivenský upozornili na pravěké pohřebiště na polích u Černuce, kde v předchozím roce byla vykopána lidská kostra v poloze skrčené na pravém boku hlavou k jihu, překrytá kamenem. Kolem lebky mrtvého byly umístěny hliněné nádoby. Vedle kostrových hrobů se našly také „popelovité jámy“ (Schmidt 1893, 457 – 460).

Z okolí kostrového hrobu byly získány další předměty datované do únětické kultury, které jsou uloženy v Národním muzeu. Jedná se o hrnek s kulatým ouškem pod nízkým hrdlem a s nepatrně vyvaleným okrajem (inv. č. 11136), hrnek s mírně vyhrnutým okrajem a šedým hladkým povrchem (inv. č. 11165), vysoký hrnek (inv. č. 11141), „okřínek“ s mírně vyhrnutým okrajem a uchem po straně (inv. č. 11166), misku (inv. č. 11168), část nádoby kulovitěho tvaru s drsným a opáleným povrchem a o kostěné šídlo s ulomeným hrotem (inv. č. 47746).

Antonín Knor v roce 1933 provedl soupis pravěkých nálezů ve sbírce školy v Černuci. Objevil zde několik předmětů patřících do kultury únětické, které pocházejí z pole p. Jenče (Knor 1934). Mezi ně patřila část džbánu se slabě odvaleným okrajem a kulovitým břichem, s uchem pod okrajem, šedohnědé barvy (obr. 47). Malá hrubá miska s ostře odděleným dnem, červenohnědé barvy. Široký nízký koflíček s odvaleným okrajem a s ostře odsazeným kulovitým spodkem, pod lomem okraje je ucho (M Velvary, inv. č. A 108). Hrnek hrubého povrchu se svisle postaveným okrajem. Nádoby zřejmě pocházely z hrobů.

V roce 1933 oznámil obchodník z Černuce Jaroslav Starčevič nález lidské kostry a nádoby, který byl učiněn při stavbě silnice (Knor 1933). Jeho prozkoumání provedl Antonín Knor, který zjistil, že naleziště se nachází na severní straně obce nedaleko hasičského skladiště a zasahuje na parcely, kde již dříve byly objeveny římské žárové hroby. A. Knor zde odkryl dva kostrové hroby kultury únětické překryté velkými kameny. Hrob I obsahoval malý únětický koflík, zlomky perletě lastur a lidské kosti. Lebeční kosti pohřbeného byly nazelenalé, což svědčí o přítomnosti měděných nebo bronzových předmětů. Z hrobu II nejsou žádné nálezy. Únětický koflík z hrobu byl uložen v Archeologickém ústavu v Praze (př. č. 44/33). Ostatní nálezy se nedochovaly. Na nalezišti byla také zjištěna kulturní jáma patřící zřejmě únětické kultuře.

Další hroby únětické kultury byly objeveny v roce 1944 na poli kat.č. 258 u Černuce, které ohlásil místní řídící učitel Václav Kyncl, který fotografii „vykopávky“ měl založit do obecní knihy (Kyncl 1944).

V roce 1972 převzal Václav Fencel nálezy pocházející z Černuce, které byly uloženy v místní škole. Předměty pocházejí z lokality Na židovském dolíku, kde byly objeveny při stavbě silnice za statkem p. Husákové. Jednalo se o dva bronzové spirálovité náramky, jehlice s kroužkovou hlavicí a drobné bronzové spirálky z náhrdelníku, část jantarového korálku a lidské zuby (Fencel 1972d; Fencel 1975, 249). Zřejmě se jedná o doklady pohřebiště kultury únětické (obr. 48).

10. června 1932 velvarské muzeum podalo zprávu Archeologickému ústavu, že ve Velvarech byl prozkoumán kostrový hrob se skrčenou kostrou a nádobkou (Čermák 1932). Lidská kostra byla uložena v naplavenině jílovitého písku v hloubce 1 m. Na archeologickém ústavu v Praze se nachází fotografie tohoto hrobu (obr. 49).

V cukrovaru ve Velvarech byly v 1. polovině 20. století nalezeny rozrušené únětické hroby. Předměty z hrobů daroval velvarskému muzeu ředitel cukrovaru Antoš Otta. Do této skupiny předmětů patří široká nízká miska se čtyřmi podlouhlými výčnělky pod okrajem nádoby (M Velvary, inv.č. A 5), baňatý hrnek s mírně prohnutým vyšším hrdlem a páskovým,

při okraji nasazeným uchem (M Velvary, inv.č. A 6), koflík s kuželovitým spodkem a ostře lomeným baňatým břichem a odsazeným konickým hrdlem, na spodku hrdla je nasazeno páskové ucho (M Velvary, inv.č. A 7), nádoba s kuželovitým spodkem a ostře lomeným baňatým břichem a s odsazeným prohnutým hrdlem, svrchní část břicha je zdobena skupinami svislých třásní (M Velvary, inv.č. A 8), střepy z hladkého hnědošedého hrnečku zdobeného vodorovnou páskou složenou ze dvou skupin po dvou rýhách (M Velvary, inv.č. A 9), široká miska s mírně prohnutými stěnami a podlouhlými, pod okrajem nasazenými pupky (M Velvary, inv.č. A 10), koflík s baňatým tělem a odsazeným prohnutým hrdlem, pod nímž je nasazeno malé páskové ucho (M Velvary, inv.č. A 11), hrneček s baňatým tělem a s prohnutým hrdlem s páskovým uchem nasazeným při okraji (M Velvary, inv.č. A 12) a střepy ze slabostěnného hrnečku zdobeného vodorovnými rýhami a svislými třásněmi (M Velvary, inv.č. A 13).

V roce 1966 na staveništi p. J. Hladíka v Černuci měly být nalezeny čtyři kostrové hroby, ze kterých pocházelo šest keramických nádob staršího období únětické kultury (*Moucha b.d.a*). Jednalo se o džbánek s pásem kosodélníků a džbánek s třásňovou výzdobou (inv. č. 3880 – 3881), hrnek s uchem, koflík, hrneček a další hrnek (inv. č. 3882 – 3885). Předměty by měly být uloženy v Muzeu ve Slaném, kde jsou nyní nedostupné.

V Hospozíně byly v roce 1883 objeveny hroby únětické kultury v areálu polykulturního sídliště v místním cukrovaru a v jeho okolí, kde byly již dříve prokopány nejspíše sídlištní objekty, obsahující hliněné střepy, kosti, popel a další předměty. Následujícího roku byly zachyceny tři hroby (*Vondráček 1889*). Vedle dokladů únětické kultury bylo na nalezišti určeno i několik nádob kultury se šňůrovou keramikou.

Předměty z tohoto pohřebiště byly uloženy v Národním muzeu v Praze (*Vokolek 2007*, 33). V hrobě I. se nacházel džbán s rozevřeným okrajem, se šikmým hrdlem odsazeným od oblého hraněného těla a s konickým spodkem, na hrdle je prožlábnuté ucho (inv.č. 6793) a vysoký džbán s rozevřeným okrajem a nízkým oblým tělem a páskovým uchem (inv.č. 9176). V hrobě III. byl džbánek s nepatrně rozevřeným okrajem, svislým hrdlem přecházejícím v oblé tělo, s páskovým uchem (inv.č. 6781), nádoba s rozevřeným okrajem, odsazeným hrdlem od oblého těla a s plasticky přesekávanou páskou na největší výduti (inv.č. 9177), vysoký džbán s rozevřeným okrajem a uraženým uchem na hrdle (inv.č. 9182). Bez přiřazení k hrobovému celku je zde uložen velký hrnek se slabě rozevřeným okrajem a 8 pupky, jehož svislé hrdlo přechází ve vejčité tělo (inv.č. 1441), džbán s nepatrně rozevřeným hrdlem a oblým tělem a uchem na rozhraní hrdla a těla (inv.č. 1442), džbán se slabě rozevřeným

okrajem, hrdlem odsazeným od oblého těla a s páskovým uchem (inv.č. 6758) a džbánek s uraženým uchem, rozevřeným okrajem a odsazeným hrdlem (inv.č. 9175).

Státní archeologický ústav v Praze dostal v roce 1926 hlášení o nálezů hrobu s bronzovými milodary v písčinně v Ješíně (*Böhm 1926*). Hrob se nacházel na poli p. Dryáka na sever od obce na mírném svahu zvaném Na Mrácnici, a byl součástí zřejmě skupiny sedmi hrobů. Nález prozkoumali Karel Buchtela a Jaroslav Böhm. Z hrobu, ležícího v hloubce 1,5 m a zavaleného kameny, bylo získáno několik poškozených lidských kostí a dlouhá únětická jehlice šavlovitě zahnutá, s krčkem zdobeným ornamentem. Její hlavička je složena ze tří na sebe položených kruhovitých terčíků, na horním terčíku je umístěno očko a dále dva drátěné náramky stáčené z dvojitého drátu (*Böhm 1926*, 52). Nálezy byly odevzdány do sbírky školy v Ješíně a dnes jsou nezvěstné.

Kostrové hroby starší doby bronzové jsou známy také z Cífkovy cihelny v Uhách. Ve velvarském muzeu je uložena nádoba s baňatým tělem a s mírně odsazeným hrdlem (obr. 50), spodek nádoby s hladkým povrchem (inv.č. A 38) a pazourková čepel retušovaná po pravé straně (inv.č. A 39). Do únětické kultury patří i nádobka s baňatým tělem a odsazeným prohnutým hrdlem a s uchem nasazeným na spodek hrdla (inv.č. A 109), nádobka s baňatým tělem a odsazeným prohnutým hrdlem a ulomeným uchem (inv.č. A110), střep hrnečku s páskovým uchem, které je dole vytaženo v plastické pásy (inv.č. A 158).

V roce 1999 proběhl archeologický výzkum pohřebního areálu v Uhách (*Turek – Sofaer-Derevenski 1999*). Ze starší doby bronzové pochází kruhový příkop A, C a D. Uprostřed příkopu C byla hrobová jáma s pozůstatky kostrového pohřbu, mezi příkopy se našly dva další hroby.

Ředitel továrny v Hospozíně Antonín Michl zaslal Archeologickému sboru Národního muzea 19 velkých otevřených kruhů, jež byly vyorány v Hospozíně (*Smolík 1886*, 381). Jedná se o depot velkých měděných nákrčníků kruhového průřezu s konci roztepanými a zavínutými v očko dnes uložených v Národním muzeu v Praze (inv. č. 13830 – 13848) a o bronzový kruh trojhranný na průřezu s ulomenými a v očko svinutými konci (inv. č. 14770). 11 až 12 nákrčníkovitých hříven lze přiřadit do skupiny 1, čtyři nákrčníky s očky do skupiny 3 a tři nákrčníky skupině 4 (*Smejtek 2013*). Václav Moucha (2005, 109) depot datoval do B A1/A2.

4. 4. 2 Střední doba bronzová

Ve střední době bronzové se objevují mohylové kultury pojmenované podle mohyl navršovaných nad hroby. Středobronzových nálezů na Velvarsku není mnoho, zato vynikají svým významem pro poznání tohoto období ve zdejší krajině. Nejpočetnější nálezovou

základnu mají Budihostice. V obci byl objeven bronzový náramek pokroucený a rozlomený na tři kusy (M Velvary, inv.č. A 97), zlomek bronzové jehlice (M Velvary, inv.č. A 98), bronzová dýka protáhlého tvaru se žebrem a dvěma masivními nýty (obr. 51), dvě náušnice z dvojitého drátku (M Velvary, inv.č. A 100 - 1), hlavička jehlice s ouškem na krčku a jehlice s plochou hlavicí (M Velvary, inv.č. A 102 - 3). Do mohylové kultury patří také bronzová šavlovitě zahnutá jehlice s očkem na hlavičce (M Velvary, inv.č. A 41).

V Národním muzeu v Praze je uložen bronzový meč s ulomeným hrotem, litá rukojeť nese stopy 6 nýtů a je zdobena rytým ornamentem, který tvoří pásy rovnoběžných rýh a spirála. Kolem jeho elipsovitého knoflíku obíhá řada teček. Čepel je uprostřed zesílená, ostří je olámano. Meč se dochoval v délce 421 mm, z čehož rukojeť je dlouhá 108 mm (inv. č. 13381). Meč patří do střední doby bronzové do mohylové kultury. Albín Stocký meč chybně uvedl pod lokalitou Roztoky (*Stocký 1928*, Pl. LVII:3).

4. 4. 3 Mladší doba bronzová

V mladší době bronzové se na Velvarsku rozšířilo osídlení knovízské a štítarské kultury. Část badatelů pod pojmem knovízská kultura rozumí i kulturu štítarskou ve smyslu definice štítarského stupně podle Jan Bouzka (*Jiráň ed. 2008*, 146). Ve velvarském muzeu je uloženo několik nádob štítarské kultury, které byly ve 30. letech 20. století zařazeny do bylanské kultury.

Knovízskou kulturu zastupuje bronzový nůž s hřbetem zesíleným podélnými žebry a s rukojetí ukončenou kroužkem (inv. č. 110052), který Národnímu muzeu v Praze daroval učitel Jan Svoboda. Josef Smetana v roce 1895 věnoval muzeu část etážovité amfory z Budihostic, jejíž výduť je svisle žlábkovaná (*Bouzek 1954*).

Ve velvarském muzeu jsou uloženy tyto nálezy knovízské kultury. V cihelně v Budihosticích byl nalezen koflík s převýšeným ouškem, který muzeu daroval p. Bareš (inv.č. A 35). Josef Smetana do sbírek věnoval misku s mírně prohnutým hrdlem hladkého povrchu (obr. 52), hrubá mísa s odsazeným dnem a nepatrně naznačeným hrdlem a část keramické nádoby s ulomeným hrdlem, která byla objevena na poli p. Kostomlatského (inv.č. A 44). Z Budihostic je také džbánec s ostře odsazeným válcovitým hrdlem (inv.č. A 49) a část nádoby miskovitého tvaru s odsazeným hrdlem s výzdobou v podobě skupin svislých rýh a důlků a část koflíku s mírně vyduťmi stěnami (inv.č. A 96, 113).

Z okolí Velvar pochází střep tuhované nádoby s uchem při okraji a výzdobou pod hrdlem v podobě vodorovných žlábků a oválných důlků (M Velvary, inv.č. A 94) a tuhovaný střep nádoby s odsazeným hrdlem, zdobený pod hrdlem vodorovnými rýhami a lomenými

rýhami na svrchní části břicha (M Velvary, inv.č. A 95). Ve Velvarech byl nalezen šedý střep hrubší nádoby s uchem, zdobený svislými rýhami, který je z kultury knovízské (M Velvary, inv.č. A 338), stejně jako část spodku tuhované baňaté nádoby zdobené vodorovnými řádky důlků a svislými žlábků (M Velvary, inv.č. A 340).

Knovízskou kulturu v Uhách zastupuje miska se širokým dnem, vydutými stěnami a rovným okrajem, s hladkým povrchem (M Velvary, inv.č. A 36). V Chržíně byly nalezeny etážovitá nádoba se dvěma protilehlými uchy a se dvěma vodorovnými žlábků pod hrdlem a se skupinou svislých žlábků na svrchní části břicha (obr. 53), hrubý hrnec s drsným svisle modelovaným povrchem a páskovým uchem nad okrajem (obr. 54), hrnek s prstovaným povrchem a baňatým tělem se silně prohnutým hrdlem a otvorem ve dně (obr. 55) a koflík s baňatým tělem a prohnutým hrdlem s ulomeným nad okraj sahajícím uchem a drsným povrchem (M Velvary, inv.č. A 54).

Z Rychterovy cihelny v Ješíně bylo objeveno několik nádob i kostěné předměty knovízské kultury. Jedná se o zlomek kostěné brusle s provrtaným otvorem, kterou však nelze jednoznačně zařadit do období pravěku (M Velvary, inv.č. A 29). Tuhovaný koflík s mírně vydutým břichem a prohnutým hrdlem a převýšeným páskovým uchem (M Velvary, inv.č. A 30), podobný koflík (M Velvary, inv.č. A 31) a o koflík s prohnutým spodkem a hrdlem a s převýšeným hraněným uchem (M Velvary, inv.č. A 34).

Josef Smetana daroval velvarskému muzeu čtyři nádoby štítarské kultury z Budihostic. Masivní koflík s hladkým, tuhováním povrchem, masivním ouškem přesahujícím okraj nádoby a s výzdobou v podobě dvou širokých vodorovných žlábků (inv.č. A 16), nádobu s ostře odsazeným hrdlem a s ven vyhnutým hraněným okrajem a dvěma protilehlými pupíky na rozhraní hrdla a výdutě (inv. č. A 17), kulovitou nádobku s ostře odsazeným konickým hrdlem a zdobenou třemi skupinami vodorovných rýh (obr. 58) a keramický hrnec se soudkovitým tělem a odsazeným válcovitým hrdlem a s páskovým uchem při okraji (obr. 56).

Na Velvarsku známe vedle již uvedeného starobronzového depotu z Hospozína i tři depoty mladší doby bronzové. V roce 1887 daroval Heřman Janda Archeologickému sboru Musea království Českého depot bronzových předmětů, který byl nalezen v Budihosticích. Obsahoval břitvu, hrot kopí, trubičky z bronzového plechu zdobené po okraji perličkami a brýlovitou ozdobu. Olga Kytlicová (2007) nálezy datovala do stupně Lažany/Suchdol z období BD – Ha A. Nálezy jsou dnes uloženy v Národním muzeu v Praze (inv. č. 68010 – 68014).

Z Budihostic pochází další depot bronzových předmětů, který byl získán koncem 19. století od Antonína Bareše (Smejtek 2013, 68). Tento depot obsahoval čtyři náramky

z bronzové tyčinky, několik zlomků minimálně čtyř dalších bronzových náramků a kroužek z bronzové tyčinky. Podle O. Kytlicové (2007) patří do stupně Suchdol. O. Kytlicová (2007) se domnívá, že depoty spolu souvisejí a že by mohly představovat výbavu dvou bohatých hrobů, z nichž jeden by byl určen pro muže a druhý pro ženu.

Při kopání příkopu u silnice vedoucí z Hospozína do Černuce byl objeven depot bronzových předmětů o celkové váze 7,4 kg uložený v prstované zásobnici (obr. 57). Karel Prokop (1912) popsal okolnosti nálezů a složení depotu, který zařadil do knovízské kultury, a domníval se, že u Velvar byla chata domácího řemeslníka, který ze zakoupených bronzových předmětů vyráběl nové artefakty. Předměty jsou dnes uloženy v Muzeu ve Velvarech pod inv. č. A 163 – 164, 166 – 288. O. Kytlicová (2007, 313 - 314) zařadila depot do stupně Lažany.

Hromadný nález se skládal ze zlomku jehlice typu Weitgendorf, zlomku další jehlice, zlomku jehlice s kulovitou hlavicí a navlečeným osmihranným zesílením krčku, dvou částí rozlomené jehlice s krátkou vývalkovitě členěnou hlavicí, zlomku jehlice s pečetítkovitou hlavicí a zesíleným krčkem, zlomku velké terčovité hlavice dvojdílné jehlice českého typu, z několika zlomků těl jehlic, zlomku zdobeného hraněného náramku, zlomku náramku příčně rýhovaného, zlomku náramku s podélnými žebry, zlomku tordovaného náramku, tordovaného kroužku s přeloženými konci, zlomku klenutého náramku s příčnými žlábkami, dvou zlomků bohatě zdobených plechových štítků nánožníků s odlomenými spirálovitými konci, zlomku opasku typu Riegsee, zdobeného motivem spirály, šesti plechových zlomků, deformovaného dutého plechového náramku, čtyř zlomků hraněných tyčinek, tří zlomků tlů sekerek, zlomku bříty sekerky, zlomku hrotu kopí se zesíleným středem, zlomku meče s jazykovitou rukojetí a čtyřmi otvory pro nýty, dvou zlomků čepelí nožů, zlomku srpů upraveného na nůž, pěti zlomků srpů s kolmým trnem, 20 zlomků srpů s řapem, velkého plochého koláče suroviny, osmi slitků suroviny, dvou nálitků a svisle prstované vějířité zásobnice (Smejtek 2013, 36).

Na katastru Dolní Kamenice v roce 1937 byla na poli Jaroslava Červenky při okopávání nalezena keramická nádoba a bronzová spona z doby bronzové. Předměty, dokládající sídlištní aktivity, však byly zničeny a jedinou dochovanou zprávou o těchto nálezech je informace o nálezových okolnostech těchto předmětů a jejich osudu (Masner 1938).

V roce 1940 byla při orání na poli statkáře p. Bareše z Budihostic objevena kruhová jáma o průměru cca 70 cm. V jámě nebyly žádné nálezy, ale na povrchu pole a na vedlejší ploše se našlo několik nedatovatelných keramických střepů (Gollová 1940). Nálezy zaslala Božena Gollová z Městského muzea ve Velvarech Archeologickému ústavu v Praze. Jáma je dokladem sídlištní aktivity a lze ji datovat do kultury knovízské.

V roce 1957 ohlásil Karel Čermák nález jámy rozrušené při stavbě vepřince u Velké Bučiny. Vladimír Sakař provedl následně revisi získaného keramického materiálu, který byl uložen ve sbírkách OVM Kralupy nad Vltavou a datoval ho do mladšího období knovízské kultury (*Sakař 1957*). Nálezy tvoří šest zlomků keramických nádob. Jedná se o zlomek okraje a výdutě amforovité nádoby zdobené na hrdle pásy vodorovných rýh a na plecích visícími trojúhelníky vymezenými pásy rýh. Také dva další zlomky pocházejí z amforovité nádoby zdobené rýhami vytvořenými hřebenem. Část mísovitěho koflíku je pokryta černým listrem a poslední zlomek silnostěnné amforovité nádoby má oranžově červený povrch. Předměty měla být následně uloženy na zámku v Nelahozevsi, ale dnes nejsou k dispozici.

J. Böhm (1926, 53) popsal archeologický materiál knovízské kultury pocházející z cihelny v Ješíně, odkud byla získána polovina hlazené amforky se dvěma uchy a svisle žlábkovanou výdutí a tmavě šedý koflík s hlazeným povrchem a uchem rovnoběžným s okrajem.

Knovízských či štítarských sídlišť zkoumaných ve větší souvislé ploše je zatím poměrně málo, dosavadní nálezovou základnu by mohlo rozšířit sídliště objevené v Budíhosticích, které svou rozlohou a hmotnými nálezy může posloužit k bližšímu poznání vztahu mezi kulturou knovízskou a štítarskou a následným přechodem k bylanské kultuře.

V dubnu 1984 bylo v Uhách objeveno sídliště knovízské a štítarské kultury (*Jiráň – Moucha 1984*). Sídliště tvořily jámy s kruhovým ústím o průměru 100 – 120 cm, které měly kotlovitý tvar a obsahovaly sytě černou či hnědočernou, hnědou anebo šedou popelovitou výplň. Objekt 10/84 s černou výplní měl obdélníkovitý tvar, objekty 2/84 a 3/84 byly oválné, objekty 6/84, 7/84 a 8/84 byly čtvercové. V těchto objektech se vyskytovaly archeologické nálezy jen výjimečně (*Jiráň – Moucha 1992*). V jámě byl hrob bylanské kultury o průměru 140 x 150 cm, který obsahoval několik zlomků štítarské keramiky a mazanici.

Sídliště v Budíhosticích, ležící na levém břehu Vranského potoka, bylo objeveno v roce 1979. Záchranný archeologický výzkum Národního muzea v Praze vedl Miloslav Slabina. Výzkum zachytil 50 objektů z konce doby bronzové a počátku doby železné (*Slabina 1982*, 14 – 15). V průběhu výzkumu byl jeho vedením nově pověřen Karel Preuss (Pedagogická fakulta UK). Po ukončení výzkumu byly nálezy předány do velvarského muzea. Archeologický materiál obsahuje velké množství zlomků keramických nádob knovízské a štítarské kultury a následné kultury bylanské, zlomky kruhových desek z vypálené hlíny, předměty připomínající zlomky „nevypálených cihel“, kostěné předměty a kamenné drtidlo (*Fencl 2012*).

Ve výkopech pro inženýrské sítě v Budihosticích na levém břehu Vranského potoka byl v roce 2006 proveden záchranný archeologický výzkum (Varadzin 2007). Z celkem pěti výkopů byly doklady osídlení z období pravěku i středověku zjištěny ve čtyřech. Z toho době bronzové patří dva (obr. 59).

Výkop 1 měl rozměry 7 x 0,6 m a hloubku 1,1 m. Na jižním profilu bylo zdokumentováno souvrství porušené třemi objekty. Nejstarší je objekt 2, v jehož zásypu bylo objeveno několik zlomků keramiky z pravěkého období, jeden ze zlomků patří pravděpodobně do kultury únětické. Objekt byl překryt vrstvou s nálezem jednoho zlomku kultury štítarské. Další zlomek pochází z výhozu nad výkopem (Varadzin 2007, 246).

Na jižním profilu výkopu 3 bylo dokumentováno osm objektů. V objektu 2 byly dva zlomky keramiky, jeden z nich patří štítarskému stupni a druhý pravěkému či raně středověkému období. Objekt 4 obsahoval pět zlomků pravěké keramiky a objekt 5 jeden pravěký zlomek. Z výhozu nad výkopem bylo získáno několik zlomků keramiky, jeden z nich je ze štítarského stupně. Ve výhozu v poloze 4 byl objeven větší zlomek zásobnice se zdrsnělým povrchem ze štítarské kultury (Varadzin 2007, 246 - 247).

4. 5 Doba železná

Hlavním reprezentantem starší doby železné (HA C – HA D1) na Velvarsku je bylanská kultura. Pozdní dobu halštatskou a ranou dobu laténskou (HA D2 – LT A) zastupuje sídliště v Chržíně datované do stupně LT A (obr. 7). V období pozdního halštatu hovoříme o klimatickém období subatlantiku, které odpovídalo přibližně dnešnímu klimatu (Venclová ed. 2008). Zdejší krajinu lze rekonstruovat díky poznatkům získaným výzkumem sídliště v Chržíně, které prokázalo například postupné odlesňování krajiny lidskou činností.

4. 5. 1 Starší doba železná

Starší doba železná na Velvarsku je doložena především pohřebními aktivitami, ale také časně laténským sídlištěm. Ve sbírkách velvarského muzea jsou náramek oválného průřezu se zeslabenými konci (inv.č. A 46), který byl nalezen v cihelně v Budihosticích a do sbírek ho daroval statkář Antonín Bareš na počátku 20. století. Náramek patří bylanské kultuře. Dalším dokladem této kultury je hrubá nádobka s mírně zataženým hrdlem a s výčnělkem nade dnem z Chržína (inv.č. A 45).

V cukrovaru ve Velvarech byla objevena nádoba s ouškem, která je zdobena pod okrajem vodorovnou řadou černě malovaných teček, na svrchní části břicha je motiv do sebe

vložených krokví s malovanými kruhy okolo (M Velvary, inv.č. A 1) a střep černého povrchu zdobený rytou šrafovanou kroví (obr. 60). Oba nálezy patří do bylanské kultury a do muzea je daroval Antoš Otta.

V roce 1931 dostal Státní archeologický ústav zprávu od velitele četnické stanice v Hospozíně, že při kopání základů zdi v Hospozíně u domu čp. 15 byly nalezeny rozbité popelnice s kostmi a zuby koně pocházející z předhistorického období. Nálezy byly uloženy u lékárníka Evžena Golla ve Velvarech (*Anonym 1931a,b*). Poté byly zaslány do Archeologického ústavu, kde bylo určeno, že střepy pocházejí pravděpodobně ze „sídlní nebo odpadní jámy bylanské“ (*Horáková-Jansová 1923, 94*). Předměty měly být poté uloženy v Muzeu ve Velvarech, tam však nejsou k dohledání.

V roce 1937 se do muzea v Kralupech nad Vltavou dostaly keramické nálezy z odpadní jámy, která byla objevena na poli Ladislava Hofmana u Budihostic (*Anonym 1938b*). Jednalo se o zlomky několika nádob dokládající možné sídliště kultury bylanské. Nálezy byly ve 30. letech uloženy v muzeu v Kralupech nad Vltavou, po zrušení tamější sbírky byly předány velvarskému muzeu, kde dnes nejsou k dohledání.

Sídliště mladší doby bronzové v Uhách přineslo také nález části bylanského pohřebiště (*Jiráň – Moucha 1992*). Objeven byl kostrový hrob orientovaný ve směru východ – západ, ve kterém se dochovaly pouze dolní končetiny. Na základě orientace pozůstatků by hrob mohl patřit do bylanské kultury. Žárový hrob II/84 kultury bylanské byl orientovaný ve směru sever – jih a měl obdélníkovitý půdorys o velikosti 245 x 190 cm.

Výbava hrobu je uložena v Muzeu ve Slaném (inv. č. 3862 – 3877) a obsahuje větší amforovitou zásobnici, amforu s vytaženým okrajem zdobeným skupinou svislých vlešťovaných linií na hrdle, širší nízkou amforku, dvě mísy s bohatou vnitřní výzdobou (1 x hvězdicový motiv, 1 x meandr), hlubokou mísu s rytou výzdobou, šest misek s vyklenutým okrajem, dvě misky s mírně vyhnutým okrajem, zlomek železného nože s rovným břitem a obloukovitě vyklenutým hřbetem a kamennou stélu (*Jiráň – Moucha 1992*).

Z běžného keramického inventáře bylanských hrobů se vymyká mísa zdobená meandrem. Meandr jako výzdobný prvek se vyskytuje především na halštatských mísách a v Čechách je rozšířen v západní halštatské mohylové oblasti. Mísa byla navíc zdobena i motivem girlandy, který patří pozdně bronzové kultuře nynické (*Jiráň – Moucha 1992, 371 – 372*). Bylanský žárový hrob II/84 svou výbavou i rozměry reprezentuje skupinu II - 1 podle D. Kouteckého (1968). Keramická výbava odpovídá běžné funerální keramice bylanské kultury (*Jiráň – Moucha 1992, 371*). Hrob je datován do období HC.

Letecký průzkum v roce 1993 na okraji vltavské terasy v Uhách prokázal čtyři příkopová ohrazení, z nichž příkop B obsahoval žárový jamkový hrob ze stupně LT A překrytý původně mohylou, který obsahoval spálené lidské kosti, sponu a bronzový náramek (Turek – Sofaer-Derevenski 1999).

V Chržíně byl v roce 2001 proveden záchranný archeologický výzkum časně laténského sídliště vedený Miloslavem Chytráčkem (ARÚ Praha). Na ploše naleziště byly objeveny zahloubené obdélné chaty, kruhové zásobní jámy, hliníky i povrchové dřevěné stavby. Na lokalitě bylo odkryto celkem šest chat. Objekt 212 na jihozápadním konci zkoumané plochy byl eneolitickým kostrovým pohřbem (Chytráček 2007, 465).

Chaty byly orientovány delší osou ve směru východ - západ. V žádné ze šesti polozemnic nebylo zjištěno ohniště. Obytnou funkci na sídlišti tedy zřejmě plnily povrchové stavby. Zahloubené chaty sloužily jako stavby hospodářské a skladovací. Z chaty 185 a z velké zásobní jámy 96 pocházejí fragmenty jehlancových závaží k vertikálnímu tkalcovskému stavu. Početné keramické přesleny dokládají výrobu příze. Nalezená kostěná šídla dokazují pravděpodobně výrobu obuvi nebo oděvů z kůží. V Chržíně se také podařilo doložit kovolitecké dílny a šperkařskou dílnu zpracovávající surový jantar (Chytráček 2007, 465).

Chata 16 a dílenský objekt 160 poskytly doklady dálkových vazeb k severní a jižní Evropě. V chatě 16 byl nalezen bronzový drát stočený do neuzavřeného kroužku, amorfní zlomek drobného železného předmětu, drtidlo a fragment z číše napodobující červenofigurovou techniku výzdoby. Zahloubený objekt 160 sloužil jako kovolitecká a šperkařská dílna, v jehož zásypu byla objevena kovářská struska, zlomky tavících tyglíků i fragmenty ztracených forem na odlévání kruhů. Dále drobné bronzové předměty včetně bronzové spony, četné amorfní úlomky surového jantaru jako odpad při výrobě jantarových perel i jiných šperků (Chytráček 2007, 466).

Na sídlišti bylo objeveno velké množství keramiky (Chytráček 2007). Z tvarů lze jmenovat soudky, hrnce, situly zásobnice, amforovité zásobnice, mísy, koflíky, poháry, poklice nebo lahvovité nádoby. Nádoby byly zdobeny rytou výzdobou, kombinací ryté a kolkované výzdoby, hrubou vtačovanou výzdobou v podobě vrypů nebo důlků, kolkovanou a kružítkovou výzdobou, tuhovanými pásy v kombinaci s vlešťovaným dekorem, malovanou nebo plastickou výzdobou.

Fragmenty keramiky z objektu 160 a 16 lze datovat do stupně LT A, ve kterém nastupuje charakteristická časně laténská kolkovaná výzdoba. Objevují se nádoby točené nebo dotáčené na hrnčířském kruhu. V keramickém těstě je častá příměs tuhy.

Kolkovaný/kružítkový dekor se vyskytuje na jemné keramice zhotovené na kruhu. Kolkovaný motiv pokrývá především vnitřní stranu mis, ojediněle vnitřní stranu dna poháru na nožce či na hrdle lahvovité amfory z objektu 6 či na stěně poklice. Na výduti lahvovité amfory z časné laténské objekty 6 je doložen hřebenový kolek. Malovaná výzdoba je pouze na jednom keramickém fragmentu z číše točené na hrnčířském kruhu, který byl ve výplni chaty 16 (*Chytráček 2007, 480*).

Na jemné i hrubé keramice z objektu 16 a 160 se objevují i starší pozdně halštatské prvky výzdoby, především vlešťované nebo jednoduché tuhované motivy. Hrubá užitková keramika odpovídá náplni stupně LT A. Některé hliněné nádoby jsou dokladem reparace v podobě vrtaných otvorů, někdy se zbytky železných i bronzových svorek (*Chytráček 2007, 486*).

Na ploše výzkumu bylo také objeveno 36 zlomků tavících tyglíků, v některých z nich se zachovaly makroskopicky pozorovatelné zbytky tavenin, které byly určeny jako taveniny železa a bronz. 17 fragmentů bylo určeno jako zlomky tzv. ztracených forem z tvrdě vypálené šedohnědé hlíny s bělavým nebo světle růžovošedým vnějším povrchem. Úlomky pocházely z hliněných kadlubů na odlévání bronzových hladkých kroužků. V objektu 160 byl nalezen fragment hliněného nákončí mechu z tvrdě vypálené hlíny světle šedohnědé barvy (*Chytráček 2007, 490*). Tato nákončí se používala k rozdmýchávání žáru pod tavícími tyglíky s roztaveným kovem.

V objektu 160 byla objevena poškozená gracilní sponka s dlouhým samostřílovým vinutím a s tětivou obtočenou kolem plošně roztepaného prohnutého lučíku se středovou rýhou. Z chaty 207 pochází drátěný náramek s jedním dochovaným očkem. Ve výplni zásobní jámy 6 ležel tmavě modrý skleněný korálek (*Chytráček 2007, 491*). V objektu 160 se nacházel fragment tenké ploché kosti nepravidelného tvaru se třemi provrtanými otvory. Jedná se o část temenní kosti dětské lebky.

Keramický fragment s malovanou výzdobou (obr. 61) ze sídliště v Chržíně je dokladem napodobování módních proudů, které na naše území v 5. století př. Kr. plynuly z etruské oblasti (*Chytráček 2007, 500*). Vazbu k alpským regionům dokládá i dekor na lahvovité nádobě místní produkce, provedený tzv. hřebenovým kolkem, který je na našem území málo obvyklý. Surový jantar byl dovezen od Baltského moře. Analýza střeptové hmoty optickou mikroskopií prokázala, že fragment z Chržína je lokálním výrobkem napodobujícím jižní keramickou předlohu (*Trefný 2011*).

4. 5. 2 Mladší doba železná

V mladší době železné pokračuje intenzivní spotřeba dřeva, které se využívalo ke stavbě obydlí a hospodářských budov, ohrazení a jako palivo. Sídlní aktivita se rozrůstala ve středních Čechách včetně povodí dolního toku Vltavy a jejích přítoků například Bakovského potoka na Velvarsku. Dochází také k rozšíření domácí výroby. V období LT B2 – C1 se objevují předměty ze švartny, které známe i z Velvarska. Surovina na jejich výrobu se nacházela na Rakovnicku a Slánsku. Ze švartny se vyráběly kruhové ozdoby například náramky, nápažníky nebo prsteny.

Ve sbírkách obecné školy v Černuci objevil Antonín Knor několik laténských nálezů (*Knor 1934a*). Jednalo se o členěný okraj nádoby, zlomky polotovarů švartnových náramků, zlomky švartnových vývrtků, lignitový přeslen a zlomek žlutého páskového náramku s příčnými vývalky (M Velvary, inv. č. A 121 – 126). Švartnové náramky a jejich zlomky jsou v katalogu velvarského muzea popsány pod lokalitou Velvary – okolí a v současné době jsou ve stálé expozici kralupského muzea. Střep nádoby a páskový náramek nebyly ve sbírkách zjištěny.

Ve velvarském muzeu je vedle již výše zmíněných švartnových náramků uloženo několik dalších nálezů laténské kultury, a sice masivní kotouč vybroušený ze střepu s kruhovitým otvorem ve středu (inv.č. A 127), železný nožík s obloukovitým hřbetem a držadlem zakončeným kroužkem (inv.č. A 132) a bronzový vroubkovaný náramek se zesílenými konci o průměru 80 mm (inv.č. A 104), který muzeu daroval řídící učitel školy v Chržíně Josef Smetana (*Filip 1956*, 349).

Z Chržína pochází větší množství předmětů laténské kultury bez náleзовých okolností, které daroval velvarskému muzeu Josef Smetana. Jde o několik přeslenů různého tvaru, mezi nimiž se objevují ploché přesleny ze střepů, zaoblené tvary šedé až černé barvy, kuželovité nebo dvojkuželovité přesleny (M Velvary, inv.č. A 134 – 146). Také ve Velvarech byly nalezeny přesleny doby železné plochého a dvojkuželovitého tvaru (M Velvary, inv.č. A 133, 156). Do laténské kultury patří také střep hnědé až šedočerné barvy s odsazeným okrajem (M Velvary, inv.č. A 159) a kamenný brousek s kruhovým otvorem, které se našly v cukrovaru ve Velvarech.

Mladší dobu železnou na Velvarsku zastupuje množství kostrových hrobů, ve kterých byl zemřelý uložen do hrobové jámy v natažené poloze. Žárový ritus se v tomto období objevuje spíše ojediněle. V poloze Na Skalkách u Černuce byl koncem 19. století objeven bronzový kroužek na průřezu kruhový (NM, inv. č. 15393), skleněný korálek hnědo-modro-

žlutý (NM, inv. č. 15394) a zlomky korálku ze žluté skloviny s modrými očky (NM, inv. č. 15395), které pocházejí z časné doby laténské.

Z konce 19. století pocházejí laténské nálezy z Černuce (*Schmidt 1893*, 462 – 463). V. Schmidt zde zmiňuje tři lahvovité nádoby ze zahrady p. Datla čp. 55, z nichž jedna je dnes uložena v Národním muzeu v Praze (inv. č. 56859). Jedná se o nádobu s vysokým štíhlým hrdlem a s konickým tělem, na hrdle jsou dva plastické vývalky, další vývalek se nachází mezi hrdlem a tělem nádoby, vývalky jsou zdobeny vodorovnými mělkými rýhami, dvě vodorovné rýhy jsou i nad výdutí (*Filip 1956*, 338).

V archivu Archeologického ústavu v Praze je pod lokalitou Ješín uložena rukopisná zpráva Václava Schmidta o několika nálezech z této lokality z přelomu 19. - 20. století (*Schmidt 1904*). Ve zprávě z roku 1904 se píše o nález „galského“ hrobu objeveného při kopání písku Václavem Plecitým z Ješína na pozemku p. Zemana. Nalezené bronzové předměty byly prodány V. Schmidtovi za 1 zlatý. Na poli Josefa Zábranského č. 17 při těžbě písku na novostavbu hospody byly v roce 1903 vykopány laténské kostry.

Bez bližších nálezových okolností zůstávají předměty pocházející z kostrového hrobu z doby laténské z Ješína (*Anonym 1947*). Nákrčník s pečetiřkovitými konci, dva bronzové náramky s pečetiřkovitými konci a bronzová spona duchcovského typu jsou uloženy v Národním muzeu v Praze (inv.č. 55756 – 59).

Ředitelka muzea ve Velvarech Zdena Křtěnová ohlásila v roce 1972 archeologický nález na jihozápadním okraji Velvar v poloze V zahrádkách objevený při výstavbě kotelny pro zahradnictví (*Moucha 1972*, 187). Václav Moucha zde zachytil kostrový hrob z doby laténské, který obsahoval nákrčník, dvě spony duchcovského typu, nánožní kruhy z vlnovité zprohýbaného drátu a bronzové kolečko s devíti paprsky a se středovým kroužkem. Nálezy jsou uloženy v muzeu ve Velvarech, inventární číslo je nejasné.

Nálezová zpráva z roku 1972 obsahuje popis inventáře hrobu, který byl nalezen při kopání jámy pro kotel rozestavěné kotelny na parc. č. 283 ve Velvarech (*Fencl 1972a*) a obsahoval bronzový nákrčník, dvě bronzové spony, jeden celý bronzový náramek esovitý, část stejného bronzového náramku, bronzové prolamované kolečko a zbytky kostry. Předměty pocházejí z laténského hrobu asi z roku 350 před n. l. Kostra ležela pravděpodobně na pravém boku, hlavou obrácenou k severu a obličejem k západu, dolní končetiny směřovaly k jihu.

4. 6 Doba římská

Z doby římské na Velvarsku pochází několik žárových pohřebišť, některá z nich byla objevena již koncem 19. století, v jiných případech lze uvažovat o existenci římského

pohřebiště na některých lokalitách, z nichž známe materiál dokládající pohřební aktivity (obr. 8). Vedle těchto nálezů ze žárových hrobů je ve velvarském muzeu uložen černý hlazený střep z baňaté nádoby s nízkým hrdlem, na břiše jsou patrné dvě řady kruhovitých důlků (M Velvary, inv.č. A 334).

Významnou lokalitou je někdejší Krausova školka ve Velvarech, odkud pochází několik archeologických nálezů uložených ve velvarském muzeu, které pocházejí ze žárového hrobu doby římské uložených ve velvarském muzeu. Patří k nim popelnice s výzdobou na maximální výduti a pod hrdlem v podobě plastických lišt a svislých prohlubenin (obr. 63), popelnice s rytými pásy a rýhami a se skupinou čtyř protilehlých pupků na maximální výduti (inv. č. A 290), dvoudílná lukovitá bronzová spona s hraněným obloučkem a rozšířenou patkou (inv. č. A 291), dvojkonický přeslen (inv. č. A 292), železné kování v podobě obdélné destičky s nýty v rozích (inv. č. A 293), masivní bronzový kroužek (inv. č. A 294), malý bronzový kroužek (inv. č. A 295), bronzové kování ze spirálovitě stočeného drátu (inv. č. A 296), bronzové kování (inv. č. A 297), devět neforemných kousků nazelenalého skla z roztavených korálků (inv. č. A 300 – 308), dva bronzové vejčité korálky poškozené ohněm (inv. č. A 309 – 310), tři kousky bronzových plíšků (inv. č. A 312 – 314), tři železné hřebíky s půlkulatou hlavičkou (inv. č. A 315 – 317), rozlomená bronzová jehlice s plochou hlavičkou (inv. č. A 327) a dva poškozené bronzové kotouče ze slabého plechu (inv. č. A 329 – 330).

Předměty uložené pod inv.č. A 291 – 330 považuje Vladimír Sakař (1970, 51) za součásti nálezového celku, jehož nálezové okolnosti nejsou ověřeny a některé z nich nelze spolehlivě určit. Nálezy částečně publikoval Václav Fencel (1974).

Ze stejné lokality je také hnědošedý střep nádoby zdobený rýhami a krokvicovými vrypy (obr. 64), bronzová dvoudílná spona s profilovaným obloučkem, s rovnou prolamovanou patkou, krytou tětivou zdobenou rýhami a s vbíjenými důlky (Motyková-Šneidrová 1963, 65; M Velvary, inv.č. A 28) a zvířecí destičkovitá spona v podobě delfína se zbytky postříbření (obr. 65). Bližší nálezové okolnosti nejsou známy, sponu lze datovat do období od 2. poloviny 2. století do 3. století (Svoboda 1948, 107 - 108; Sakař 1970, 51). Další zvířecí destičkovitá dvoudílná bronzová spona v půli přelomená (inv.č. A 339) byla objevena v okolí Velvar.

V roce 1969 bylo při kopání trasy potrubí vodovodu z Červeného potoka do „Solárny“ v poli nad cukrovarem ve Velvarech objeveno množství keramického materiálu, který převážně patří do doby římské. Soubor střepů obsahuje například tři světle hnědé tuhované střepy zdobené rýhami, šedočerný zlomek masivního ucha, šedočerný střep zdobený vrypy

nehtů a několik dalších střepů s vrypy nehtů, část okraje nádoby zdobené vodorovnými a překříženými rýhami a další střepy (M Velvary, inv.č. A 366).

V opuštěném lomu na parc.č. 372 vykopal osadník Plachý koncem 19. století několik žárových hrobů ohraničených kameny. V poloze Na Skalkách u Černuce bylo objeveno římské žárové pohřebiště (*Schmidt 1893*, 460 – 462). Předměty zde nalezené jsou dnes částečně uloženy v Národním muzeu v Praze. Po skončení těžby lomu se zde našly hliněné nádoby obsahující popel, kosti a bronzové předměty například svinuté dráty, kroužky nebo jehlice. Dále to byly železný zohýbaný meč, který se nedochoval, a bronzový býček. Soška bronzového býčka představuje trojrohého býčka s hustou hřívou. Popelnice byla pod hrdlem zdobena pásem ze šikmých rýh (inv. č. 53180) a černohnědá hluboká miska s hlazeným povrchem, s kulovitým tvarem spodní část nádoby a s prohnutým dnem, konickým hrdlem a prstencovitě ovaleným okrajem, na jejímž podhrdlí obíhá pás s hluboce rytými přerušovanými čarami a dvě oblé rýhy přerušené třemi skupinami tří kruhovitých jamek sestavených do trojúhelníků (inv. č. 53179).

V roce 1962 prozkoumal Antonín Knor žárové pohřebiště v Uhách, které se rozkládalo na ploché terase nad širokým a mělkým údolím Velvarského potoka (*Knor 1962*). Z naleziště pocházejí dvě zdobené popelnice a několik železných předmětů. Tyto nálezy dnes není možné dohledat. Také Václav Spurný popsal žárové pohřebiště z Uhů z lokality V Brůdkách na poli Františka Karbana, kde se podle sdělení správce cihelny našly rozrušené žárové hroby z pozdní doby římské (*Spurný 1954*). Z těchto hrobů zřejmě nebyly zachráněny žádné artefakty.

4.7 Doba stěhování národů

Z doby stěhování národů nemáme z Velvarska zatím žádný bezpečně doložený archeologický nález (*Fencl 2008*, 10). V Městském muzeu Velvary není uložen nález pocházející z doby stěhování národů, současný stav poznání by mohlo doplnit vyhodnocení povrchových sběrů na Velvarsku.

5 Povrchové sběry na Velvarsku

Povrchový sběr zkoumá stopy osídlení v krajině a jeho cílem je objevení sídelních komponent nebo jejich přímé poznání (*Kuna 2004*). Povrchový sběr je nejen formou archeologického průzkumu, ale také svěbytnou metodou poznání některých archeologických situací. Nejpočetnější skupinu nálezů zde představuje keramika jakožto chronologicky citlivý artefakt, kamenná industrie, méně pak mazanice, kovové předměty, výrobní odpad nebo kosti.

Nálezy získané povrchovým sběrem se na povrch země dostávají orbou v zemědělsky využívané krajině. Většina méně odolných artefaktů (pravěká keramika) patrně pochází ze zahloubených objektů nebo ze zbytků kulturních vrstev (*Kuna 2004*, 309). Na četnosti nálezů získaných povrchovým sběrem mají vliv nejen vlastnosti artefaktů, objektů a areálů, ale také podnebí, eroze a akumulace půdy a samozřejmě způsob obdělávání půdy. Poslední dobou se také zdá, že k vyčerpání určitých lokalit z hlediska postupného úbytku nalézáných předmětů dochází v souvislosti s intenzivními a dlouhotrvajícími sběry v těchto místech. Nedílnou součástí povrchového sběru jsou také zkušenosti a zdatnost „sběratele“ a podmínky sběru (dobrá viditelnost, vzrůst plodin).

Povrchové nálezy jsou součástí krajiny a nelze je považovat za přímý odraz někdejších aktivit, ale spíše za odraz současného stavu podpovrchových objektů a vrstev (*Kuna 2004*, 322). V současné době umožňuje metodika povrchových sběrů identifikovat místa s koncentrací nálezů, která vypovídají o tom, co se skrývá pod povrchem terénu (metoda vyhledávání nalezišť) a analytické metody vyhledávání a výzkumu komponent slouží k detailnímu poznání zkoumané plochy.

Vypovídací hodnota nálezů získaných povrchovým sběrem je do určité míry omezená. V případě pravěké keramiky je přiřazení artefaktu do určitého období nebo archeologické kultury závislé na tom, o jakou část nádoby se jedná (okraje jsou více signifikantní), jak velký střep byl nalezen a zda je na něm patrná určitá výzdoba či jiný nepopiratelný znak (keramické těsto, úprava povrchu).

Historie povrchových sběrů na Velvarsku začíná v roce 1969, kdy se ve sbírkách velvarského muzea objevují první nálezy získané povrchovým průzkumem okolí města Velvary. Na jaře roku 1969 prozkoumala Zdena Křtěnová, ředitelka místního muzea, oblast kolem cukrovarských rybníků, kde objevila několik pravěkých střepů (*Křtěnová 1969*). Jednalo se o dva černé tuhované střepy, jeden světlý okraj a jeden atypický střep světlé barvy.

V květnu 1970 provedla Z. Křtěnová orientační povrchový sběr na poli mezi Velvary, Mileticemi a Dolní Kamenicí na základě hlášení zaměstnance JZD Budihostice, podle kterého

byly na poli při ražení polní cesty z Miletic přes Kamenici do Budihostic asi 150 m od počátku cesty z Miletic zjištěny stopy po možném pravěkém objektu, snad ohništi či peci. Na poli se vyskytovaly roztroušené pravěké i středověké až raně novověké střepy (*Křténová 1970b*). V případě pravěkých nálezů se jednalo o úštěp pazourku, obdélníkový úlomek keramiky s provrtaným kruhovým otvorem a několik dalších keramických střepů.

Další povrchový sběr Z. Křténová uskutečnila téhož roku na poli při silnici z Velvar do Miletic. Asi 250 kroků směrem od potoka nahoru se rýsovaly tmavé skvrny. Nalezeny zde byly okrajový střep s rýhou a střep dna nádoby (*Křténová 1970a*). V dubnu roku 1970 Z. Křténová provedla sběr na poli mezi obcemi Miletice a Černuc, kde našla několik keramických střepů (*Křténová 1970e*).

Na počátku 70. let na tyto spíše náhodné povrchové sběry navázal Václav Fencel, který se průzkumu krajiny v okolí Velvar věnuje systematicky a detailně po několik desítek let (obr. 9). Cílem jeho sběrů je jak ověření doposud známých lokalit, zda se zde dochovaly pozůstatky po již objevených sídlištích či pohřebištích, tak prokázání nových lokalit, které rozšiřují poznání pravěkého osídlení krajiny Velvarska. Na základě povrchových sběrů byla stanovena sběrná oblast velvarského muzea, která zahrnuje severní část okresu Kladno, tj. bývalého okresu Kralupy nad Vltavou, jejím centrem jsou Velvary (*Fencel 1975*).

Za hlavní cíl povrchového průzkumu Velvarska si V. Fencel (1975, 247) stanovil nejen zjištění dalších informací o známých lokalitách, ale především systematické poznání území katastrů jednotlivých obcí, mezi které zařadil Malou Bučinu, Budihostice, Černuc, Neuměřice, Olovnici, Sazenou, Velkou Bučinu, Hospozín, Ješín a Velvary. Jednotlivé povrchové sběry jsou publikovány v periodiku *Výzkumy v Čechách* (obr. 66).

Povrchové sběry v okolí Velvar zahájil V. Fencel v roce 1970. V dubnu roku 1970 provedl orientační povrchový sběr v Budihosticích na poli tzv. „K chržínskému mlýnu“, jehož cílem bylo najít stopy po knovízském sídlišti (*Fencel 1970a*). Nalezené střepy se nacházely na ploše ležící několik desítek kroků od Budihostic podél silnice do Chržína. Další povrchový sběr proběhl na poli č. kat. 509 v Sazené nedaleko bývalé cihelny, v jehož jižním cípu se objevil tmavý pruh dlouhý asi 150 kroků, ve kterém se nacházely pravěké střepy. K nálezům patří zdobený střep a několik atypických pravěkých střepů (*Fencel 1975, 252-253*).

V květnu roku 1970 provedl V. Fencel sběr v Sazené na ploše chmelnice ležící při vedlejším rameni Bakovského potoka. Střepy by mohlo dokládat existenci laténské sídliště, mezi nálezy se objevují střepy zdobené nehtovitými vrypy, hřebenováním a okrajové střepy (*Fencel 1975, 253*).

Mezi povrchové sběry lze zařadit i několik keramických střepů, které V. Fencel převzal v roce 1970. Nálezy pocházely z pole p. Ladislava Císaře ze Sazené z plochy chmelnice z polohy Kozelce, kde byly objeveny v 60. letech ve výkopu pro sloup (*Fencel 1970b*).

Pod označením „Nálezová zpráva 7/70“ jsou ve velvarkém muzeu uloženy dva záznamy. První z nich informuje o orientačním sběru v profilu cihelny v Ješíně, kde byly objeveny dva půlkruhy. V prvním půlkruhu byly v profilu patrné dvě zahlobené jámy s nálezy pravěkých střepů. Tyto nálezy obsahovaly 23 kusů světlehnědého drsného povrchu, hnědošedé světlé ucho s drsným povrchem, osm kusů světlehnědých, místy šedých střepů hladkého povrchu, šest kusů malých hnědých střepů s hladkým povrchem, jeden černý slabý okrajový střep s lesklým povrchem, jeden střep světle šedý s plastickou ozdobou, pět silných šedých střepů s hrubým povrchem a tuhováním ve spodní části a větší množství dalších keramických střepů (*Křténová 1970c*). Druhá zpráva popisuje nález pravěkých objektů ve stěně staré cihelny za Ješínem, kde se rýsovaly tři objekty převážně lichoběžníkovitého tvaru (*Fencel 1970c*).

V prostoru cukrovaru ve Velvarech bylo nalezeno při bagrování základů pro čistící stanici několik keramických střepů a větší počet kostí. Konkrétně šlo o šest střepů světlehnědého povrchu (některé zdobené důlky a jeden rytými rýhami), dva kusy ze dna nádob, pět okrajových střepů, šedočerný malovaný střep malé nádoby, šedočerný střep nádoby ke dnu se zužující a v horní části s výzdobou v podobě vytlačeného pásu, šedočerný střep s výčnělkem a vytlačeným pásem, šedý střep s rytou linkou, hnědošedý střep s pěti vrypy nehtů, dva střepy (část břicha a hrdla), tři černé střepy (spodní část nádoby se zbytky dna) a další střepy (*Křténová 1970d*).

V roce 1971 provedl V. Fencel společně s p. Barešem povrchový sběr v Budihosticích na poli ležícím severně od obce v poloze „K chržínskému mlýnu“ (*Fencel 1971a*). V říjnu roku 1971 se uskutečnil sběr na polích kat. ú. 121/1, 203/1 a 186/2 v Budihosticích (*Fencel 1971b*). Na poli č. kat. 121/1 na ploše již objeveného knovízského sídliště bylo nalezeno několik úlomků keramiky. Další nálezy byly zachyceny na č. kat. 186/2, jednalo se převážně o atypické střepy. Součástí nálezů uložených pod př.č. 344/80 jsou také nálezy, které V. Fencel získal od p. Klabana z Černuce. Předměty se našly při stavbě sloupu pro elektrické vedení před jeho domem (*Fencel 1971c; Fencel 1975, 249 - 250*).

V roce 1972 byl náhodně objeven laténský kostrový hrob, v jehož okolí bylo objeveno několik keramických střepů (*Fencel 1972a*). V květnu roku 1972 provedl V. Fencel povrchový sběr v okolí vrchu Radoviče, Velké Bučiny a Malé Bučiny. K nálezům zlomků pravěké keramiky došlo na severním okraji Malé Bučiny (*Fencel 1972b*). Na poli ležícím na levém

břehu Vranského potoka u Černuce a Hospozína našli V. Fencel a p. Boukal zlomky pravěké keramiky (Fencel 1972c).

Následujícího roku provedli p. Laně a p. Šebek provedli v Budihosticích na poli na severním okraji obce kat.č. 121/1 (Fencel 1973a). Ve stejném roce prozkoumal V. Fencel pole ležící západně od Sazené. Na lokalitě Na kozelcích objevil zlomky keramiky a část sekeromlatu kultury nálevkovitých pohárů (Fencel 1973a).

V září roku 1973 provedl V. Fencel sběr v okolí Malé Bučiny, kde byly objeveny na ploše označené A1 střepy rozptýlené na poli s největší koncentrací v okolí bodu označeném X. Na ploše A2 byly pouze ojedinělé střepy (Fencel 1974a). V následujícím roce se uskutečnil sběr v okolí Malé Bučiny, kde se objevilo větší množství pravěkých atypických střepů (Fencel 1974b). V březnu našel p. Boukal z Nelahozevsí drobné, řídké rozptýlené střepy zemědělského pravěku a střepy zdobené plastickým výčnělkem (Fencel 1975, 253). V Sazené v poloze Na kozelcích se nacházely střepy kultury nálevkovitých pohárů a část kamenného sekeromlatu se švem, keramika únětické kultury a knovízské kultury (Fencel 1975, 253).

V září V. Fencel prozkoumal okolí místa nálezu laténského hrobu z roku 1972. Na pozemku bývalé Krausovy školky se nacházely jen řídké rozptýlené keramické střepy (Fencel 1973e). V červnu roku 1974 povrchové sběry V. Fencela na ploše chmelnice u Sazené přinesly nález několika zlomků pravěké keramiky (Fencel 1974f). Stejněho roku došlo k objevu ojedinělého střepu zdobeného hřebenováním knovízské kultury (Fencel 1975, 253). Na polích ležících západně od Velvar na terase nad Bakovským potokem směrem k Nabdínu bylo objeveno několik pravěkých střepů, v poloze Nad podhorním mlýnem se nacházely drobně rozptýlené zlomky pravěké keramiky, některé zdobené plastickými výčnělky, jemnými rýžkami, otisky šňůry a kolky (Fencel 1975, 254).

V říjnu 1974 provedl V. Fencel povrchové sběry na poli čp. 22, 217, 287 nacházejícím se po obou stranách silnice na východním okraji Černuce, kde objevil několik míst s větší koncentrací střepů. Naleziště se nachází na rovině, která na jedné straně pozvolna spadá k Vranskému potoku (Fencel 1975, 249). Objeveny byly zlomky pravěké keramiky, část eneolitické sekery, zlomek sekeromlatu se sedlem kultury únětické, keramický střep z doby halštatské a doklady sídlištní aktivity z doby římské (Fencel 1974ch).

Na východním okraji Hospozína našel V. Fencel větší naleziště zlomků knovízské keramiky. Na polích parc.č. 170/4, 176 se nacházel vedle pravěké keramiky také zlomek neolitické sekerky, knovízské tuhované a prstované střepy a keramické zlomky s kanelovanou a rytou výzdobou (Fencel 1978a, 27). V květnu V. Fencel objevil v hlíně z výkopu jeden střep

knovízské kultury, naleziště souhlasí s místem nálezu knovízské zásobní jámy učiněném v roce 1957 (*Sakař 1957*).

V roce 1975 uskutečnil V. Fencel povrchové sběry na poli kat.č. 253/1 u Chržína, objevené střepy lze zařadit do únětické kultury, halštatského období a do eneolitu (*Fencel 1978b*, 31). V květnu na polích v okolí obce Uhy našel dvě naleziště pravěké keramiky. Naleziště označené „A“ se rozkládá na č. kat. 440 v poloze Ostrov na západním okraji obce a byly zde nalezeny poměrně hustě rozmístěné keramické střepy zřejmě kultury únětické, knovízské a halštatské, a také světle hnědý pazourek (*Fencel 1978c*, 96). Naleziště označené „B“ leží na č. kat. 495/1 a 455 nedaleko malého rybníčku v zahradě bývalého „Dvora“ na západním okraji Uh (*Fencel 1978c*, 96). Na ploše B bylo opět nalezeno větší množství keramických střepů kultury nálevkovitých pohárů a kultury knovízské (*Fencel 1975c*).

Na nalezišti ležícím na svahu sklánějícímu se k Vranskému potoku na poli č. kat. 50/1 a 161/1 u Hospozína bylo objeveno několik pravěkých střepů doby halštatské, římské a z období středověku (*Fencel 1978a*, 27).

V květnu roku 1976 provedl V. Fencel povrchový sběr na okraji Sazené v poloze Za podrackých, kde objevil zlomek ucha z doby římské a středověkou keramiku (*Fencel 1976b*). Několik pravěkých střepů a kamenné odštěpky industrie našel na pravém břehu Červeného potoka směrem k Velvarům a k Nabdínu. Sídlištní keramika byla datována do štítarské kultury, doby halštatské a jako zemědělský pravěk (*Fencel 1981b*, 89). V dubnu V. Fencel našel na poli č. kat. 495/1 obce Uhy zlomky keramiky a na poli ležícím po levé straně silnice mezi Uhy a Chržínem byly objeveny zlomky pravěké keramiky, která zřejmě patří do kultury s vypíchanou keramikou, období eneolitu, knovízské kultury a zemědělského pravěku (*Fencel 1981e*, 150).

Ve stejném roce prozkoumal V. Fencel polohu Na kozelcích u Sazené a na poli ležícím vpravo při silnici odbočující do Dolní Kamenice se nacházelo několik blíže neurčitelných pravěkých střepů a zlomky laténské keramiky (*Fencel 1981a*, 29). V květnu a červnu V. Fencel objevil naleziště pravěké keramiky nacházející se po obou stranách silnice vedoucí z Velvar do Budihostic. Bylo zde objeveno větší množství štítarské keramiky a keramika z období mladší doby římské (*Fencel 1981d*, 16). Na katastru Dolní Kamenice na pravém břehu Vranského potoka se našla mimo jiné laténská keramika (*Fencel 1981a*, 29). Na poli vlevo při silnici vedoucí od bývalého velvarského cukrovaru k okraji obce Dolní Kamenice našel rozptýlené úlomky pravěké keramiky, otlučenou eneolitickou sekerku a doklady sídlištní aktivity z doby římské (*Fencel 1981a*, 29).

Na polích ležících směrem od velvarského cukrovaru k Budihosticím V. Fencel našel rozptýlené úlomky pravěké keramiky a otlučenou eneolitickou sekerku (*Fencel 1981c*, 155). V září roku 1976 V. Fencel provedl menší sběr na známém nalezišti v Budihosticích na poli na okraji obce směrem k Chržínu na č. kat. 121/3 (*Fencel 1976h*).

V roce 1977 uskutečnil V. Fencel povrchový sběr v Budihosticích na západním okraji obce (*Fencel 1977a*), na severním okraji stejné obce prozkoumal lokalitu archeologicky zkoumaného knovízského sídliště (*Fencel 1977b*). V okolí bývalé cihelny v Ješíně proti mlýnu „Barborka“ objevil nepravidelně rozmístěné úlomky keramiky dokládající například kulturu knovízskou a štitarskou. Tyto nálezy zřejmě souvisejí s knovízským sídlištěm, k jehož částečnému odkryvu na tomto místě došlo v minulosti (*Böhm 1926*, 53). V Sazené V. Fencel provedl sběry na západním okraji obce v místě regulace potoka, za naleziště B označil zahradu p. Kratochvíla čp. 35 nedaleko mostu přes Bakovský potok, kde našel úlomky pravěké keramiky včetně dokladů únětické kultury a keramiky ze středověku (*Fencel 1981*, 129).

Keramiky doby římské objevil V. Fencel na poli ležícím mezi závodem Spolana a velvarským cukrovarem (*Fencel 1981*, 155). Na ploše A ležící vlevo na poli při polní cestě lemující údolí Bakovského potoka vedoucí z Chržína do Sazené povrchový sběr přinesl keramické zlomky blíže neurčitelného pravěku, keramiky doby halštatské a římské (*Fencel 1981*, 50). Na ploše B v Chržíně se nacházela středověká keramika.

Na katastru obce Uhý V. Fencel navázal na své předchozí povrchové sběry provedené v roce 1976, které se odehrály na poli ležícím po levé straně silnice z Uhů do Chržína (*Fencel 1977g*). Na poli nacházejícím se na vlevo při cestě z Chržína do Sazené bylo nalezeno větší množství drobných otřelých úlomků (*Fencel 1977h*). V roce 1977 V. Fencel také provedl sběry na poli na terase nad Bakovským potokem vedoucí při cestě z obce Sazené, některé nalezené zlomky keramiky lze zařadit do doby halštatské a římské (*Fencel 1981*, 50).

V roce 2003 provedl V. Fencel dva povrchové sběry na katastru Budihostic. První sběr byl prováděn v pásech s odstupem 20 metrů na zasetém terénu nedaleko naleziště knovízské kultury (*Fencel 2003a*). Největší koncentrace nálezů ze sezóny povrchových průzkumů v roce 2002 a 2003 v Budihosticích se nachází v úzkém pásu dlouhém 200 - 300 m, který se nachází asi 50 m od Bakovského potoka. Sběry poskytly doklad keramiky doby laténské a římské (*Fencel 2006*, 28). V dubnu téhož roku prozkoumal pole v okolí Budihostic směrem k bývalému cukrovaru (*Fencel 2003b*).

V dubnu roku 2008 uskutečnil V. Fencel povrchový sběr v Chržíně na kat.č. 546 v poloze „Klín“, kde byla zjištěna koncentrace střepů na několika místech, mezi nimi se

vyskytovaly doklady zemědělského pravěku a keramiky únětické kultury (Fencl 2008). V letech 2010 – 2011 provedl V. Fencl sběry v Nabdíně. Na lokalitě označené Nabdín I, která leží na levém břehu Bakovského potoka směrem od Velvar k Nabdínu, byla objeven keramika zemědělského pravěku (Fencl 2010a). Lokalita Nabdín II přinesla opět doklady převážně keramiky zemědělského pravěku (Fencl 2010b). V roce 2011 navázal na své předchozí sběry na lokalitě označené Nabdín C a Nabdín D na levém břehu Bakovského potoka směrem od Velvar do Bratkovic (Fencl 2011a, b). Petr Boukal v roce 2011 prozkoumal pole ležící na západ od okraje bývalé Richterovy cihelny v Ješíně, kde našel střepy doby bronzové (Fencl 2011c).

Většina archeologických výzkumů na Velvarsku proběhla na přelomu 19. – 20. století, moderních archeologických výzkumů - ať již badatelských či záchranných - se na sledovaném území odehrálo jen málo. Mezi nálezy početně převažují nálezy ojedinělé, bez nálezových okolností. Povrchové sběry, které zde probíhaly mnoho let, tak významně pomáhají systematicky poznat pravěký vývoj této oblasti a dokládají, že zdejší krajina skrývá ještě četné památky z různých období minulosti.

NZ	datum	lokalita	sbíral/a	datace	uložení	literatura
1/69	jaro 1969	Velvary - cukrovarské rybníky	Z. Křtěnová	pr.zem.	M Velvary, př.č. 379/80	
1/70	duben 1970	Sazená, pole č.kat. 509	V. Fencl	pr. zem.	M Velvary, př.č. 337/80	Fencl 1975, 252 - 253
2/70	duben 1970	Budihostice, K chržínskému mlýnu	V. Fencl	Šň?, Ún, KN, Ha	M Velvary, př.č. 341/80	Fencl 1975, 248
3/70	květen 1970	Sazená, chmelnice	V. Fencl	Lt?	M Velvary, př.č. 338/80	Fencl 1975, 253
4/70	květen 1970	Velvary - Miletice	Z. Křtěnová	?	M Velvary, př.č. 340/80	
5/70	květen 1970	Velvary - Miletice - Dolní Kamenice	Z. Křtěnová	pr.zem., RS – VS	M Velvary, př. č. 342/80	
6/70	červenec 1970	Sazená, chmelnice	V. Fencl		M Velvary, A 298	
7/70	září 1970	Ješín, cihelna	V. Fencl	?	M Velvary, př.č. 292/80	
7/70	září 1970	Ješín	V. Fencl, Z. Křtěnová	KN	M Velvary, př.č. 292/80	Fencl 1975, 250 - 251
8/70	srpen 1970	Velvary, cukrovar	Z. Křtěnová	?	M Velvary, př.č. 343/70	
9/70	duben 1970	Miletice - Černuc	Z. Křtěnová	?	M Velvary, př.č. 365/80	
3/71	duben 1971	Budihostice	V. Fencl, p. Bareš	Šň?, Ún, KN, Ha	M Velvary, př.č. 298/80	Fencl 1975, 248
4/71	říjen 1971	Budihostice, kat.č. 121/1, 203/1, 186/2	V. Fencl	pr. zem.	M Velvary, př.č. 344/80, A, B	Fencl 1975, 249 – 250
5/71	1971	Černuc	V. Fencl, p.	pr. zem.	M Velvary, př.č.	Fencl

			Klaban		344/80, C	1975, 249 - 250
5/72	červen 1972	Velvary, bývalá školka	V. FencI, V. Moucha	Lt	M Velvary, př.č. 377/80	
6/72	květen 1972	Malá Bučina, Na kalvárii - čp. 451	V. FencI	pr. zem.	M Velvary, př.č. 357/80	FencI 1975, 248
7/72	listopad 1972	Černuc, Hospozín	V. FencI, p. Boukal	?	M Velvary, př.č. 334/80	
3/73	březen 1973	Budihostice	p. Laně, p. Šebek	Šň?, Ún, KN, Ha	M Velvary, př.č. 321/80	FencI 1975, 248 - 249
5/73	březen 1973	Sazená, Na kozalcích	V. FencI	En	M Velvary, př.č. 360/80	FencI 1975, 253
1/74	září 1974	Malá Bučina, čp. 655/1	V. FencI	S	M Velvary, př.č. 331/80	FencI 1975, 248
2/74	duben 1974	Malá Bučina	V. FencI, p. Boukal	pr. zem.	M Velvary, př.č. 332/80	FencI 1975, 248
4/74	březen 1974	Sazená	p. Boukal	pr. zem., S	M Velvary, př.č. 335/80	FencI 1975, 253
5/74	březen 1974	Sazená, Na kozalcích	V. FencI	En	M Velvary, př.č. 336/80	FencI 1975, 253
6/74	září 1974	Velvary	V. FencI		M Velvary, př.č. 293/80	
8/74	červen 1974	Sazená	V. FencI		M Velvary, inv.č. A 284	
8/74	červen 1974	Sazená, čp. 369/5	V. FencI	KN	M Velvary, př.č. 299/74	FencI 1975, 253
9/74	říjen 1974	Velvary, Nad podhorním mlýnem	V. FencI	En?	M Velvary, př.č. 300/80	FencI 1975, 254
10/74	říjen 1974	Černuc, čp. 222, 217, 287	V. FencI	pr. zem., Ún	M Velvary, př.č. 297/80	FencI 1975, 249
11/74	říjen 1974	Hospozín, čp. 170/4, 176	V. FencI	Ne, KN	M Velvary, př.č. 296/80	FencI 1975, 250
12/74	květen 1974	Velká Bučina	V. FencI		M Velvary, př.č. 295/80	
1/75	květen 1975	Chržín, kat.č. 253/1	V. FencI	Ún, Ha?, En?, S	M Velvary, př.č. 324/80	FencI 1978, 31
3/75	květen 1975	Uhy, kat.č. 440, pol. Ostrov; kat.č. 495/1, 455	V. FencI	Ún?, Kn?, Ha?, NP	M Velvary, př.č. 326/80	FencI 1978, 96
4/75	červen 1975	Hospozín, kat.č. 50/1, 161/1	V. FencI	S, Ha, Ř	M Velvary, př.č. 327/80	FencI 1978, 27
I/76	květen 1976	Sazená, Za podrackých	V. FencI		M Velvary, př.č. 345/80	FencI 1981, 129
II/76	červen 1976	Velvary - Nabdín	V. FencI	pr. zem., Ha, Št, S	M Velvary, př.č. 346/80	FencI 1981, 89
III/76	duben 1976	Uhy, kat.č. 495/1, Chržín	V. FencI	Vy, En?, KN, S, pr. zem.	M Velvary, př.č. 351/80	FencI 1981, 150
V/76	květen červen 1976	Budihostice	V. FencI	ŠT, Ř	M Velvary, př.č. 350/80	FencI 1981, 16
VI/76	jaro 1976	Sazená, Na kozalcích	V. FencI		M Velvary, př.č. 349/80	
VII/76	1976	Dolní Kamenice	V. FencI	pr. zem., Lt, S	M Velvary, př.č. 348/80 (V-A 299)	FencI 1981, 29
VII/76	květen 1976	Velvary - Budihostice	V. FencI	pr. zem., En, S	M Velvary, př.č. 347/80	FencI 1981, 155
VIII/76	září 1976	Budihostice	V. FencI		M Velvary, př.č.	

					8/76	
I/77	1977	Budihostice - Dolní Kamenice	V. Fencel		M Velvary	
II/77	1977	Budihostice	V. Fencel		M Velvary	
III/77	1977	Ješín, bývalá cihelna	V. Fencel	pr. zem., ŠT, KN	M Velvary	<i>Fencel</i> 1981, 53
IV/77	1977	Sazená, čp. 35, 26, 27	V. Fencel	pr. zem., S	M Velvary	<i>Fencel</i> 1981, 129
V/77	1977	Velvary	V. Fencel	Ř	M Velvary	<i>Fencel</i> 1981, 155
VI/77	1977	Chržín - Sazená	V. Fencel	Ha, Ř, S	M Velvary	<i>Fencel</i> 1981, 50
VIII/77	1977	Uhy - Chržín	V. Fencel	Vy, En, KN, S, pr. zem.	M Velvary	<i>Fencel</i> 1981, 150
IX/77	1977	Chržín - Sazená	V. Fencel	pr. zem., Ha, Ř	M Velvary	<i>Fencel</i> 1981, 50
1/2003	září 2003	Budihostice	V. Fencel	Lt, Ř, pr. zem., VS	ARÚ Praha	<i>Fencel</i> 2006, 28
2/2003	duben 2003	Budihostice	V. Fencel		M Velvary	
1/2008	duben 2008	Chržín, Na klínu	V. Fencel	Ún, pr. zem.	M Velvary	<i>Fencel</i> 2011, 91 - 92
I/2010	duben 2010	Nabdín I	V. Fencel		M Velvary	<i>Fencel</i> 2012, 156
II/2010	duben 2010	Nabdín II	V. Fencel		M Velvary	
I/2011	duben 2011	Nabdín C	V. Fencel		M Velvary	
II/2011	duben 2011	Nabdín D	V, Fencel, p. Boukal, J. Protiva		M Velvary	
III/2011	jaro 2011	Ješín, bývalá cihelna	P. Boukal		M Velvary	

Tab. 1: Přehled povrchových sběrů na pracovně vymezeném území Velvarska.

6 Pravěk Velvarska v širším územním kontextu

Velvarsko je v rovinaté krajině protínané vodními toky, která byla příhodným místem pro osídlení po všechna pravěká období. Svými přírodními podmínkami včetně geologického vývoje mají obce v okolí Velvar blízko k nedalekým Kralupům nad Vltavou, k nimž byla přednostně upřena pozornost archeologie. Obě území leží v pražsko-slánské oblasti. Z tohoto hlediska lze uvažovat o i podobách z hlediska archeologických nálezů. Velvarsko má blíže k oblasti Kralupska a Mělnicka než k okolí Slaného a Kladna, v jejichž politickém okrese se Velvary nacházely a v současnosti také nacházejí.

Z Hostína pochází nález zlomku kamenného kopytovitého sekeromlatu z neolitu, z eneolitu z obce pochází kamenný dvojřbítý sekeromlat (*Sklenář 1982, 77*). Na rozdíl od velkého množství blíže určených neolitických nálezů z Velvarska, se v Kralupech nad Vltavou objevuje několik lokalit s doloženým neolitickým osídlením. Do kultury s lineární keramikou patří nález zdobených střepů z Kralup nad Vltavou a keramické střepy z Kochmanovy továrny nalezené v roce 1932 (*Sklenář 1982, 153, 160*).

Kamenný kopytovitý sekeromlat je dokladem vypíchané kultury a byl nalezen před rokem 1900, do stejné kultury patří také dvě kamenné motyky nebo keramické střepy nalezené ve výkopu protileteckého krytu u kralupského nádraží v roce 1939 a také pohárovitá nádoba zdobená vpichy ve vodorovných pásech, jejíž nález pochází z 2. poloviny 19. století a došlo k němu u továrny p. Jordana (*Sklenář 1982, 152 – 153, 155*).

Na východ od Velvar ves leží Vepřek, svah mezi kostelem a vsí nazývaný „Na Hebroně“ je významnou polykulturní archeologickou lokalitou. Předstihový záchranný archeologický výzkum, který vedli archeologové z Národního muzea v Praze, na lokalitě probíhal v červnu až září roku 1992 a byl vyvolán stavbou dálnice D8 (*Sklenář a kol. 1993*). Lokalita se nachází na mírném svahu klesajícím do údolí Bakovského potoka. V průběhu geologického vývoje se zde vytvořilo podloží složené ze slínovce, prachovce a písčitého štěrku, půdní pokryv tvoří černoze, která je typická pro zdejší krajinu včetně Velvarska.

Archeologický výzkum zaujal plochu o velikosti 130 x 40 metrů a zasahoval do hloubky 30 až 200 cm. Nejstarším obdobím doloženým ve Vepřku byl neolit. Doklady neolitického osídlení poskytla sídlištní jáma kruhovitého půdorysu kultury s lineární keramikou, která obsahovala keramiku, zlomek kamenného třecího mlýnku, zvířecí kosti a zlomky lastur mlže. Nedaleko jámy se nacházel půdorys dlouhého neolitického domu sloupové konstrukce. Na zkoumané ploše se podařilo najít také několik zlomků nádob kultury s vypíchanou keramikou (*Sklenář a kol. 1993, 17*). Na katastru obce již dříve byla při kopání

jámy pro stromek objevena lidská kostra, místo nálezu bylo prozkoumáno v roce 1969 (*Sklenář 1971*). Kostra ležela v mělkém hrobě ve skrčené poloze na pravém boku hlavou k jihozápadu a obličejem k jihovýchodu. V hrobě byla objevena hlubší miskovitá nádoba.

Velké zastoupení v krajině Velvarska a Kralupska má eneolitická kultura nálevkovitých pohárů. Významnou lokalitou je z tohoto hlediska Adamova pískovna v Kralupech–Lobči ležící na mírném návrší nedaleko levého břehu Vltavy, kde byly objeveny sídlištní objekty kultury nálevkovitých pohárů (*Sklenář 1982, 206 – 207; Fencel 2013*). V nich se našel střep dvojuché amfory s podkovovitými lištami u kořene ucha, kamenná sekera typu Slánská hora a hliněný buben. Další sídlištní doklady na této lokalitě byly objeveny v roce 2005 při výstavbě nových domů.

Kulturu nálevkovitých pohárů na Kralupsku známe i z Nových Ouholic v místě zvaném „Na Horách“ v těsné blízkosti Sazené. Povrchové sběry z této lokality přinesly doklady kultury s vypíchanou keramikou a kultury nálevkovitých pohárů (*Sklenář 1982, 365 – 366*). Do stejné kultury patří také nález kamenného sekeromlatu s obloukovitým týlem a rozšířeným břitem z Nové Vsi (*Sklenář 1982, 318*). Kostrový hrob kultury zvoncovitých pohárů, objevený v roce 1937, obsahoval nezdobený pohár a zvoncovitý pohár (*Sklenář 1982, 319*).

Záchranný archeologický výzkum Národního muzea v Praze proběhl v Nových Ouholicích na Kralupsku v 80. letech (*Fencel 2005, 126*). Zkoumány byly zbytky tří pravěkých odpadních jam, které obsahovaly zlomky keramiky nálevkovitých pohárů. V jedné z jam byla objevena také část kamenného nože, pazourková šipka, kostěné hroty a kusy vypálené hliněné omítky stěn domů. V první výzkumné sezóně v roce 1988 byly objeveny pozůstatky konstrukce pravěkého domu kultury nálevkovitých pohárů (*Fencel 2005, 127*). V následujícím roce se výzkum přenesl na okraj srázu nad Novými Ouholicemi, kde nebyly nalezeny žádné pravěké objekty.

Významnou lokalitou na Kralupsku je Hradiště u Minic ležící nad soutokem Zákolanského a Rusaveckého potoka. Toto pozdně halštatské hradiště poskytlo i zlomky keramiky kultury nálevkovitých pohárů (*Fencel 2013, 40 – 41*). Kralupsko a Velvarsko propojuje Lešanská plošina táhnoucí se od vrchu Hostibejku k Radoviči. Na konci 19. století zde byl objeven čepcovitý sekeromlat (NM, inv.č. 10057), který známe i z Velvar. Vedle již zmíněných nálezů máme doklady této eneolitické kultury také v Budihosticích, Černuci, Kamenném Mostě, Sazené nebo v Chržíně.

Z Kralup nad Vltavou pochází množství nálezů kultury se šňůrovou keramikou. V Husově třídě u Občanské záložny v roce 1928 objevil dr. Štampach při úpravě vozovky

kostrový hrob, ve kterém se našla amfora, z hrobu pochází také amfora bez hrdla s rytým motivem jedlové větévky, která se našla v Kochmanově továrně (*Moucha – Buchvaldek 1997, 150*). Kostrový hrob kultury se šňůrovou keramikou objevený U hřbitova v Kralupech nad Vltavou obsahoval amforou s nízkou přesekávanou páskou na hrdle a na výdutí a pohár s ouškem s oble zalomenou výdutí, kostrový hrob nalezený ve výkopu základů vozové váhy v Sommerově ohradě obsahoval amforu s motivem jedlové větévky a nádobu (*Moucha – Buchvaldek 1997, 150*).

V Kralupech nad Vltavou nebo v jejich okolí bylo objeveno několik ojedinělých nálezů kultury se šňůrovou keramikou například sekera, část těla a spodek amfory s vodorovnou páskou na výdutí, hrdlo džbánu se dvěma liniemi vpichů pod okrajem, hrdlo džbánu nebo pohár (*Moucha – Buchvaldek 1997, 150 - 151*).

Dva kostrové hroby kultury se šňůrovou kulturou byly nalezeny v Kralupech nad Vltavou-Lobečku. V prvním kostrovém hrobě byla objevena měděná záušnička, dva zlomky druhé záušničky, torzo džbánu s uchem a drátěný nákrčník, v druhém kostrovém hrobě se našlo hrdlo džbánu zdobené hlubokými vpichy, dva zlomky záušničky a nepravidelně stočený měděný drát (*Moucha – Buchvaldek 1997, 151*). Několik kostrový hrobů je doloženo také v Minicích, odkud z počátku 20. století pochází nález hrobu se džbánkem zdobeným otisky šňůry, z dalšího hrobu je džbánek a ze třetího hrobu je malá vejčitá nádoba nebo nezdobený pohár (*Moucha – Buchvaldek 1997, 152*).

Hroby kultury se šňůrovou keramikou byly objeveny také ve Vepřku, odkud pochází džbánovitý pohár, vejčitá nádoba se čtyřmi lalokovitými přesekávanými pupíky, amfora s přesekávanou páskou nebo pohár se žlábkovitými liniemi (*Moucha – Buchvaldek 1997, 155*).

Ze starší doby bronzové bylo ve Vepřku objeveno pohřebiště únětické kultury. V severozápadní části zkoumané plochy bylo odkryto 35 hrobů, z nichž některé byly uloženy pouze mělce a byly tak poničené orbou (*Sklenář a kol. 1993, 24*). Hrobová jáma byla vyzděna opukovými kameny, kameny označovaly také hrob na povrchu terénu. Kostry byly převážně orientovány hlavou k severu a ležely ve skrčené poloze na pravém boku. Zajímavé jsou pohřby dětí v kamenných skříňkách v okolí hrobů dospělých a ojedinělý hrob 15A tvořený zásobnicovou nádobou s kostrou novorozence, hromadné hroby a objekt 111 interpretovaný jako kenotaf. Milodary byly zachyceny jen v některých objektech a jednalo se například o bronzové jehlice, kličkovité záušnice, miniaturní nádoby, jantarové korálky, jantarový kroužek nebo kostěné šídlo.

Únětické hroby označené na povrchu terénu kameny byly v krajině natolik patrné, že byly známy dlouho předtím než se staly předmětem archeologických výzkumů. Orba doklady těchto hrobů téměř zničila. Na Velvarsku například z Černuce máme doloženo několik podobných pohřebišť únětické kultury. Na Kralupsku byly v roce 1904 objeveny únětické kostrové hroby na par.č. 70 ve výkopech základů domu v Nové Vsi, v hrobě se našla mírně skrčená kostra a miska se zataženým okrajem (*Sklenář 1982, 318*).

Únětická kultura má také velké množství nálezů z Kralup nad Vltavou, kde byla roku 1900 objevena amforka se třemi provrtanými výčnělkami na rozhraní hrdla a těla, kamenný sekeromlat se žlábkem nalezený v roce 1951 nebo sídlištní jáma se střepy, mazanicí, kameny a zvířecími kostmi, která byla nalezena v roce 1955 ve výkopu pro potrubí v továrně n.p. Barvy a laky, odkud je také nález kostrového hrobu obloženého velkými kameny (*Sklenář 1982, 152, 154, 161*).

V Kralupech nad Vltavou bylo objeveno také několik únětických hrobů s nálezy keramiky. V Národním muzeu v Praze je tak uložena nádoba s plochým výčnělkem darovaná do sbírky Josefem Felcmanem nebo koflík pocházející ze školní sbírky z Prahy-Smíchova (*Sklenář 1982, 153*). Před rokem 1932 byl objeven v chemické továrně kostrový hrob se střepy z misky a jehlicí s konickou hlavicí, v kralupském cukrovaru byla ve 30. letech nalezena nádoba se čtyřmi vývalky, miska, koflík s ostrým lomem a další nádoby (*Sklenář 1982, 153, 156*).

V Kralupech nad Vltavou-Lobečku byly v říjnu roku 1958 zjištěny hroby únětické kultury objevené na staveništi gumárny ve výkopech pro základy. Na nalezišti se nacházely čtyři skrčené kostry ležící na pravém boku, hlavou k jihu (*Pleinerová 1960*). U hlavy jedné z koster ležel šedý hrnek, malá nádoba se dvěma uchy, část šedé masivní misky s pupkem pod okrajem a část hrnku s rytou výzdobou v podobě vodorovných a svislých rýh.

Podobné keramické nálezy únětické kultury z Kralup nad Vltavou–Lobečku publikovala Libuše Horáková-Jansová (1932) včetně nádob a kamenných artefaktů pocházejících z obcí na Velvarsku například z Ješina nebo z Velvar.

Z Kralup nad Vltavou–Minic pochází několik dokladů únětických hrobů. Karel Buchtela v roce 1927 na základě hlášení četnictva prozkoumal hroby objevené při kopání základů novostavby na pč. 72 (*Ševčík 1928*). Nalezeny byly tři hroby se třemi kostrami ve skrčené poloze a tři hliněné nádoby. V hrobě I byl pohárek a plochý jantarový korálek, v hrobě II se nacházely střepy z nádob, kostra ležela na pravém boku hlavou k jihovýchodu.

Ve Slatině v poloze Za ohradou byly zachyceny čtyři kostrové hroby. Při záchranném archeologickém výzkumu na lokalitě František Prošek prozkoumal jeden hrob, který patří

klasické fázi únětické kultury (*Spurný 1952*). V hrobě I ležela kostra ve skrčené poloze na pravém boku hlavou k jihu a obličejem k východu. Hrobová jáma byla obložena opukovými kameny. V hrobě byla nalezena bezuchá amforka s dvěma obvodovými žlábkami v podhrdlí, zlomek větší nádoby s vodorovně posazeným uchem, bronzový kroužek ze stočeného drátu a zlomek menšího bronzového kroužku. Výbavu hrobu II tvořila malá kulovitá nádoba s vodorovným uchem pod okrajem, hrob III byl bez milodarů. Hrob IV byl velmi porušen.

V roce 1972 byly při výkopech pro elektrickou přípojku na staveništi obytných domů v Kralupech nad Vltavou-Mikovicích porušeny dva sídlištní zahloubené objekty únětické kultury (*Sklenář 2011*). Sídlištní materiál poskytl doklady únětické kultury, neolitických kultur s lineární a vypíchanou keramikou, období staršího až středního eneolitu a doby halštatské. Václav Fencel na lokalitě provedl záchranný výzkum zbytků pravěkých objektů. Na dně objektu I leželo několik velkých kamenů a množství keramických zlomků. Objekt II sloužil jako obilní jáma.

Z objektu I pochází například zásobnice s výraznou střední výdutí s malými kuželovitými výčnělky na rozhraní hrdla a těla, velká mísa s oblým tělem a s páskovými uchy, únětický koflík, několik zlomků dalších koflíků, dvojuchá amfora s páskovými uchy, mazanice, kostěný hrot a zvířecí kosti. V objektu II se našly zlomky cedníku, nožky z misky na nožkách, zvířecí kosti nebo lastury škeble říční. V Kralupech nad Vltavou-Mikovicích bylo tedy zachyceno sídliště z období mladší únětické kultury s keramikou typických tvarů (*Sklenář 2011*, 231). Toto sídliště je významné zejména z hlediska objevených sídlištních nálezů. Z blízkého okolí včetně Velvarska známé spíše doklady pohřebních aktivit únětické kultury a ojedinělé nálezy možné sídlištní keramiky této kultury.

Významnou lokalitou mohylové kultury střední doby bronzové na Velvarsku jsou Budihostice. Nálezy mohylové kultury pocházejí i z Kralup nad Vltavou-Minic. V Národním muzeu v Praze jsou uloženy bronzové náramky a další ozdoby této kultury (inv.č. 13179 – 94).

Knovízská kultura mladší doby bronzové má také početnou nálezovou základnu v Kralupech nad Vltavou. Při silnici do Prahy byl nalezen kostrový hrob této kultury s keramickými střepy a bronzovým spirálovitým náramkem (*Sklenář 1982*, 152). V roce 1950 byl objeven hrubší koflík s výčnělky na podhrdlí, z parc.č. 76 v Kralupech nad Vltavou pochází nález sídlištní jámy s kostrovým hrobem a etážovitou nádobou, další sídlištní jáma knovízské kultury se našla ve dvoře Sýkorova mlýna (*Sklenář 1982*, 157). Ve dvoře městské spořitelny se našel kostrový hrob se dvěma skrčenými kostrami, hrob byl obložen lomovými kameny (*Sklenář 1982*, 159). Pokud se vrátíme k archeologickému výzkumu ve Vepřku i zde

na větší části zkoumané plochy bylo objeveno knovízské sídliště, které představuje kolem 150 jam a množství kúlových jamek. Část jam patří štítarské kultuře. Doložené objekty sloužily převážně jako odpadní a zásobní jámy (*Sklenář a kol. 1993, 41*). Jáma 201 byla využita k hromadnému pohřbu. V jámě 387 byl uložen depot šesti zdobených misek. Z Vepřku pocházejí také doklady řemesel například výroba keramiky či látek.

Archeologická lokalita Vepřek má několik společným znaků se sledovaným územím Velvarska. Vedle geologického podloží a rázu krajiny je to zejména složení archeologických kultur zde doložených a jejich četnost. Autoři publikace výzkumu vyjadřují překvapení, že na lokalitě bylo zjištěno jen málo sídlištních dokladů z mladší doby kamenné. Možným vysvětlením je, že poloha na úrodné půdě, která se svažuje k potoku, tolik příhodná pro osídlení v pozdějších obdobích doklady prvních zemědělců zničila a do dnešních dnů tak nedochovala (*Sklenář a kol. 1993, 62*). Oproti situaci v neolitu je starší doba bronzová na lokalitě hojně zastoupena a dle autorů je území mezi Kralupy nad Vltavou a Vraňany jednou z nejbohatších oblastí únětické kultury ve zdejší regionu. K tomuto sdělení je třeba dodat, že i západním směrem ležící Velvarsko je na únětické nálezy bohaté. Podobné závěry lze konstatovat i v případě sídlišť knovízské kultury.

Po kultuře knovízské se na Velvarsku setkáváme se štítarskou kulturou, doklady jejích pohřebních aktivit pocházejí z Hostína. Při kopání jámy na vápno byl na východním konci obce v roce 1969 objeven štítarský žárový hrob (*Sklenář 1971*). V hrobě se nacházely střepy polokulovité tuhované misky nebo koflíku a v okolí nálezu atypické střepy. Jako popelnice byla použita amforovitá zásobnice zdobená v podhrdlí pásem mělkých horizontálních žlábků, spodek nádoby byl zdrsňen svislým prstováním. Uvnitř popelnice byly dobře vypálené kůstky a zlomky keramiky.

Nedaleko Velvar leží Zeměchy u Kralup nad Vltavou. Na katastru obce se našel koncem 19. století kopytovitý sekeromlat kultury s vypíchanou keramikou (*Sklenář 1982, 454*). Do kultury se šňůrovou keramikou patří vejčitá nádoba, která pochází zřejmě z kostrového hrobu (*Buchvaldek 1955, 237*). Dokladem pohřební aktivity této kultury je také část hrdla ovoidní nádoby s výčnělky na okraji a střepy amfory, které byly objeveny v 1. Polovině 20. Století (*Sklenář 1982, 454*). Na jižní okraje obce na poli p. Konopáska byly nalezeny střepy knovízské kultury a zvířecí kosti (*Sklenář 1982, 455*). Nálezy z knovízského sídliště byly nalezeny u čp. 5 p. Materny. Jednalo se o hliněné přesleny, zlomky jeleních parohů a kamenné drtidlo na obilí (*Sklenář 1982, 455*). Povrchové sběry Václav Fencla v 70. letech přinesly nález keramiky knovízské kultury u staré pískovny na jižním okraji obce a prokázaly také osídlení kultury únětické a doby římské (*Sklenář 1975, 202; 1977, 258*).

Ze starší doby železné pocházejí nálezy halštatské keramiky v Zeměchách (*Fencl – Slabina 2003*). Zlomky nádob byly získány v roce 1978 od místního občana. Jedná se o zlomek hrdla s prostým okrajem ze starší poloviny eneolitu, z období halštatu pochází zlomek horní části rozevřené misky esovité profilace, zlomek horní části soudkovité nádoby se zachovanými řadami vrypů pod okrajem, zlomek horní části hrncovité nádoby a nízké kuželovité hrdélko s prostým okrajem a plastickou páskou a zlomek těla větší hrubší nádoby se zdrsňeným vnějším povrchem. Zlomek výduti větší uzavřené nádoby s červenohnědým povrchem a zlomek těla větší uzavřené nádoby s hladkým povrchem cihlově červené barvy jsou v našem prostředí cizí a jejich původ lze hledat v německém Podunají (*Fencl – Slabina 2003*, 226).

Halštát je na Velvarsku halštát doložen především povrchovým sběry Václava Fencle, pohřebišti bylanské kultury a sídlištěm v Chržíně, na Kralupsku bylo objeveno významné mladohalštatské hradiště v Kralupech nad Vltavou-Minicích. Lokalitu znal již Václav Krolmus (*Sklenář 1982*, 268). Systematický archeologický výzkum v Minicích začal v 70. letech, na jejichž počátku lokalitu navštívil Miloslav Slabina, který zde dlouhá léta vedl výzkum jako pracovník Národního muzea v Praze.

Hradiště je složeno z akropole a ze severního a východního předhradí, které existovalo asi 70 let a zaniklo požárem (*Bláhová – Sklenář – Slabina 2002*, 205). Rozloha hradiště je přibližně 13 ha. Hradiště vzniklo v HC – HD1 a trvalo do HD2 – HD3. Na ploše hradiště byly objeveny i nálezy eneolitické a kultury knovízské. Akropole byla na severní straně chráněna kamennou hradbou, od vlastního hradiště ji na východě odděloval příkop, za kterým stála velká stavba, ze které zůstala kamenná dlažba s dusanou podlahou. Hradiště bylo na východní straně opevněno příkopem a kamennou hradbou. Na severním předhradí existovala osada prokázaná podzemnicemi a zásobními jámami.

Výzkum postihl jednu desetinu plochy hradiště. Mezi nálezy jsou zlomek džbánu točeného na kruhu, výhonky mořského korálu z náhrdelníku, trojbřítá bronzová šipka, bronzový jehelníček, železný kruh ovinutý bronzovou páskou, černě malovaná keramika, část hliněného oltáříku, zlomky dětských lebek (*Bláhová – Sklenář – Slabina 2002*, 205).

V roce 1976 byla provedena sondáž podél severního okraje akropole, která pokračovala i v následujícím roce (*Slabina 1981*, 64 – 65). V letech 1980 – 81 pokračoval výzkum jižního okraje hradiště. Potvrzena byla kamenná konstrukce hradby (*Slabina 1984*, 55 – 56). V blízkosti prozkoumané podzemnice byla nalezena lidská stehenní kost a obličejová část lebky dítěte. V letech 1982 – 83 při výzkumu jižního okraje hradiště byla

objevena podzemnice s ohništěm, ve kterém se našel zbytek náhrdelníku z drobných korálků a keramika (*Slabina 1985, 68*).

Mladší dobu železnou na Kralupsku a Velvarsku reprezentují laténské kostrové hrbý. V Kralupcech n. Vltavou-Mikovicích bylo v roce 1973 v průkopu pro plynové potrubí na staveništi obytného domu narušeno několik zahloubených objektů převážně s lineární keramikou a jeden kostrový hrob (*Sklenář 1974*). V zásypu hrobové jámy se nacházel střep z misky s původně tuhovaným a hlazeným vnějším povrchem. V hrobě ležela kostra v natažené poloze na zádech, hlavou k severozápadu, na hrudi pohřbeného byl plochý kámen, na předloktí levé ruky se nacházel bronzový litý tyčinkový náramek na obou koncích vroubkovaný, nad kotníky obou nohou byly dva bronzové nánožní kruhy s profilovanými konci, v hrobě se našly i zbytky kroužku z tenkého drátu.

V Nové Vsi u Velvar byl na počátku 20. století objeven laténský kostrový hrob. Nálezy z něj daroval do velvarského muzea dr. Mareček. V muzejních sbírkách je z tohoto hrobu uložen silně poškozený železný meč s olámaným ostřím, špičkou i řapem, silně poškozená železná pochva na horní straně s očkem k upevnění a na spodní straně s otisky tkaniny, vrchní část lidské lebky, vázovitá nádoba točená na kruhu s nízkým hrdlem a ovaleným okrajem, železný oštěp s dutou tulejkou, tři zlomky železného závěsného řetězu, půlobloukové kování štítu se stopami hrubé tkaniny a železné kování štítu (M Velvary, inv.č. A 351 – 357). Z vymezeného území Velvarska známe kostrový laténský hrob z Ješina s nálezem bronzového nákrčníku, náramků a spony.

7 Závěr

Tato práce sledovala pravěký vývoj na Velvarsku. Pozornost směřovala především k nálezům, které nebyly dosud publikovány a jsou uloženy ve sbírce velvarského muzea a těm nálezům, které se již v literatuře objevily. Na základě předložené práce je zřejmé, že Velvarsko je skutečně krajem archeologie, jak ho nazval Václav Fencel.

Zájem o archeologické poznání zdejšího kraje začal v 19. století, kdy byly zahájeny první skutečné archeologické výzkumy vedené místními občany se zájmem o minulost ve spolupráci s význačnými archeology té doby. Objeveny tak byly první významné lokality na Velvarsku jako například pohřebiště u Hospozína a u Černuce s nálezem bronzové sošky býčka, depot bronzových předmětů v Hospozíně nebo mladobronzové depoty z Budihostic, kamenný skříňkový hrob u Velvar nebo pohřebiště v Ješíně. Vedle zájmu veřejnosti o archeologické dědictví zdejšího kraje je třeba zmínit činnost významného archeologa Jana Filipa, který odborně zpracoval sbírky velvarského muzea a společně s Boženou Gollovou vytvořili katalog sbírkového fondu. Zásahu na archeologickém poznání Velvarska má také Antonín Knor, který sepsal soupis sbírek v místních školách a podílel se na objevu zdejších archeologických lokalit a jejich výzkumu.

Velvarsko se nachází v rovinaté krajině protnuté vodními toky, která byla příhodná pro zakládání osídlení od nejstarších dob lidského vývoje. První doklady lidské přítomnosti v této krajině máme z paleolitu, kdy byla ve Velké Bučině nalezena kamenná industrie. Z následujícího období pochází již sídliště mezolitického lidu objevené v Chržíně. Z neolitu se na Velvarsku setkáváme spíše s ojedinělými nálezy, a to především kamennou industrií, která byla zařazena rámcově do neolitu až eneolitu. Nálezová základna se rozrostla v eneolitu, kdy se objevila staroeneolitická kultura nálevkovitých pohárů a mladoeneolitická kultura se šňůrovou keramikou.

V době bronzové máme doklady osídlení ve všech obcích na Velvarsku. Významné postavení zde měla únětická kultura a její pohřební aktivity, které byly mnohdy na Velvarsku zaznamenány zejména díky těžbě písku v cihelnách. Významnou lokalitou únětické kultury je velvarský cukrovar, kde již na počátku 20. století upozorňoval místní ředitel Antoš Otta na archeologické nálezy, které se následně staly základem postupně vznikajícího muzea ve Velvarech.

Do mohylové kultury střední doby bronzové patří nález bronzového meče z Velvar. Významnou středobronzovou lokalitou jsou Budihostice, kde bylo nalezeno několik bronzových předmětů pocházejících snad ze zničených hrobů. Z mladší doby bronzové bylo

na Velvarsku zachyceno několik sídlišť knovízské a štítarské kultury. Zajímavou lokalitou jsou opět Budihostice, kde bylo v 70. letech 20. století objeveno sídliště výše zmíněných kultur a také bylanské kultury doby železné. Materiál získaný archeologickým výzkumem je uložen ve velvarském muzeu a teprve čeká na zpracování. Mladobronzové sídliště v Budihosticích bylo potvrzeno i archeologickým výzkumem v roce 2006, který proběhl v intravilánu obce a byl svým rozsahem již značně omezen. Do mladší doby bronzové patří i depoty bronzových předmětů z Budihostic, které zřejmě představovaly výbavu dvou bohatých hrobů určených pro muže a ženu.

Starší doba železná je na Velvarsku opět doložena především pohřebními aktivitami bylanské kultury. Část bylanského pohřebiště byla objevena v Uhách a v Hospozíně. Pohřebiště starší doby železné jsou na Velvarsku doložena také leteckým průzkumem krajiny doplněným magnetometrickým průzkumem. Tyto nedestruktivní archeologické metody přinesly objev příkopových ohrazení u obce Uhy.

Sídlištní aktivity z časného laténu byly prozkoumány v Chržíně, kde byly vedle obytných staveb objeveny také dílny, ve kterých se vyráběly železářské i textilní výrobky. Sídliště také prokázalo kontakty zdejšího lidu se Středomořím. V mladší době železné opět převažovaly pohřebiště. Laténský kostrový hrob byl objeven v Ješíně nebo v Černuci.

V době římské se na Velvarsku vyskytovaly žárová pohřebiště. Významnou lokalitou byla Krausova školka ve Velvarech, kde byly objeveny dvě popelnice a několik skleněných korálků. Významný byl nález dvou destičkovitých spon, z nichž jedna měla tvar delfína. Žárové pohřebiště doby římské bylo nalezeno i v Černuci a to již koncem 19. století.

Celkový obraz pravěkého vývoje na Velvarsku pomáhají doplnit povrchové sběry, které se zde odehrávají již několik desítek let a přinášejí doklady archeologických kultur, které máme doloženy pouze ojedinělými nálezy z konce 19. století a z počátku 20. století. Zároveň povrchové sběry přinášejí další poznatky o již známých lokalitách a poukazují na to, kolik archeologických nálezů se ještě skrývá pod zemí.

Velvarsko v rámci širšího územního kontextu představuje významné archeologické území, na kterém je doložena řada kultur. Tato oblast překvapuje zejména množstvím nálezů, jež dosud unikaly pozornosti archeologie. Velvarsko tak skutečně představuje krajinu, která byla osídlována od nejstarších dob naší minulosti a území, kde se ještě skrývají mnohé archeologicky významné lokality a nálezy.

8 Seznam použitých pramenů a literatury

8. 1 Prameny

ADČ: Archeologická databáze Čech.

Oborový katalog Městského muzea Velvary, uloženo v Městském muzeu Velvary, bez inv.č.
Sbírka Národního muzea v Praze: Databáze archeologické sbírky v.3.1. Oddělení prehistorie
a protohistorie Národního muzea, internetová adresa:

http://forum.nm.cz/prehistorie/index_ph.php.

Anonym 1931a: Hospozín, okr. Kladno. Dopis Státnímu památkovému úřadu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 895/1931.

Anonym 1931b: Hospozín, okr. Kladno. Dopis Státnímu památkovému úřadu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 874/1931.

Anonym 1932: Velvary, okr. Kladno. Dopis. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 1670/32.

Anonym 1933a: Černuc, okr. Kladno. Dopis Státnímu archeologickému ústavu od řídícího učitele v Černuci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 2945/33.

Anonym 1933b: Černuc, okr. Kladno. Dopis Státnímu archeologickému ústavu od velitele četnické stanice. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 924/33.

Anonym 1937: Dolní Kamenice, okr. Kladno. Výpis z dopisu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 2496/37.

Anonym 1938a: Dolní Kamenice, okr. Kladno. Výpis z č.j. 3721/37 zprávy muzea v Kralupech za rok 1937. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 49/38.

Anonym 1938b: Budihostice, okr. Kladno. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 51/40.

Anonym 1947: Ješín, okr. Kladno. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 7033/47.

Anonym 2012: Ješín, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci kolem roku 1935 v Ješíně. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 2786/2012.

Böhm, J. 1926: Ješín, okr. Kladno. Zpráva o nálezech v Ješíně. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 660/26.

Čermák, V. 1932: Velvary, okr. Kladno. Dopis Státnímu archeologickému ústavu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 1353/32.

Čermák, V. 1957: Velká Bučina, okr. Kladno. Hlášení o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 5315/57.

Fencl, V. 1970a: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 2/70). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1970b: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 6/70). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1970c: Ješín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 7/70). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1970d: Černuc, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 9/70). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1971a: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 3/71). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1971b: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 4/71). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1971c: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 5/71.) Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1972a: Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 5/72). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1972b: Malá Bučina, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 6/72). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1972c: Černuc a Hospozín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 7/72). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1972d: Černuc, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 8/72). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1973a: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 3/73). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1973b: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 5/73). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974a: Malá Bučina, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 1/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974b: Malá Bučina, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 2/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974c: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 4/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974d: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 5/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974e: Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 6/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974f: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 8/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974g: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 8/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974h: Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 9/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974ch: Černuc, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 10/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974i: Hospozín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 11/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1974j: Velká Bučina, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 12/74). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1975b: Chržín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 1/75). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1975c: Uhy, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 3/75). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1975d: Hospozín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 4/75). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976b: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva I/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976c: Velvary a Nabdín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva II/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976d: Uhy, okr. Kladno. (Nálezová zpráva III/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976e: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva V/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976f: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva VI/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976g: Dolní Kamenice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva VII/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976h: Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva VII/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1976ch: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva VIII/76). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977a: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva I/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977b: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva II/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977c: Ješín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva III/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977d: Sazená, okr. Kladno. (Nálezová zpráva IV/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977e: Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva V/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977f: Chržín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva VI/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977g: Uhy, okr. Kladno. (Nálezová zpráva VII/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977h: Chržín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva VIII/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 1977ch: Chržín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva IX/77). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2003a: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 1/2003). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2003b: Budihostice, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 2/2003). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2008: Chržín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 1/2008). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2010: Nabdín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva I/2010). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2010b: Nabdín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva II/2010). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2011a: Nabdín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva I/2011). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2011b: Nabdín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva II/2011). Městské muzeum Velvary.

Fencl, V. 2011c: Ješín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva III/2011). Městské muzeum Velvary.

Fridrich, J. 2000: Velká Bučina, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 8587/2000.

Gojda, M. 1994: Černuc, okr. Kladno. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 4551/94.

Gollová 1940: Budihostice, okr. Kladno. Dopis Archeologickému ústavu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 4263/40.

Hájek, L 1958.: Velvary, okr. Kladno. Popis bronzového meče. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 4628/58.

Hrala, J. 1961a: Kmetiněves, okr. Kladno. Zpráva vedoucího výzkumu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 4199/61.

Hrala, J 1961b.: Kmetiněves, okr. Kladno. Hlášení a předběžná zpráva. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 4809/61.

Chytráček, M. 2001: Chržín, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. ZAA č. j. 9181/2001.

Jiráň, L. – Moucha, V. 1991: Uhy, okr. Kladno. Evidenční karta k nálezové zprávě. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 4362/91.

Jiráň, L. – Moucha, V. 1991: Uhy, okr. Kladno. Zpráva vedoucího výzkumu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 1766/87.

Knor, A. 1933: Černuc, okr. Kladno. Dopis. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 871/33.

Knor, A. 1934a: Černuc, okr. Kladno. Soupis pravěkých nálezů ve sbírce školy v Černuci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 514/1934.

Knor, A. 1934b: Černuc, okr. Kladno. Únětické kostrové hroby a kulturní jámy. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 515/1934.

Knor, A. 1950: Chržín, okr. Kladno. Kopie rukopisu Antonína Knora. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 4846/1977.

Knor, A. 1962: Uhy, okr. Kladno. Zpráva vedoucího výzkumu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 5487/67.

Křivánek, R. 1995: Uhy, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 5171/95.

Křivánek, R. 1998: Uhy, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 7542/98.

Křivánek, R. 1999: Uhy, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 9309/99.

Křivánek, R. 1999: Sazená, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 9311/1999.

- Křivánek, R. 2001:* Uhy, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 2305/2001.
- Křivánek, R. 2003a:* Uhy, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 8958/2003.
- Křivánek, R. 2003b:* Chržín, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. ZAA č. j. 8968/2001.
- Křténová, Z. 1969:* Velvary, okr. Kladno. Prozatímní informační zpráva. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 5161/69.
- Křténová, Z. 1969:* Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 1/69). Městské muzeum Velvary.
- Křténová, Z. 1970a:* Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 4/70). Městské muzeum Velvary.
- Křténová, Z. 1970b:* Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 5/70). Městské muzeum Velvary.
- Křténová, Z. 1970c:* Ješín, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 7/70). Městské muzeum Velvary.
- Křténová, Z. 1970d:* Velvary, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 8/70). Městské muzeum Velvary.
- Křténová, Z. 1970e:* Černuc, okr. Kladno. (Nálezová zpráva 9/70). Městské muzeum Velvary.
- Kyncl, V. 1944:* Černuc, okr. Kladno. Dopis archeologickému ústavu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 1681/44.
- Kytlicová, O. 1973:* Zpráva o hromadném nálezu bronzů. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 2751/70.
- Masner, P. 1938:* Dolní Kamenice, okr. Kladno. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 49/38.
- Masner, P. 1950:* Chržín, okr. Kladno. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 7469/50.
- Moucha, V. (b.d.)a:* Černuc, okr. Kladno. ADČ, soubor Kladno, č. 444.
- Moucha, V. (b.d.)b:* Černuc, okr. Kladno. ADČ, soubor Kladno, č. 427.
- Moucha, V. (b.d.)c:* Černuc, okr. Kladno. ADČ, soubor Kladno, č. 056.
- Moucha, V. (b.d.)d:* Sazená, okr. Kladno. ADČ, soubor Kladno, č. 051.
- Moucha, V. 1965:* Hospozín, okr. Kladno. Zpráva o služební cestě. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 4000/1965.
- Moucha, V. 1972:* Sazená, okr. Kladno. Hlášení o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č.j. 5030/72.
- Moucha, V. 1982:* Velvary, okr. Kladno. Fotografie skříňkového hrobu u Velvar z pozůstalosti akademika J. Böhma. ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 361/82.

- Moucha, V. 1987: Uhy, okr. Kladno. Zpráva vedoucího výzkumu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 2789/87.*
- Moucha, V. 1991: Černuc, okr. Kladno. Zpráva o archeologickém výzkumu na trase plynovodu Hospozín (okr. Kladno) – Horní Beřkovice (okr. Mělník) v roce 1991. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 455/91.*
- Moucha, V. 1991: Černuc, okr. Kladno. Evidenční karta k nálezové zprávě. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 4361/91.*
- Moucha, V. 1992: Černuc, okr. Kladno. Zpráva o archeologickém výzkumu na trase plynovodu Ingolstadt v úseku okresu Kladno v roce 1992. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 3628/92.*
- Sakař, V. 1954: Ješín, okr. Kladno. Zpráva o služební cestě do Ješína u Velvar. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 1608/54.*
- Sakař, V. 1959: Velvary, okr. Kladno. Zpráva o prozkoumání kostrového hrobu. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 1670/32.*
- Schmidt, V. 1904: Ješín, okr. Kladno. Rukopis Neprozkoumaná naleziště. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 3103/83.*
- Spurný, V. 1964: Záznam podle sdělení správce musea. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 33/64.*
- Spurný, V. 1982: Velvary, okr. Kladno. Unikátní snímek hrobu z pozůstalosti akademika J. Böhma. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 361/82.*
- Ševčík, J. 1927: Kralupy nad Vltavou, okr. Mělník. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 1202/27.*
- Turek, J. – J. Sofaer Derevenski 1999: Uhy, okr. Kladno. Zpráva o archeologické akci. Archiv ARÚ AVČR Praha. Hlas č. j. 2055/00.*

8. 2 Literatura

- Balatka, B. – Sládek, J. 1962: Říční terasy v českých zemích. Praha.*
- Bína, J. – Demek, J. 2012: Z nížin do hor: geomorfologické jednotky České republiky. Praha.*
- Bláhová, Z. – Sklenář, K. – Slabina, M. 2002: Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha.*
- Böhm, J. 1926: Drobné prehistorické nálezy I. Památky archeologické 35, 46 – 63.*
- Böhm, J. 1931: Hroby se šnúrovou keramikou na Slánsku. Slánský obzor 39, 59 – 62.*
- Bouzek, J. 1954: Etážovité nádoby v Čechách. Archeologické rozhledy 6, 345 – 406.*
- Buchvaldek, M. 1967: Die Schnurkeramik in Böhmen. Praha.*

- Buchvaldek, M. - Moucha, V. 1997: Katalogy šňůrové keramiky v Čechách XI - XIV: Kladensko, Slánsko, Kralupsko a Praha-západ. Praehistorica. Varia archaeologica 7. Praha.*
- Droberjar, E. 1997: Časně římské spony západní provenience v Čechách. Archeologie ve středních Čechách 1, 273 – 301.*
- Ehrich, R. W. - Pleslová-Štiková, E. 1968: Homolka: an eneolithic site in Bohemia. Praha.*
- Fencl, V. 1974: Pravěká sbírka Městského muzea ve Velvarech. Zpravodaj Středočeské vlastivědy a kronikářství 6, 235 – 256.*
- Fencl, V. 1975: Archeologické nálezy z terénních průzkumů v okolí Velvar. Výzkumy v Čechách 1973, 247 – 255.*
- Fencl, V. 1978a: Hospozín, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1975, Praha, 27.*
- Fencl, V. 1978b: Chržín, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1975, Praha, 31.*
- Fencl, V. 1978c: Uhy, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1975, Praha, 96.*
- Fencl, V. 1978d: Sazená, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1975, Praha, 50.*
- Fencl, V. 1981a: Dolní Kamenice, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1976-77, Praha, 29.*
- Fencl, V. 1981b: Nabdín, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1976-77, Praha, 89.*
- Fencl, V. 1981c: Budihostice, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1976-77, Praha, 155.*
- Fencl, V. 1981d: Velvary, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1976-77, Praha, 16.*
- Fencl, V. 1981e: Uhy, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1976-77, Praha, 150.*
- Fencl, V. 2003: Letecká prospekce na Kralupsku a Velvarsku. Vlastivědný sborník Kralupska 10, 85 – 91.*
- Fencl, V. 2005: Z historie archeologického bádání na Kralupsku II. Vlastivědný sborník Kralupska 12, 122 – 131.*
- Fencl, V. 2006: Budihostice, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 2003, Praha, 28.*
- Fencl, V. 2006: Archeologické nálezy z povodí Bakovského potoka mezi Velvary a Chržínem. Slánský obzor 14, 4 – 16.*
- Fencl, V. 2007: Nálezy kostí pleistocenních zvířat na Kralupsku a Velvarsku. Vlastivědný sborník Kralupska 14, 68 – 81.*
- Fencl, V. 2008: Velvarsko – kraj potoků a archeologie. Slánský obzor 16, 4 – 13.*
- Fencl, V. 2012: Budihostice – archeologický výzkum, který měl smůlu. Slánský obzor 20, 5 – 11.*
- Fencl, V. 2013: Kultura nálevkovitých pohárů na Kralupsku a Velvarsku. Archeologie ve středních Čechách 17, 39 – 43.*

- Fencl, V. – Slabina, M. 2003: Halštatské importy ze Zeměch, okr. Mělník. Archeologie ve středních Čechách 7, 225 – 227.*
- Filip, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha.*
- Fridrich, J. – Venclová, N. ed. 2007: Archeologie pravěkých Čech 2. Paleolit a mezolit. Praha.*
- Hájek, L. 1968: Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách. Praha.*
- Horáková–Jansová, L. 1923: Prehistorické nálezy v roce 1930 a 1931. Památky archeologické 38, 92 – 98.*
- Horáková–Jansová, L. 1932: Únětické nálezy v Kralupském museu. Památky archeologické 38, 52 – 55, tab. VIII.*
- Hrala, J. 1966: Archeologické nálezy z Podřipska. Archeologické rozhledy 18, 130, 133 – 138.*
- Chytráček, M. 2007: Časně laténské sídliště v Chržíně (okr. Kladno) s napodobeninou černofigurové keramiky a s doklady kovolitectví a zpracování jantaru. Archeologické rozhledy 59, 461 – 516.*
- Jiráň, L. ed. 2008: Archeologie pravěkých Čech 5. Doba bronzová. Praha.*
- Jiráň, L. - Moucha, V. 1992: Knovízské sídliště a bylanský žárový hrob v Uhách (okr. Kladno). Archeologické rozhledy 44, 366 – 373.*
- Koutecký, D. 1968: Velké hroby, jejich konstrukce, pohřební ritus a sociální struktura obyvatelstva bylanské kultury. Památky archeologické 59, 400 – 487.*
- Krolmus, V. 1855: Kněze Krolmuse archaeologické pátrání a výtěžky v létě 1854. Památky archeologické 1, 283 – 285.*
- Kuna, M. 2004: Nedestruktivní archeologie. Praha.*
- Kůrková, J. 2008: Historie a současnost Městského muzea Velvary (K 75. výročí otevření muzea). Slánský obzor 16, 67 – 74.*
- Kytlicová, O. 2007: Jungbronzezeitliche Hortfunde in Böhmen. Stuttgart.*
- Ložek – Kubíková - Špryňar a kol. 2005: Chráněná území ČR. XIII. Střední Čechy.*
- Motyková – Šneidrová, K. 1963: Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen. Fontes archaeologici Pragenses 6. Pragae.*
- Moucha, V. 1960: Příspěvek k datování velvarského hrobu. Archeologické rozhledy 12, 465 – 476, 497 – 498.*
- Moucha, V. 1975: Budihostice, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1972, Praha, 21.*
- Moucha, V. 1975: Velvary, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách v roce 1972, Praha, 187.*
- Moucha, V. 2005: Hortfunde: der frühen Bronzezeit in Böhmen. Praha.*

- Moucha, V. 2010: Několik archeologických nálezů ze středních Čech. In. I. Fridrichová-Sýkorová (ed.), Ecce homo: in memoriam Jan Fridrich. Praha, 272 – 282.*
- Píč, J. L. 1899: Starožitnosti země české. Díl 1. Čechy předhistorické. Sv. 1. Úvod. Člověk diluviální. Pokolení skrčených koster/ na základě praehistorické sbírky musea král. Českého. Praha.*
- Pleinerová, I. 1960: Únětické hroby v Kralupech II-Lobečku. Archeologické rozhledy 12, 167 – 171, 190.*
- Pleslová-Štiková, E. 1993: A crescent-shaped necklace from Velvary, Bohemia (with pl. VI.). In: C. W. Beck – J. Bouzek (ed.), Amber in Archaeology: proceedings of the second international conference on amber in archaeology, Liblice, 147 – 152.*
- Prokop, K. 1912: Nález bronzů u Velvar. Pravěk 8, 66 – 69.*
- Sakař, V. 1970: Roman imports in Bohemia. Pragae.*
- Schmidt, V. 1893 - 1895: Archeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí. Památky archeologické 16, 57 - 84, 113 - 140, 243 - 286, 361 - 386, 443 - 446, 593 - 636, 719 - 744.*
- Schmidt, V. 1896: Archeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí. Památky archeologické 17, 195 – 200, 285 – 308, 411 – 424, 552 – 562.*
- Sklenář, K. 1971a: Štítarský žárový hrob v Hostíně u Kralup n. Vlt. Archeologické rozhledy 23, 98 – 99.*
- Sklenář, K. 1971b: Nález eneolitického kostrového hrobu ve Vepřku (o. Mělník). Archeologické rozhledy 23, 201 – 202.*
- Sklenář, K. 1974: Laténský kostrový hrob v Kralupech n. Vlt.-Mikovicích. Archeologické rozhledy 26, 274 – 276.*
- Sklenář, K. 1982: Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku: archeologický místopis okresu Mělník v pravěku a rané době dějinné. Mělník.*
- Sklenář, K. 1992: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: prehistorie a protohistorie. Praha.*
- Sklenář, K. (ed.) 1993: Vepřek: archeologický výzkum na Kralupsku. Kralupy nad Vltavou.*
- Sklenář, K. 2011: Pravěké a raně středověké nálezy v Čechách do roku 1870: pramenná základna romantického období české archeologie. Praha.*
- Slabina, M. 1981: Kralupy nad Vltavou-Minice, okr. Mělník. Výzkumy v Čechách v roce 1976-77, Praha, 64 – 65.*
- Slabina, M. 1982: Budihostice, okr. Kladno. Výzkumy v Čechách 1978 – 79, 14 – 15.*
- Slabina, M. 1984: Kralupy nad Vltavou-Minice, okr. Mělník. Výzkumy v Čechách v roce 1980-81, Praha, 55 – 56.*

- Slabina, M. 1985: Kralupy nad Vltavou-Minice. Výzkumy v Čechách v roce 1982-83, Praha, 68.*
- Smejtek, L. (ed.) 2013: Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách. Praha.*
- Smolík, J. 1886: Archaeologický Sbor Musea král. Českého. Památky archeologické 13, 379 – 384.*
- Smolík, J. 1888: Archaeologický sbor Musea král. Českého. Památky archeologické 14, 315 – 318.*
- Smolík, J. 1890 – 1892: Kamenný hrob u Velvar. Památky archeologické 15, 209 – 218.*
- Spurný, V. 1952: Únětické hroby ve Slatině u Kralup nad Vltavou. Archeologické rozhledy 4, 305, 327, 375, 384.*
- Stocký, A. 1926: Pravěk země české. Díl 1. Věk kamenný. Praha.*
- Stocký, A. 1928: Čechy v době bronzové. Praha.*
- Svoboda, B. 1946: Destičkovité spony mladší doby císařství. Památky archeologické 42, 40 – 70.*
- Svoboda, B. 1948: Čechy a římské provincie. Sborník Národního muzea v Praze, sv. II – A – historický. Praha.*
- Sýkorová, I. - Fridrich, J. 2002: Chržín (okr. Kladno) – mezolitické sídliště. In: Archeologické výzkumy v Čechách 2001 (Zprávy České archeologické společnosti, Supplément 49), Praha, 15.*
- Sýkorová, I. - Fridrich, J. 2005: Předběžná zpráva o výzkumu mezolitického sídliště v Chržíně, okr. Kladno. Archeologie ve středních Čechách 9, 67 – 75.*
- Trefný, M. (et al.) 2011: K problematice napodobenin řecké keramiky z Plzně-Roudné a Chržína. Archeologické rozhledy 63, 151 – 161.*
- Turek, J. – Sofaer-Derevenski, J. 2004: The excavation of funeral area at Uhy (Distr. Kladno). In: M. Gojda (ed.), Ancient Landscape, Settlement dynamics and non-destructive Archaeology: Czech Research Project 1997 – 2002, Praha, 286 – 305.*
- Varadzin, L. 2007: Nové archeologické nálezy v Budihosticích, okr. Kladno. Archeologie ve středních Čechách 11, 245 – 249.*
- Venclová, N. ed. 2008: Archeologie pravěkých Čech 6. Doba halštatská. Praha.*
- Vokolek, V. 2004: Katalog staré sbírky: Oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea. Praque.*
- Vokolek, V. 2007: Katalog staré sbírky oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea: Katalog der Sammlung der Abteilung für Ur- und Frühgeschichte des Nationalmuseums: Funde bis 1913 (Neolithicum und Äneolithicum). Praque.*

Vokolek, V. 2009: Katalog staré sbírky oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea: Katalog der Sammlung der Abteilung für Ur- und Frühgeschichte des Nationalmuseums: Funde bis 1913. Praque.

Vondráček, A. 1889: Pohřebiště u Hospozína. Památky archeologické 14, 437 – 442, tab. II.

Zápotocký, M. 1956: Baalberská skupina v Čechách. Archeologické rozhledy 8, 539 – 563.

9 Seznam vyobrazení

- Obr. 1: Mapa Velvarska (*Turistická mapa Podřipska, 1: 50 000*).
- Obr. 2: Velvarsko - výřez z geologické mapy (*Geologická mapa ČSR, 12 – 21 Kralupy nad Vltavou, 1: 50 000*).
- Obr. 3: Mapa lokalit paleolitu a mezolitu na Velvarsku.
- Obr. 4: Mapa lokalit neolitu na Velvarsku.
- Obr. 5: Mapa lokalit eneolitu na Velvarsku.
- Obr. 6: Mapa lokalit doby bronzové na Velvarsku.
- Obr. 7: Mapa lokalit doby železné na Velvarsku.
- Obr. 8: Mapa lokalit doby římské na Velvarsku.
- Obr. 9: Mapa vybraných povrchových sběrů na Velvarsku s vyznačením čísla NZ.
- Obr. 10: Pohřebiště u Hospozína (*Vondráček 1889, tab. II.*).
- Obr. 11: Fotografie skříňkového hrobu u Velvar z pozůstalosti J. Böhma (*Moucha 1982*).
- Obr. 12: Výbava eneolitického skříňkového hrobu z Velvar (*Smolík 1890 – 1892, tab. XI.*).
- Obr. 13: Ukázka záznamu Oborového katalogu archeologie M Velvary (foto L. Kovandová).
- Obr. 14: Kamenná štípaná industrie z Chržína (*Sýkorová – Fridrich 2005, obr. 3*).
- Obr. 15: Neolitický sekeromlat z Černuce (M Velvary, inv.č. A 22, foto L. Kovandová).
- Obr. 16: Sekeromlat kultury Vy z Černuce (M Velvary, inv.č. A 363, foto L. Kovandová).
- Obr. 17: Kamenný nůž z okolí Velvar (M Velvary, inv.č. A 75, foto L. Kovandová).
- Obr. 18: Čepel neolitického kamenného nože z Velvar (M Velvary, inv.č. A 76, foto L. Kovandová).
- Obr. 19: Neolitický kopytovitý klín z okolí Velvar (M Velvary, inv.č. A 87, foto L. Kovandová).
- Obr. 20: Zlomek neolitického sekeromlatu z Velvar (M Velvary, inv.č. A 91, foto L. Kovandová).
- Obr. 21: Neolitická kamenná teslice z Chržína (M Velvary, inv.č. A 67, foto L. Kovandová).
- Obr. 22: Neolitický kamenný sekeromlat z Chržína (M Velvary, inv.č. A 70, foto L. Kovandová).
- Obr. 23: Neolitický sekeromlat z Chržína (M Velvary, inv.č. A 72, foto L. Kovandová).
- Obr. 24: Keramika kultury Mi z Hospozína (*Stocký 1926, tab. CVII: 9 – 10*).
- Obr. 25: Amfora kultury NP z Uhů (M Slaný, inv.č. 4999, foto L. Kovandová).
- Obr. 26: Sekeromlat kultury NP z Černuce (M Velvary, inv.č. A 21, foto L. Kovandová).
- Obr. 27: Sekeromlat kultury NP z Velvar (M Velvary, inv.č. A 60, foto L. Kovandová).

- Obr. 28: Koflík kultury NP z Černuce (M Velvary, př.č. 9/80, foto L. Kovandová).
- Obr. 29: Kamenná sekera ze středního eneolitu z Velvar (M Velvary, inv.č. A 88, foto L. Kovandová).
- Obr. 30: Kamenný klín kultury Ři z Černuce (M Velvary, inv.č. A 19, foto L. Kovandová).
- Obr. 31: Nádobu ze skříňkového hrobu u Velvar (*Neustupný ed. 2008*, příl. 3:5).
- Obr. 32: Amfora kultury Šň z Velvar (M Velvary, inv.č. A 56, foto L. Kovandová).
- Obr. 33: Džbánovitý pohár kultury Šň z Kmetiněvsi (M Velvary, př.č. 242/74, foto L. Kovandová).
- Obr. 34: Reutilizovaný zlomek sekeromlatu mladšího eneolitu z Bratkovic (M Velvary, inv.č. A 40, foto L. Kovandová).
- Obr. 35: Fasetovaný sekeromlat kultury Šň z Černuce (M Velvary, inv.č. A 365, foto L. Kovandová).
- Obr. 36: Sekeromlat Šň z Hospozína (M Slaný, inv.č. 2606, foto L. Kovandová).
- Obr. 37: Sekeromlat českého typu Šň z Velvar (M Velvary, inv.č. A 59, foto L. Kovandová).
- Obr. 38: Džbán kultury se šňůrovou keramikou z Velvar (M Velvary, př.č. 304/80, foto L. Kovandová).
- Obr. 39: Střep vejčité nádoby kultury Šň zdobený vrypy z Velvar (M Velvary, př.č. 284/80, foto L. Kovandová).
- Obr. 40: Džbánek kultury ZP z Nabdína (M Velvary, inv.č. A 65, foto L. Kovandová).
- Obr. 41: Hrnek kultury ZP z Nabdína (M Velvary, inv.č. A 112, foto L. Kovandová).
- Obr. 42: Válcovité závaží kultury Ún z Velvar (M Velvary, inv.č. A 115, foto L. Kovandová).
- Obr. 43: Válcovitý mlat kultury Ún z Velvar (M Velvary, inv.č. A 27, foto L. Kovandová).
- Obr. 44: Koflík kultury Ún z Velvar (M Velvary, inv.č. A 4, foto L. Kovandová).
- Obr. 45: Miska kultury Ún z Chržína (M Velvary, inv.č. A 42, foto L. Kovandová).
- Obr. 46: Miska kultury Ún z Uhů (M Velvary, inv.č. A 360, foto L. Kovandová).
- Obr. 47: Nádobu kultury Ún z Černuce (M Velvary, inv.č. A 105, foto L. Kovandová).
- Obr. 48: Bronzové předměty hrobové výbavy kultury Ún z Černuce (M Velvary, př.č. 354/80, foto L. Kovandová).
- Obr. 49: Kostrový hrob kultury Ún z Velvar (*Čermák 1932*).
- Obr. 50: Nádobu kultury Ún z Cífkovy cihelny v Uhách (M Velvary, inv.č. A 37, foto L. Kovandová).
- Obr. 51: Bronzová dýky kultury Mo z Budihostic (M Velvary, inv.č. A 99, foto L. Kovandová).
- Obr. 52: Miska kultury KN z Budihostic (M Velvary, inv.č. A 43, foto L. Kovandová).

- Obr. 53: Etážovitá nádoba kultury KN z Chržína (M Velvary, inv.č. A 33, foto L. Kovandová).
- Obr. 54: Hrnek kultury KN z Chržína (M Velvary, inv.č. A 50, foto L. Kovandová).
- Obr. 55: Nádoba kultury KN z Chržína (M Velvary, inv.č. A 53, foto L. Kovandová).
- Obr. 56: Nádoba kultury ŠT z Budihostic (M Velvary, inv.č. A 51, foto L. Kovandová).
- Obr. 57: Ukázky depotu bronzových předmětů z Hospozína objeveného roku 1912 (M Velvary, foto L. Kovandová).
- Obr. 58: Kulovitá nádoba kultury ŠT (M Velvary, inv.č. A 18, foto L. Kovandová).
- Obr. 59: Ukázka nálezů ze sídliště v Budihosticích zkoumaného v roce 2006 (*Varadzin 2007*, obr. 4).
- Obr. 60: Střep kultury By z Velvar (M Velvary, inv.č. A 2, foto L. Kovandová).
- Obr. 61: Keramický fragment s malovanou výzdobou z Chržína (*Venclová ed. 2008*, příl. 13:1).
- Obr. 62: Střep nádoby doby římské z Velvar (M Velvary, inv.č. A 334, foto L. Kovandová).
- Obr. 63: Popelnice z doby římské z Velvar (M Velvary, inv.č. A 289, foto L. Kovandová).
- Obr. 64: Střep nádoby z doby římské z Velvar (M velvary, inv.č. A 342, foto L. Kovandová).
- Obr. 65: Spona v podobě delfína z Velvar (M Velvary, inv.č. A 332, foto L. Kovandová).
- Obr. 66: Ukázka nálezů pocházejících z povrchových sběrů na Velvarsku (*Fencl 1975*, příl. XIV).

10 Seznam zkratek

ADČ = Archeologická databáze Čech

ARÚ Praha = Archeologický ústav AV ČR

AV = Akademie věd České republiky

By = bylanská kultura

Č.j. = číslo jednání

Č.p. = číslo popisné

Dat = datace

En = eneolit

Ha = halštat

Inv.č. = inventární číslo

Kat.č. = katastrální číslo

KN = knovízská kultura

Ks = kus

Kul = kultura

Lt = latén

Li = kultura s lineární keramikou

Lok = lokalita

M Kralupy = Městské muzeum v Kralupech nad Vltavou

M Slaný = Vlastivědné muzeum ve Slaném

M Velvary = Městské muzeum Velvary

Mich = michelsberská kultura

Mo = mohylové kultury

N = novověk

NM = Národní muzeum v Praze

NO = nálezové okolnosti

NP = kultura nálevkovitých pohárů

Okr. = okres

Par.č. = číslo parcely

PeF UK = Pedagogická fakulta Univerzity Kralovy

Pozn. = poznámka

Pr.zem = zemědělský pravěk

Př.č. = přírůstkové číslo

RN = raný novověk

RS = raný středověk

Ř = doba římská

Ři = řivnáčská kultura

S = středověk

Sáč = sáček

Šň = kultura se šňůrovou keramikou

ŠT = šítarská kultura

Ún = únětická kultura

Vy = kultura s vypíchanou keramikou

ZP = kultura zvoncovitých pohárů

11 Přílohy

11. 1 Katalog lokalit a nálezů

Komentář ke struktuře katalogu

Katalog je seřazen abecedně podle lokalit na Velvarsku. Pod označením lokalita je uvedeno bližší místo nálezů. Druh naleziště vypovídá o tom, zda se jednalo o ojedinělý nález, nález sídlištní nebo doklad pohřební aktivity (hrob, pohřebiště). Označení datace obsahuje určení nálezů do daného pravěkého období a kultura je uvedena ve zkratce, které jsou vysvětleny v 10. kapitole. V kolonce uložení je napsáno, v jaké muzejní sbírce se předmět nachází a pod jakým inventárním nebo přírůstkovým číslem. V kolonce literatura jsou uvedeny prameny a literatura. V případě rozsáhlého archeologického výzkumu je v kolonce nález uveden pouze stručný přehled nálezů, v literatuře je poté odkaz na příslušnou publikaci s popisem nálezů. Katalog neobsahuje povrchové sběry, jejichž přehled je uveden v tabulce 1.

1. Budihostice (okr. Kladno)

1.1. Lok: Budihostice

NO: předmět byl objeven před rokem 1900

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: černá hlazená sekyrka

Dat: neolit

Kul: Li

Ulož: NM Praha, inv. č. 7005

Lit: Sběrka NM v Praze.

1.2. Lok: Budihostice

NO: předmět nalezen před rokem 1940, následně byl zakoupen

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: část náhrdelníku z kostěných válcovitých korálek

Dat: eneolit ?

Ulož: NM v Praze, inv. č. 28255

Lit: Sběrka NM v Praze.

1.3. Lok: Budihostice, pole Antonína Bareše

NO: Nález byl učiněn před rokem 1900 na poli statkáře Antonína Bareše. Do muzea předmět daroval Josef Smetana.

Druh naleziště: ojedinělý nález, hrob?

Nález: amforka se čtyřmi uchy

Dat: starší eneolit

Kul: baalberská fáze NP

Ulož: NM Praha, inv. č. 14728

Lit: *Stocký* 1926, 176; *Zápotocký* 1956, 542; Sběrka NM v Praze.

1.4. Lok: Budihostice

NO: neznámé

Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: bronzová záušnice z dvojitého drátu
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 100
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.5. Lok: Budihostice
NO: neznámé
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: bronzová záušnice z dvojitého drátu
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 101
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.6. Lok: Budihostice
NO: neznámé
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: zlomek bronzové jehlice s plochou hlavicí
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 103
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.7. Lok: Budihostice
NO: dar, Antonín Bareš v roce 1910
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: plochý koflík esovité profilace s páskovým uchem zdobeným mělkými žlábkami
Ulož: NM Praha, inv.č. 398139 (3998)
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Lit: *Vokolek 2004*, 15.

1.8. Lok: Budihostice
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: bronzová dýka se žebrem
Dat: střední doba bronzová
Kul: Mo
Ulož: M Velvary, inv.č. A 99
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.9. Lok: Budihostice
NO: neznámé
Druh naleziště: ojedinělý nález, před rokem 1945
Nález: hlavička z bronzové jehlice s ouškem na krčku
Dat: střední doba bronzová
Kul: Mo
Ulož: M Velvary, inv.č. A 102
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.10. Lok: Budihostice – pole statkáře Antonína Bareše

NO: Při orání pole byla v roce 1940 odkryta kruhová jáma bez nálezů. Na poli a v jeho okolí byly nalezeny keramické střepy zaslané na Archeologický ústav.

Druh naleziště: sídliště

Nález: keramické střepy

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN, ŠT

Ulož: M Velvary, inv.č. 368 - 370

Lit: *Gollová 1940.*

1.11. Lok: Budihostice - cihelna

NO: dar, Antonín Bareš z Budihostic, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: koflík s uchem sahajícím nad okraj nádoby

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 35

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.12. Lok: Budihostice – pole p. Kostomlatského

NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: spodek nádoby

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 44

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.13. Lok: Budihostice

NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: mísa s drsným povrchem

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 47

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.14. Lok: Budihostice

NO: dar, Antonín Bareš z Budihostic, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: džbánek s hladkým povrchem

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 49

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.15. Lok: Budihostice

NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: část nádoby miskovitého tvaru zdobená svislými rýhami

Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: M Velvary, inv.č. A 96
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.16. Lok: Budihostice
NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945
Druh naleziště: sídliště
Nález: část koflíku s hladkým povrchem
Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: M Velvary, inv.č. A 113
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.17. Lok: Budihostice
NO: V roce daroval 1887 Heřman Janda Archeologickému sboru Musea království Českého depot bronzových předmětů.
Druh naleziště: depot
Nález: dvoubřitá břitva, hrot kopí, trubičky z bronzového plechu s vytepávanými perličkami, brýlovitá ozdoba
Dat: mladší doba bronzová
Kul: Milavče – Knovíz, Lažany/Suchdol
Ulož: NM Praha, inv.č. 68010 – 68014.
Lit: *Smolík 1888, 316; Kytlicová 2007, 255; Smejtek 2013, 68.*

1.18. Lok: Budihostice
NO: Depot bronzových předmětů byl získán koncem 19. století od statkáře Antonín Bareše.
Druh naleziště: depot
Nález: čtyři náramky z bronzové tyčinky, několik zlomků bronzových náramků a kroužek z bronzové tyčinky
Dat: mladší doba bronzová
Kul: Milavče – Knovíz, Suchdol
Ulož: NM Praha, inv.č. 13548 – 56
Lit: *Kytlicová 2007, 255; Smejtek 2013, 68.*

1.19. Lok: Budihostice
NO: dar, Josef Smetana, koncem 19. století
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: část etážovité nádoby s páskovým uchem zdobený šesti svislými rýhami
Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: NM Praha, inv.č. 57366
Lit: *Píč 1899, 201; Bouzek 1954, 378; Sbírka NM v Praze.*

1.20. Lok: Budihostice
NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945
Druh naleziště: sídliště
Nález: soudkovitý hrnec s páskovým uchem
Dat: mladší doba bronzová
Kul: ŠT
Ulož: M Velvary, inv.č. A 51

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.21. Lok: Budihostice – pole p. Kostomlatského

NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: masivní koflík s uchem přesahujícím okraj nádoby

Dat: mladší doba bronzová

Kul: ŠT

Ulož: M Velvary, inv.č. A 16

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.22. Lok: Budihostice – pole p. Kostomlatského

NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: nádoba se dvěma podlouhlými pupky

Dat: mladší doba bronzová

Kul: ŠT

Ulož: M Velvary, inv.č. A 17

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.23. Lok: Budihostice – pole p. Kostomlatského

NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945

Druh naleziště: sídliště

Nález: kulovitá nádoba zdobená vodorovnými rýhami

Dat: mladší doba bronzová

Kul: ŠT

Ulož: M Velvary, inv.č. A 18

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.24. Lok: Budihostice

NO: dar, Josef Smetana z Chržína, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: miska s tuhovaným povrchem

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 43

Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.25. Lok: Budihostice

NO: Při výkopu pro plynovod byl proveden v roce 1979 záchranný archeologický výzkum, který vedl nejprve Miroslav Slabina (ARÚ Praha) a následně Karel Preuss (PeF UK). Objeveno bylo sídliště kultury knovízské, štítarské a bylanské.

Druh naleziště: sídliště

Nález: keramika, mazanice, kosti, kameny

Dat: doba bronzová – doba železná

Kul: KN, ŠT, By

Ulož: M Velvary, př.č. 272/80, 273/80, 274/80

Lit: *Slabina 1982, 14 – 15; Fencel 2012, 5 – 11.*

1.26. Lok: Budihostice - cihelna

NO: dar, Antonín Bareš, Budihostice, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: bronzový náramek
Dat: starší doba železná
Kul: By
Ulož: M Velvary, inv.č. A 46
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.27. Lok: Budihostice
NO: dar, Antonín Bareš, Budihostice, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: rozlámaný bronzový náramek
Dat: starší doba železná
Kul: By
Ulož: M Velvary, inv.č. A 97
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.28. Lok: Budihostice
NO: dar, Antonín Bareš, Budihostice, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: zlomek bronzové jehlice
Dat: starší doba železná
Kul: By
Ulož: M Velvary, inv.č. A 98
Lit: Oborový katalog M Velvary

1.29. Lok: Budihostice – pole Ladislava Hofmana
NO: Na poli byla v roce 1938 odkryta odpadní jáma bylanské kultury, nálezy z ní byly předány do muzea v Kralupech nad Vltavou.
Druh naleziště: sídliště
Nález: keramické střepy
Dat: starší doba železná
Kul: By
Ulož: ?
Lit: *Anonym 1938b.*

1.30. Lok: Budihostice - cihelna
NO: dar, Antonín Bareš, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: masivní koflík s uchem sahajícím nad okraj
Dat: starší doba železná
Kul: By
Ulož: M Velvary, inv.č. A 48
Lit: Oborový katalog M Velvary.

1.31. Lok: Budihostice
NO: Ve výkopu pro septik u novostaveb v obci zaznamenal Václav Moucha (ARÚ Praha) kotlovitou jámu s keramickými střepy a zvířecími kostmi. V rýze pro kanál vedoucí do septiku byla objevena pravěká jáma se zvířecími kostmi a keramickými zlomky.
Druh naleziště: sídliště
Nález: zlomky keramiky, zvířecí kosti
Dat: pr. zem.

Ulož: M Slaný

Lit: *Moucha 1972*, 21.

1.32. Lok: Budihostice

NO: V roce 2006 Ladislav Varadzin (ARÚ Praha) provedl záchranný archeologický výzkum formou dohledu v Budihosticích na levém břehu Vranského potoka ve výkopech pro inženýrské sítě.

Druh naleziště: sídliště

Nález: několik zlomků keramických nádob

Dat: doba bronzová

Kul: Ún, ŠT, pr.zem., S/N

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Varadzin 2007*, 245 - 249.

2. Bratkovice (okr. Kladno)

2.1. Lok: Bratkovice

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: dvě nádoby

Dat: mladší eneolit

Kul: ZP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 65, 112

Lit: *Fencl 1974*, 238.

2.2. Lok: Bratkovice - bývalý rybník

NO: neznámé

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: fasetovaný sekeromlat

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: M Velvary, inv.č. A 40

Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 146.

3. Černuc (okr. Kladno)

3.1. Lok: Černuc

NO: dar, F. Pěknice z Černuce, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: zlomky opukového mlatu

Dat: neolit - eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 83

Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

3.2. Lok: Černuc

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: sekeromlat

Dat: neolit

Ulož: M Velvary, inv. č. A 22

Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

3.3. Lok: Černuc

NO: zakoupeno od V. Strádala z Černuce, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: sekeromlat

Dat: neolit

Kul: Vy

Ulož: M Velvary, inv. č. A 363

Lit: *Fencl 1974*, tab. III; *Oborový katalog M Velvary*.

3.4. Lok: čp. 26 p. Hudečka

NO: předmět objevený při hloubení studně měl být uložen v keramické nádobě, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: hliněný přeslen

Dat: eneolit

Ulož: M Velvary, př.č. 8/80

Lit: *Knor 1934b*.

3.5. Lok: Černuc - pískovna Antonína Hořovského

NO: předmět získal A. Knor v roce 1933

Druh naleziště: hrob

Nález: koflík se širokým uchem

Dat: starší eneolit

Kul: NP

Ulož: M Velvary, př.č. 9/80

Lit: *Knor 1934a*.

3.6. Lok: Černuc

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: plochý sekeromlat

Dat: starší eneolit

Kul: NP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 21

Lit: *Fencl 1974*, 237; *Oborový katalog M Velvary*.

3.7. Lok: Černuc

NO: zakoupeno od V. Strádala z Černuce, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: sekeromlat s bočním žebrem

Dat: starší eneolit

Kul: NP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 364

Lit: *Fencl 1974*, 237; *Oborový katalog M Velvary*.

3.8. Lok: Černuc

NO: dar, F. Pěknice z Černuce, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: kamenná sekyrka

Dat: střední eneolit

Kul: Ři

Ulož: M Velvary, inv.č. A 19

Lit: *Fencl 1974*; *Oborový katalog M Velvary*.

3.9. Lok: Černuc

NO: neznámé

Druh naleziště: ojedinělý nález, před rokem 1945

Nález: fasetovaný sekeromlat

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: M Velvary, inv.č. A 365

Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 146.

3.10. Lok: Černuc – silnice k Mileticím

NO: Při rozšiřování silnice vedoucí k Mileticím byly objeveny dvě pravěké kulturní jámy, které prozkoumal Antonín Knor v roce 1933.

Druh naleziště: sídliště

Nález: keramické střepy

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, př.č. 48/33?

Lit: *Knor 1934b*.

3.11. Lok: Černuc – silnice k Mileticím

NO: Při rozšiřování silnice vedoucí k Mileticím byly rozrušeny dva únětické kostrové hroby, které prozkoumal Antonín Knor v roce 1933.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: keramický koflík

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, př.č. 240/74 (44/33)

Lit: *Knor 1934b*.

3.12. Lok: Černuc – čp. 121

NO: V roce 1894 ředitel cukrovaru ve Velvarech Jan Felcman a správce cukrovaru Hubert Protivenský upozornili na pravěké pohřebiště u Černuce na poli Josefa Hudečka objevené při orbě.

Druh naleziště: pohřebiště, sídliště

Nález: hrnek s kulatým ouškem, hrnek s hladkým povrchem, vysoký hrnek, okřínek s uchem, miska, část nádoby kulovitého tvaru, kostěné šídlo

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 11136, 11165 – 66, 11141, 11168, 47746

Lit: *Schmidt 1895*, 740 - 741; *Píč 1899*, 191; *Sbírka NM v Praze*.

3.13. Lok: Černuc – čp. 202

NO: V roce 1933 Antonín Knor provedl soupis pravěkých nálezů ve škole v Černuci, které byly zřejmě objeveny na poli p. Jenče.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: nádoba s páskovým uchem, nádoba s uchem

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 105, 108

Lit: Knor 1933.

3.14. Lok: Černuc

NO: neznámé

Druh naleziště: ojedinělé nálezy, kostrový hrob?

Nález: nádoba zdobená vodorovnými rýhami, soudkovitá nádoba

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, př.č. 383/80, 235/74

Lit: Fencel 1974.

3.15. Lok: Černuc

NO: V roce 1966 na staveništi J. Hladíka v Černuci byly nalezeny čtyři kostrové hroby.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: džbánek zdobený motivem kosodélníků a třásní, džbánek s třásňovitou výzdobou, hrnek s uchem, koflík, dva hrnky

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Slaný, př.č. 3880-3885

Lit: Moucha (b.d.)a, č. 444.

3.16. Lok: Černuc

NO: V roce 1944 p. Hořejšovský věnoval do velvarského muzea polovinu poháru.

Druh naleziště: hrob

Nález: část nádoby zdobená vodorovnými rýhami

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, st.č. 3165?

Lit: Moucha 2010, 278 – 279.

3.17. Lok: Černuc – Na židovském dolíku

NO: V roce 1972 V. Fencel převzal nálezy pocházející z obce Černuc, které byly uloženy v místní škole. Předměty pocházejí z lokality Na židovském dolíku, kde byly objeveny při stavbě silnice za statkem p. Husákové.

Druh naleziště: hrob

Nález: dva bronzové spirálovité náramky, jehlice s kroužkovou hlavicí, bronzové spirálky, jantarový korálek, lidské zuby

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, př.č. 354/80

Lit: Fencel 1972d; Fencel 1975, 249.

3.18. Lok: Černuc – Na skalkách

NO: V zahradě J. Datla a na poli č. kat. 367 byla objevena místa ohraničená plochými kameny, v nich se nacházely keramické nádoby, železný zohýbaný meč. Na lokalitě byly objeveny i další hroby s milodary. Naleziště souvisí s předchozí lokalitou, která je v jeho těsné blízkosti.

Druh naleziště: žárový hrob

Nález: bronzový kroužek, skleněný hnědo-modro-žlutý korálek, zlomky skleněného žlutého korálku s modrobílými očky

Dat: HaD – LtA, doba Ř

Ulož: NM Praha, inv.č. 15393 - 95

Lit: *Schmidt 1886*, 740.

3.19. Lok: Černuc – čp. 55

NO: Nález tří lahvovitých nádob byl učiněn na poli J. Datla koncem 19. století při obdělávání půdy.

Druh naleziště: depot

Nález: lahvovitá nádoba se štíhlým hrdlem zdobená vývalky a vodorovnými rýhami

Dat: mladší doba železná

Ulož: NM Praha, inv.č. 56859

Lit: *Schmidt 1893*, 462 - 464; *Filip 1956*, 338.

3.20. Lok: Černuc

NO: V roce 1933 Antonín Knor prošel sbírku obecné školy v Černuci, kde objevil následující nálezy.

Druh naleziště: ojedinělé nálezy

Nález: okraj nádoby, zlomky Švarcových náramků, zlomek švartnového vývrtku, švartnový vývrtok, tuhový přeslen, zlomek náramku s příčnými vývalky

Dat: mladší doba železná

Ulož: M Velvary, inv.č. 121 - 126

Lit: *Knor 1934a*.

3.21. Lok: Černuc – čp. 372

NO: Při odkrývání opukového lomu byl objeven žárový hrob koncem 19. století.

Druh naleziště: žárový hrob

Nález: hluboká miska s prstencovitě ovaleným okrajem zdobená pásem s rytými čarami na podhrdlí, soška bronzového býčka se třemi rohy

Dat: doba Ř

Ulož: NM Praha, inv.č. 53179 - 80

Lit: *Schmidt 1893* – 5, 460; *Píč 1905*, 299.

3.22. Lok: Černuc – pískovna p. Kotvy na východ od obce

NO: Ferdinand Tymich v dopise adresovaném Václavovi Mouchovi ze dne 10. ledna 1992 uvádí, že v roce 1926 došlo k odkrytí hrobu dvou skrčenců.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: ?

Dat: pr.zem.

Ulož: ?

Lit: *Moucha (b.d.)c*, č. 056.

3.23. Lok: Černuc

NO: Leteckým průzkumem objevená lokalita byla prozkoumána povrchovým průzkumem (ARÚ Praha).

Druh naleziště: sídliště

Nález: keramika, štípaná industrie

Dat: LtB – D, starší doba Ř, pr.zem.

Ulož: ARÚ Praha, sine

Lit: *Gojda 1994*.

3.24. Lok: Černuc – mezi Černucí a Hospozínem

NO: V polovině cesty mezi Černucí a Hospozínem objevil Václav Krolmus v 19. století sídlištní jámy.

Druh naleziště: sídliště

Nález: střepy, kosti

Dat: ?

Kul: ?

Ulož: ?

Lit: *Sklenář 1992, 43; Sklenář 2011, 50.*

3.25. Lok: Černuc – čp. 258

NO: Řídící učitel Václav Kyncl dne 4. října 1944 informoval o nálezů únětických hrobů na poli u Černuce dne 17. srpna 1944.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: ?

Dat: pr.zem.

Ulož: ?

Lit: *Kyncl 1944.*

4. Dolní Kamenice (okr. Kladno)

4.1. Lok: Dolní Kamenice – pole Jaroslava Červenky

NO: V lokalitě Na bělkách byly v roce 1937 nalezeny střepy a bronzové předměty, které se nedochovaly.

Druh naleziště: pohřebiště?

Nález: keramická nádoba, bronzová spona

Dat: střední doba bronzová

Kul: Mo?

Ulož: ?

Lit: *Anonym 1938a; Anonym 1937.*

5. Hospozín (okr. Kladno)

5.1. Lok: Hospozín

NO: V roce 1886 byl na severním okraji obce nalezen v okolí pohřebiště u Hospozína následující předmět.

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: retušovaná pazourková sekerka

Dat: eneolit

Kul: ?

Ulož: NM Praha, inv.č. 10098

Lit: *Vondráček 1889; Sbírka NM v Praze.*

5.2. Lok: Hospozín

NO: Nález pochází zřejmě z konce 19. století a do Národního muzea předměty daroval Antonín Michl.

Druh naleziště: hroby?

Nález: amfora, nádoba s ouškem.

Dat: eneolit

Kul: Mich x Šň?

Ulož: NM Praha, inv. č. 1441 - 1442

Lit: *Stocký 1926*, 122, 180, tab. CVII: 9 - 10; *Sbírka NM v Praze*.

5.3. Lok: Hospozín - u cukrovaru

NO: Nález pochází z konce 19. století.

Druh naleziště: sídliště

Nález: střep s rohatým uchem

Dat: střední eneolit

Kul: Ři

Ulož: NM Praha, inv.č. 14503

Lit: *Ehrich – Pleslová-Štiková 1968*, 202; *Sbírka NM v Praze*.

5.4. Lok: Hospozín - u cukrovaru

NO: Pohřebiště u Hospozína bylo objeveno koncem 19. století.

Druh naleziště: hrob

Nález: amfora se dvěma protilehlými uchy, amfora se dvěma protilehlými uchy a čtyřmi oušky pod hrdlem, hrnek s uchem

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: NM Praha, inv.č. 14561 – 62, 6781

Lit: *Vondráček 1889*; *Stocký 1926*, tab. CXVI:5; *Buchvaldek 1967*, 137; *Hájek 1968*, 145; *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 147.

5.5. Lok: Hospozín

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: sekeromlat (varianta českého typu)

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: M Slaný, př.č. 2606

Lit: *Stocký 1926*, 179; *Böhm 1931*, 60; *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 147.

5.6. Lok: Hospozín – cukrovar

NO: Václav Moucha v roce 1965 v Hospozíně na pozemku n.p. Potrubí prozkoumal nahlášené pravěké sídlištní objekty, které byly objeveny při stavbě nové provozní haly.

Druh naleziště: sídliště

Nález: šest keramických střepů, jedno kamenné hladítko

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Slaný, př.č. 8347 – 8353

Lit: *Moucha 1965*.

5.7. Lok: Hospozín – cukrovar

NO: V roce 1885 bylo objeveno pohřebiště únětické kultury v prostoru místního cukrovaru. A. Vondráček zde prozkoumal tři hroby.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: džbán s rozevřeným okrajem – na hrdle je prodlábnuté ucho, vysoký džbán s páskovým uchem, džbánek s páskovým uchem, nádoba s plastickou přesekávanou páskou na největší výduti, vysoký džbán plynulé profilace, velký hrnek – na okraji osm tupých pupků, džbán s uchem

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 6793, 9176, 6781, 9177, 9182, 1441, 1442, 6758, 9175, 9174

Lit: *Vondráček 1889*, 437 - 442; *Stocký 1926*, 182; *Stocký 1927*, 311 – 313, tab. LXXXV:1 - 10; *Hájek 1968*, 145; *Vokolek 2007*, 33.

5.8. Lok: Hospozín

NO: Archaeologickému sboru musea království českého bylo zasláno 19 velkých otevřených kruhů objevených koncem 19. století, které daroval ředitel továrny v Hospozíně Antonín Michl.

Druh naleziště: depot

Nález: 19 měděných nákrčníků, bronzový kruh

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 13830 – 13848, 14770

Lit: *Smolík 1886*, 381; *Stocký 1928*, tab. V; *Moucha 2005*, 109; *Smejtek 2013*.

5.9. Lok: Hospozín – u cukrovaru

NO: Nálezy pocházejí z pohřebiště u Hospozína objeveného koncem 19. století.

Druh naleziště: sídliště

Nález: džbánek, hrdlo je odděleno od těla dvěma vodorovnými rýhami, na výduti jsou čtyři vypnuliny

Dat: střední doba bronzová

Kul: Mo

Ulož: NM, inv.č. 396549 (3380)

Lit: *Vondráček 1889*, 437 – 442, tab. V:19; *Vokolek 2004*, 25.

5.10. Lok: Hospozín – cukrovar

NO: Nalezeno při stavbě cukrovaru v roce 1884, nádoba stála v bodě plánu na plánku. Do Národního muzea v Praze daroval nádobu Antonín Michl v roce 1888.

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: džbánek vysokého zešíkmeného hrdla s hrdlem odděleným dvěma vodorovnými rýhami, na výduti čtyři vypnuliny ohraničené rýhami

Dat: střední doba bronzová

Kul: Mo

Lit: *Vondráček 1889*, 437 – 442, tab. V: 19; *Vokolek 2004*, 25.

5.11. Lok: Hospozín

NO: Při kopání příkopu u silnice vedoucí z Hospozína do Černuce byl objeven depot bronzových předmětů o celkové váze 7,4 kg, který se nacházel v prstované zásobnici.

Druh naleziště: depot

Nález: prstovaná zásobnice, zlomky štítové spony, zlomky náramků, zlomky jehlic, zlomky bronzových nožů a jejich čepelí, zlomky mečů, zlomky bronzových tyčinek, zlomky bronzových sekýrek, bronzové plechy, surová bronzovina.

Dat: mladší doba bronzová

Kul: Milavče – Knovíz, Suchdol

Ulož: M Velvary, inv.č. A 163 – 164, A 166 – 288

Lit: *Prokop 1912*, 66 - 69; *Kytlicová 2007*; *Jiráň ed. 2008*, 143, příl. 8:3, 11:1-2; *Smejtek 2013*.

5.12. Lok: Hospozín – u cukrovaru

NO: dar, Antonín Stichl

Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: střepy oblého spodku nádoby
Dat:?
Kul:?
Ulož: NM 400 000 (3309)
Lit: *Vokolek 2004, 25.*

5.13. Lok: Hospozín – čp. 15
NO: Při kopání základů zdi u domu byla nalezena kulturní jáma.
Druh naleziště: sídliště
Nález: keramika, kosti, zuby koně
Dat: starší doba železná
Kul: By
Ulož: M Velvary
Lit: *Horáková-Jansová 1923, 94; Anonym 1931b.*

6. Chržín (okr. Kladno)

6.1. Lok: Chržín
NO: Na lokalitu upozornil M. Chytráček v roce 2001. V následujícím roce byl v Chržíně zahájen záchranný archeologický výzkum, který vedli I. Sýkorová a J. Fridrich (ARÚ Praha).
Druh naleziště: sídliště
Nález: kamenná štípaná industrie
Dat: mezolit, beuronien B2 (cca 6200 BC) – C (cca 6000 BC)
Ulož: ARÚ Praha
Lit: *Sýkorová – Fridrich 2002, 15; Sýkorová – Fridrich 2005, 67 – 75.*

6.2. Lok: Chržín – okolí
NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: část černého sekeromlatu
Dat: neolit
Ulož: M Velvary, inv.č. A 69
Lit: *Horáková-Jansová 1932, 53; Fenc 1974; Oborový katalog M Velvary.*

6.3. Lok: Chržín – okolí
NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: kamenná teslice
Dat: neolit - eneolit
Ulož: M Velvary, inv.č. A 67
Lit: *Fenc 1974; Oborový katalog M Velvary.*

6.4. Lok: Chržín – okolí
NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: kamenná motyka
Dat: neolit - eneolit
Ulož: M Velvary, inv.č. A 68
Lit: *Oborový katalog M Velvary.*

6.5. Lok: Chržín – okolí

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: kamenná teslice

Dat: neolit - eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 70

Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.6. Lok: Chržín – okolí

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: zlomek sekery s provrtem

Dat: neolit - eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 71

Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.7. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: zlomek kamenné palice

Dat: starší eneolit

Kul: NP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 69

Lit: *Horáková-Jansová 1932*, 53, obr. 35:3; Oborový katalog M Velvary.

6.8. Lok: Chržín – pískovna

NO: Nově založenou pískovnou byla rozrušena řada pohřbů a kulturních jam. Antonín Knor zaznamenal dvojhrob a dětský hrob.

Druh naleziště: pohřebiště, sídliště

Nález: „Západní hrob“: kostra, část nádoby. „Východní hrob“: kostra. Dětský hrob: kostra.

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Knor 1950*; *Buchvaldek 1967*, 134.

6.9. Lok: Chržín - okolí

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: sekeromlat se zúženým ostřím

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: M Velvary, inv.č. A 62

Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.10. Lok: Chržín

NO: dar Komunálního podniku pískovna z roku 1951

Druh naleziště: hrob

Nález: amfora se dvěma páskovými oušky

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: NM Praha, inv.č. 8883

Lit: *Buchvaldek 1967*, 134; *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 148.

6.11. Lok: Chržín - pískovna

NO: při těžbě v roce 1950, výzkum Antonín Knor

Druh naleziště: kostrový hrob

Nález: vejčitá nádoba se čtyřmi pupky, spodek džbánu, nožka mísy

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: M Slaný, inv.č. 9967, 9969 - 70

Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 147 - 148.

6.12. Lok: Chržín - pískovna

NO: při těžbě v roce 1950, výzkum Antonín Knor

Druh naleziště: kostrový hrob

Nález: džbánovitý pohár zdobený otisky šňůry

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: M Slaný, inv.č. 9968

Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 148.

6.13. Lok: Chržín

NO: Roman Křivánek provedl povrchový sběr na části pole na jihu od obce. Předstihový geofyzikální průzkum a sběr prozkoumal oblast leteckým snímkováním objevených dvou zahloubených obdélných objektů a dalších menších objektů (ARÚ Praha).

Druh naleziště: sídliště

Nález: keramika

Dat: Ha - Lt

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Křivánek 2001*.

6.14. Lok: Chržín – okolí

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: sekera s provrtem

Dat: neolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 72

Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.15. Lok: Chržín – okolí

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: polovina sekery s provrtem

Dat: neolit - eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 73

Lit: *Fencl 1974*, 236; Oborový katalog M Velvary.

6.16. Lok: Chržín – okolí

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: zlomek kamenného mlátu

Dat: neolit - eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 74
Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.17. Lok: Chržín - pískovna
NO: při těžbě v roce 1950, výzkum Antonín Knor
Druh naleziště: kostrový hrob
Nález: džbánkovitý pohár zdobený otisky šňůry
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Slaný, inv.č. 9968
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997*, 148.

6.18. Lok: Chržín
NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: miska s hladkým povrchem
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 42
Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.19. Lok: Chržín
NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: spodek nádoby
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 52
Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.20. Lok: Chržín
NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: polovina bronzového náramku
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 347
Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.21. Lok: Chržín
NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: dva zlomky bronzového náramku
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 348
Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.22. Lok: Chržín
NO: dar učitele místní školy Jana Svobody, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: bronzový nůž se žebry a s rukojetí ukončenou kroužkem
Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: NM Praha, inv.č. 110052
Lit: Sbírka NM v Praze.

6.23. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: bronzová jehlice s provrtaným ouškem na hlavičce
Dat: střední doba bronzová
Kul: Mo
Ulož: M Velvary, inv.č. A 41
Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.24. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Hartmann, Chržín, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: etážovitá nádoba se dvěma uchy zdobená svislými žlábkami
Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: M Velvary, inv.č. A 33
Lit: *Fencl 1974*, 239; Oborový katalog M Velvary.

6.25. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Hartmann, Chržín, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: hrnec s páskovým uchem sahajícím nad okraj
Dat: mladší doba bronzová
Kul: ŠT
Ulož: M Velvary, inv.č. A 50
Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.26. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Hartmann, Chržín, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: hrnek s kruhovitým otvorem ve dnu
Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: M Velvary, inv.č. A 53
Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.27. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Hartmann, Chržín, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: koflík s ulomeným uchem sahajícím nad okraj
Dat: mladší doba bronzová
Kul: ŠT
Ulož: M Velvary, inv.č. A 54
Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.28. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: nádobka s drsným povrchem

Dat: starší doba železná

Kul: By

Ulož: M Velvary, inv.č. A 45

Lit: *Fencl 1974*; Oborový katalog M Velvary.

6.29. Lok: Chržín

NO: Leteckým průzkumem bylo objeveno sídliště z časně doby laténské a kostrový hrob ze staršího eneolitu. Proveden byl záchranný archeologický výzkum vedený M. Chytráčkem (ARÚ Praha).

Nález: keramika, lidské kosti, mazanice, zvířecí kosti, zlomky kovových předmětů, kamenné nástroje, uhlíky, dřevo, sklo, zlomek nádoby s malovanou výzdobou

Druh naleziště: sídliště, hrob

Dat: časná doba laténská

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Chytráček 2007*, 461 - 517; *Venclová, M. ed. 2008*, 20, obr. 8:2,3,5,6,8,9, příl. 13:1; *Trefný 2011*.

6.30. Lok: Chržín - okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: dva přesleny z tuhového střepu, zaoblený přeslen, dva mírně klenuté přesleny, dvojkuželovitý přeslen, zploštělý přeslen zdobený vejčitými důlky, mírně kuželovitý přeslen, dvojkuželovitý přeslen, oblý přeslen, plochý dvojkuželovitý přeslen s vodorovnými rýhami, kuželovitý přeslen, kuželovitý přeslen s prohnutými stěnami, dvě kostěná šídla s kloubovou hlavici, špička parohu se zářezy, kostěný roubík, zlomené kostěné šídlo, hlazený kostěný roubík, šídlo, kostěné dlátko s tupým ostrím, ploché kostěné šídlo

Dat: mladší doba železná

Ulož: M Velvary, inv.č. A 134 - 155

Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.31. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: vroubkovaný bronzový náramek

Dat: mladší doba železná

Ulož: M Velvary, inv.č. A 104

Lit: Oborový katalog M Velvary; *Filip 1956*, 349.

6.32. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: polovina vrtané koule

Dat: pr.zem.

Ulož: M Velvary, inv.č. A 80

Lit: Oborový katalog M Velvary.

6.33. Lok: Chržín

NO: dar, Josef Smetana, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: polovina vrtané koule

Dat: pr.zem.

Ulož: M Velvary, inv.č. A 81

Lit: Oborový katalog M Velvary.

7. Ješín (okr. Kladno)

7.1. Lok: Ješín – Na Mrácnici

NO: V roce 1926 byl ohlášen nález sedmi hrobů a bronzových milodarů. Lokalitu ohledal Karel Buchtela a Jaroslav Böhm.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: dlouhá jehlice šavlovitě zahnutá, dvě kličkovité záušnice

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, př.č. 276/80, 277/80

Lit: *Böhm 1926*, 52 - 53; *Böhm - Buchtela 1926*; *Horáková-Jansová 1932*, 53, tab. VIII:12-14,15.

7.2. Lok: Ješín – Rychterova cihelna

NO: dar, p. Rychter, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: zlomek kostěné brusle s provrtanými otvory

Dat: mladší doba bronzová?

Kul: KN?

Ulož: M Velvary, inv.č. A 29

Lit: Oborový katalog M Velvary.

7.3. Lok: Ješín – Rychterova cihelna

NO: dar, p. Rychter, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: tuhovaný koflík s páskovým uchem sahajícím nad okraj

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 30

Lit: Oborový katalog M Velvary.

7.4. Lok: Ješín – Rychterova cihelna

NO: dar, p. Rychter, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: koflík s páskovým uchem sahajícím nad okraj

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 31

Lit: Oborový katalog M Velvary.

7.5. Lok: Ješín – Rychterova cihelna

NO: dar, p. Rychter, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: tuhovaný koflík s páskovým uchem sahajícím nad okraj

Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: M Velvary, inv.č. A 34
Lit: *Fencl 1974, 239; Oborový katalog M Velvary.*

7.6. Lok: Ješín

NO: předměty zakoupeny, před rokem 1945

Druh naleziště: kostrový hrob

Nález: bronzový nákrčník s pečetítkovitými hlavicemi, bronzový náramek s pečetítkovitou hlavicí a oblými vývalky, bronzový náramek s pečetítkovitou hlavicí a oblými vývalky, bronzová spona s plným zachycovačem

Dat: mladší doba železná

Ulož: NM Praha, inv.č. 55756 – 59

Lit: Sběrka NM v Praze.

7.7. Lok: Ješín - cihelna

NO: Vladimír Sakař (ARÚ Praha) podnikl v roce 1954 služební cestu do Ješína na základě hlášení nálezů hrobů se skrčenými kostrami. Ve stěně hliniště místní cihelny se vyrýsovalo devět pravěkých sídlištních jam.

Druh naleziště: sídliště, pohřebiště

Nález: keramika

Dat: Ha, doba Ř

Ulož: ?

Lit: *Sakař 1954.*

7.8. Lok: Ješín

NO: Rukopis Václava Schmidta uvádí několik nálezů z Ješína z konce 19. – počátku 20. století. Jedná se o „galský“ hrob s bronzovými předměty objevený při kopání písku na pozemku p. Zemana, objev koster s kamenným obložením na poli p. Jelena, nález popelovitých vrstev na poli p. Jelena a laténské kostry na poli Josefa Zábranského čp. 17.

Druh naleziště: pohřebiště

Dat: Lt – doba Ř

Lit: *Schmidt 1904.*

8. Kamenný Most

8.1. Lok: Kamenný Most – parc.č. 214a

NO: Výzkum V. Schmidta na poli J. Hroudy na parc.č. 214a v roce 1896.

Druh naleziště: sídliště

Nález: střep okraje bombovité nádoby zdobené kruhovitým prodlábnutým pupkem a plastickou páskou, střep z okraje misky zdobený lomenou páskou, střep z oblé stěny nádoby zdobený vodorovnými řadami záseků, střep z oblé stěny nádoby s vodorovným, svisle provrtaným uchem a páskou s vodorovnými rýžkami, střep ze spodku nádoby se zlomkem dvou svislých pásů nehtovitých dolíčků, střep z okraje bombovité nádoby zdobený kruhovitým pupkem, střep z okraje bombovité nádoby, pod ním kruhovitý pupek, plochá sekerka z modrošedého amfibolitu, střep z okraje mísy se zlomkem zbýhajících se rýh

Dat: neolit

Kul: Li

Ulož: NM Praha, inv.č. 396593, 396595 – 601, 396617

Lit: *Schmidt 1897, 411 – 420, Vokolek 2004, 30.*

8.2. Lok: Kamenný Most

NO: Výzkum V. Schmidta na sídlišti na parc.č. 214a (p. Hrouda) v roce 1896.

Druh naleziště: sídliště

Nález: velké množství keramického materiálu, kostěné hroty, kamenná industrie,

Dat: neolit

Kul: Li

Ulož: NM Praha, inv.č. 9372 – 9804

Lit: *Schmidt 1897*, 411 – 430, tab. L, LI; *Vokolek 2004*, 29 – 30; *Vokolek 2007*, 39 – 44.

8.3. Lok: Kamenný Most – parc.č. 212

NO: Výzkum V. Schmidta v roce 1896 na parc.č. 212 p. J. Jelena.

Druh naleziště: sídliště

Nález: střepy nádob

Dat: neolit

Kul: Li

Ulož: NM Praha, inv.č. 9443, 9451, 9472, 9473, 9477, 9799, 9801, 9802, 9800,

Lit: *Vokolek 2007*, 44, *Schmidt 1897*, 417, *Vokolek 2004*, 30 – 31, tab. 32 – 35.

8.4. Lok: Kamenný Most – parc.č. 212 (J. Jelen)

NO: Výzkum V. Schmidta v roce 1896.

Kul: dvě jámy nálevkovitých pohárů

Druh naleziště: sídliště

Nález: střepy z keramických nádob

Dat: starší eneolit

Kul: NP

Lit: *Schmidt 1897*, 417; *Vokolek 2004*, 30 – 31.

9. Kmetiněves (okr. Kladno)

9.1. Lok: Kmetiněves

NO: dar, E. Hudeček, před rokem 1900

Druh naleziště: hrob

Nález: amfora se dvěma protilehlými uchy a sedmi oušky

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: NM Praha, inv.č. 14484

Lit: *Stocký 1926*, 173, tab. LXVIII:10; *Buchvaldek 1967*, 138; Sběrka NM v Praze.

9.2. Lok: Kmetiněves

NO: Libuše Horáková–Jansová v roce 1932 publikovala únětické nálezy uložené v Městském muzeu v Kralupech. Předměty byly po zrušení muzea odevzdány do sbírek okolních muzeí.

Druh naleziště: ojedinělé nálezy

Nález: dva hrnky, hrnek s třásňovou výzdobou, sekeromlat se sedlem, džbánovitý pohár s ouškem

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, př.č. 242/74

Lit: *Horáková-Jansová 1932*, 53 – 54, tab. VIII:5; *Buchvaldek - Moucha 1997*, 149; ADČ.

9.3. Lok: Kmetiněves

NO: V roce 1961 se uskutečnil záchranný archeologický výzkum v Kmetiněvsi, který vedl Jiří Hrala (ARÚ Praha). Na lokalitě se nacházela sídlištní jáma hluboká 220 m a široká 140 cm.

Druh naleziště: sídliště

Nález: miska, část hrdla zásobnicové nádoby s bradavkovitým výčnělkem, zlomky okrajů nádob, zlomky několika nádob, dva pazourkové úštěpky, zvířecí kosti

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, př.č. 308/80 – 313/80

Lit: *Hrala 1961; Hrala 1966*, 134.

10. Nabdín (okr. Kladno)

10.1. Lok: Nabdín - pískovna

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: hrob ?

Nález: džbánec s páskovým uchem

Dat: mladší eneolit

Kul: ZP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 65

Lit: Oborový katalog M Velvary.

10.2. Lok: Nabdín - pískovna

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: hrob ?

Nález: džbánec s páskovým uchem

Dat: mladší eneolit

Kul: ZP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 66

Lit: Oborový katalog M Velvary.

10.3. Lok: Nabdín - pískovna

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: hrob ?

Nález: hrnek s uchem

Dat: mladší eneolit

Kul: ZP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 112

Lit: Oborový katalog M Velvary.

11. Sazená (okr. Kladno)

11.1. Lok: Sazená

NO: Karel Prokop v roce 1909 v kabinetu obecné školy v Chržíně objevil několik pravěkých nálezů.

Druh naleziště: ojedinělé nálezy

Nález: zvoncovitý pohár s příčným uchem, keramická nádoba, lidská lebka

Dat: eneolit, pr.zem.

Kul: ZP

Ulož: škola Chržín?

Lit: *Moucha (b.d.)d*, č. 051

Pozn.: Předměty nebyly dohledány, zvoncovitý pohár se objevil (*Hájek 1968*) pod lokalitou Chržín.

11.2. Lok: Sazená

NO: V muzeu v Kralupech nad Vltavou by dle jednatele p. Masnera měl být uložen hliněný přeslen.

Druh naleziště: hrob?

Nález: hliněný přeslen

Dat: eneolit?

Kul: ?

Ulož: M Kralupy, inv.č. 5126

Lit: *Böhm 1936.*

11.3. Lok: Sazená

NO: Václav Moucha (ARÚ Praha) provedl dohled nad výkopem pro inženýrské sítě, který prořezal tři pravěké jámy.

Druh naleziště: sídliště

Nález: zlomky keramiky

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Moucha 1972, 159.*

12. Uhy (okr. Kladno)

12.1. Lok: Uhy

NO: Václav Moucha (ARÚ Praha) objevil ve výkopu pro odpadní vody slánského dolu skupinu šesti jam zahloubených ve světlém až bílém jílovitém podloží.

Druh naleziště: sídliště

Nález: keramika, zvířecí kosti

Dat: neolit

Kul: Vy

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Moucha 1987; Moucha 1989, 207.*

12.2. Lok: Uhy – pískovna

NO: Nádobu vykopal v roce 1981 V. Fencel v pískovně v Uhách.

Druh naleziště: hrob

Nález: lahvovitá amfora se šesti oušky

Dat: starší eneolit

Kul: NP

Ulož: M Slaný, inv. č. 4999

Lit: *Moucha 2010, 275 – 276.*

12.3. Lok: Uhy – pískovna

NO: dar, Vladimír Vobořil, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: koflík s páskovým uchem

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 359

Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.4. Lok: Uhy – pískovna

NO: dar, Vladimír Vobořil, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: miska se čtyřmi pupky

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 360

Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.5. Lok: Uhy – Cífkova pískovna

NO: dar, Josef Šustr ml., před rokem 1945

Druh naleziště: kostrový hrob

Nález: nádoba s ulomeným okrajem a s částí dochované ucha

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 37

Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.6. Lok: Uhy – Cífkova pískovna

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: kostrový hrob

Nález: spodek nádoby s hladkým povrchem

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 38

Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.7. Lok: Uhy – Cífkova pískovna

NO: dar, Václav Stejskal, před rokem 1945

Druh naleziště: kostrový hrob

Nález: retušovaná pazourková čepel

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 39

Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.8. Lok: Uhy

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: nádoba s uchem nasazeným na spodu hrdla

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 109

Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.9. Lok: Uhy

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: nádoba s ulomeným uchem

Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 110
Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.10. Lok: Uhy – Cífkova pískovna
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: střep hrnku s páskovým uchem vytaženým v plastické pásky
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 158
Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.11. Lok: Uhy – východní okraj obce
NO: V dubnu 1984 došlo k rozšíření pískovny ležící na východním okraji obce Uhy. Záchranný archeologický výzkum (ARÚ Praha) objevil sídliště knovízské kultury a štítarské kultury a jeden či dva hroby bylanské kultury.
Druh naleziště: sídliště, pohřebiště
Nález: keramika a mazanice doby bronzové; amforovitá zásobnice, amfora zdobená na hrdle svislými rýhami, nízká amfora, mísa zdobená motivem trojitě klikatky a svazků rýh a klínu, velká mísa zdobená motivem dvojitých kružnic a důlky a s meandrem, hluboká mísa zdobená motivem dvojité klikatky a rytými klíny, šest misek zdobených motivem několikanásobných hvězdic, dvě misky s motivem několikanásobných hvězdic, zlomek železného meče, kamenná stéla
Dat: doba bronzová – doba železná
Kul: KN, ŠT, By
Ulož: M Slaný, inv.č. 3862 – 3877
Lit: *Jiráň – Moucha* 1984, 217 - 218; *Jiráň – Moucha* 1992, 366 - 373.

12.12. Lok: Uhy – Cífkova pískovna
NO: dar, Josef Šustr ml., Velvary, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: tuhovaná mísa
Dat: mladší doba bronzová
Kul: KN
Ulož: M Velvary, inv.č. A 36
Lit: Oborový katalog M Velvary.

12.13. Lok: Uhy
NO: Roman Křivánek (ARÚ Praha) provedl v roce 1998 opakovaný magnetometrický průzkum na lokalitě objevené leteckým snímkováním krajiny. Na prozkoumané ploše zachytil části kruhových příkopů patrně pravěkých mohyl.
Druh naleziště: pohřebiště
Dat: pr. zem.
Lit: *Křivánek* 1998.

12.14. Lok: Uhy
NO: Pohřebiště v Uhách bylo prozkoumáno v roce 1999 Janem Turkem (ARÚ Praha) ve spolupráci s univerzitou v Readingu zastoupenou Joannou Sofaer-Derevenskou. Letecká prospekce zde objevila čtyři kruhové příkopy značící pohřební aktivity v období pravěku.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: zlomky keramiky, bronzová surovina, lidské kosti, kamenné nástroje, bronzový náramek

Dat: starší doba bronzová, Lt, pr. zem.

Kul: Ún

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Turek – Sofaer-Derevenski 1999; Sofaer – Turek 2004*, 286 – 305.

12.15. Lok: Uhy

NO: Roman Křivánek v letech 1999 – 2001 provedl několik geofyzikálních měření a povrchové sběry v Uhách (ARÚ Praha). Jednalo se o lokalitu ležící na hraně vytěženého prostoru bývalé pískovny, návrší na jih od staré silnice Velvary – Nelahozeves a část pole na západ od plánované silnice.

Druh naleziště: pohřebiště, sídliště

Nález: keramika

Dat: pr.zem.

Ulož: ARÚ Praha

Lit: *Křivánek 1999; Křivánek 2001; Křivánek 2003*.

12.16. Lok: Uhy – zahrada u vily p. Petříka

NO: Antonín Knor v roce 1962 ve velvarském muzeu našel dvě římské popelnice a železné předměty pocházející z plošinové terasy nad údolím Velvarského potoka, kde byly objeveny v roce 1942.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: dvě keramické popelnice, železné předměty

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary

Lit: *Knor 1962*.

Pozn.: Ve velvarském muzeu jsou uloženy dvě římské popelnice, které by měly pocházet z okolí Velvar.

12.17. Lok: Uhy - V brůdkách

NO: Na poli u obce byly rozrušeny žárové hroby pozdní doby římské.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: bez nálezu

Dat: pozdní doba Ř

Lit: *Spurný 1954*.

13. Velká Bučina (okr. Kladno)

13.1. Lok: Velká Bučina

NO: Jan Fridrich v roce 1998 na lokalitě, kde probíhala stavba silnice, objevil nálezy kamenné industrie.

Druh naleziště: sídlištní aktivita

Nález: kamenná industrie

Dat: starší – střední paleolit, mezolit

Ulož: ARÚ Praha?

Lit: *Fridrich 2000*.

13.2. Lok: Velká Bučina

NO: V roce 1957 při stavbě vepřince bylo objeveno sídliště knovízské kultury. Vladimír Sakař provedl revizi získaného materiálu.

Druh naleziště: sídliště

Nález: keramika

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Kralupy? Zámek Nelahozeves?

Lit: Čermák 1957.

14. Velvary (okr. Kladno)

14.1. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: čepel kamenného nože

Dat: neolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 76

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.2. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: kopytnatý klín

Dat: neolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 87

Lit: Fencel 1974, 236; Oborový katalog M Velvary.

14.3. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: kamenný nůž

Dat: neolit - eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 75

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.4. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: zlomek sekeromlatu se zdobenými hranami

Dat: neolit- eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 91

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.5. Lok: Velvary – okolí

NO: dar, p. Mazance, před rokem 1854

Druh naleziště: náhodný nález

Nález: provrtaný sekeromlat

Dat: neolit – eneolit

Ulož: NM v Praze, inv. č. 10012

Lit: Sklenář 1992, 267; Sklenář 2011, 351; Sbírka NM v Praze.

14.6. Lok: Velvary - okolí
NO: předmět zakoupen, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: provrtaný sekeromlat
Dat: neolit - eneolit
Ulož: NM Praha, inv. č. 19791
Lit: Sbírka NM v Praze.

14.7. Lok: Velvary
NO: předmět zakoupen, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: plochá kamenná sekerka
Dat: neolit - eneolit
Ulož: NM Praha, inv. č. 28695
Lit: Sbírka NM v Praze.

14.8. Lok: Velvary – okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: polovina kamenné koule
Dat: neolit - eneolit
Ulož: M Velvary, inv.č. A 92
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.9. Lok: Velvary – okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: střepy džbánu s páskovým uchem
Dat: eneolit
Kul: NP?
Ulož: M Velvary, inv.č. A 111
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.10. Lok: Velvary - pískovna u hřbitova
NO: zakoupený předmět byl objeven v roce 1912
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: keramická nádoba s hlazeným povrchem
Dat: eneolit
Ulož: NM Praha, inv. č. 28026
Lit: Sbírka NM v Praze.

14.11. Lok: Velvary - pískovna u hřbitova
NO: zakoupený předmět byl objeven v roce 1912
Druh naleziště:
Nález: keramický koflík
Dat: eneolit
Ulož: NM Praha, inv. č. 28025
Lit: Sbírka NM v Praze.

14.12. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález.

Nález: sekeromlat zdobený rytým ornamentem

Dat: eneolit

Kul: NP

Ulož: M Velvary, inv.č. A 60

Lit: *Stocký 1926*, tab. CVI: 20; *Fencl 1974*, 237, tab. II; *Neustupný (ed.) 2008*, s. 80; *Fencl 2013*.

14.13. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: střep kulovité amfory s tunelovitým ouškem, zdobený otisky šňůry

Dat: starší eneolit

Kul: NP?

Ulož: M Velvary, inv.č. A 77

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.14. Lok: Na Vinici, čp. 568 p. Viléma Tomsy.

NO: 4. září 1889 pod ornicí objeveny mohutné kameny tvořící hrobovou stavbu

Druh naleziště: hrob

Nálezy: bronzový nákrčník s vytepávanou výzdobou, spirálovitý náramek, 7 miskovité bronzové ozdoby, 2 mističkovité bronzové ozdoby zdobené vybíjenými tečkami, 3 lasturovitě bronzové závěsky, část lastury srdcovky, provrtané srdcovka, náhrdelník ze soudkovitých bronzových korálků a s kostěnými ozdobami, jantarový korál, dva náhrdelníky z kostěných a vápencových perel, lahvovitá nádoba, dvě hluboké mísy, miska, rohaté ucho, kamenný klín

Dat: eneolit

Kul: kultura badenská/protořivnáčské období

Ulož: NM Praha, inv.č. 11464 – 11489, 11458 - 11463

Lit: *Smolík 1890 – 1892*, 209 – 218, tab. XI; *Píč 1902*, 199; *Schránil 1924*, 43 - 48; *Moucha 1960*, 465 – 476; *Ehrich – Pleslová-Štiková 1968*, 208; *Pleslová – Štiková 1993*, 147 – 152; *Fencl 2006*, 5 - 7; *Neustupný ed. 2008*, 37, příl. 3:5.

14.15. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: kamenná sekerka

Dat: střední eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 85

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.16. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: kamenná sekerka

Dat: střední eneolit

Ulož: M Velvary, inv.č. A 86

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.17. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: kamenná sekerka
Dat: střední eneolit
Ulož: M Velvary, inv.č. A 88
Lit: Oborový katalog M Velvary

14.18. Lok: Velvary – okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: kamenná sekerka
Dat: střední eneolit
Ulož: M Velvary, inv.č. A 89
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.19. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: sekeromlat českého typu
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, inv.č. A 23
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 155.*

14.20. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: fasetovaný sekeromlat
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, inv.č. A 90
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 155.*

14.21. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: sekeromlat českého typu
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, inv.č. A 57
Lit: *Fencl 1974, 238; Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 154.*

14.22. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: sekeromlat českého typu
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, inv.č. A 59
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 155.*

14.23. Lok: Velvary - Na paloučku

NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: fasetovaný sekeromlat
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, inv.č. A 383
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 154.*

14.24. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: fasetovaný sekeromlat
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, př.č. 24/79
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 155.*

14.25. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: hrob ?
Nález: amfora
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, bez inv.č.
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 155.*

14.26. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: hrob ?
Nález: džbán zdobený šrafovanými trojúhelníky a otisky šňůry
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, př.č. 204/80
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 155.*

14.27. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: hrob ?
Nález: vejčitá nádoba s tunelovitým uchem
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Velvary, př.č. 284/80
Lit: *Buchvaldek - Moucha ed. 1997, 155.*

14.28. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: střep z amfory nebo hrncovité mísy zdobený klikatkami a vodorovnými rýhami
Dat: mladší eneolit
Kul: Šň
Ulož: M Slaný, př.č. 90/69

Lit: *Moucha 2010*, 279 – 280.

14.29. Lok: Velvary - u cukrovaru

NO: zakoupeno, před rokem 1945

Druh naleziště: hrob

Nález: amforka se dvěma uchy zdobená otisky šňůry a větévkovým dekorem

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: NM Praha, inv.č. 27980

Lit: *Buchvaldek – Moucha ed. 1997*, 154.

14.30. Lok: Velvary – u cukrovaru

NO: zakoupeno, před rokem 1945

Druh naleziště: hrob ?

Nález: provrtaný vlčí zub

Dat: eneolit

Kul: Šň ?

Ulož: NM Praha, inv.č. 28213

Lit: Sběrka NM v Praze.

14.31. Lok: Velvary – u cukrovaru

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: hrob ?

Nález: amfora se dvěma oušky

Dat: mladší eneolit

Kul: Šň

Ulož: M Velvary, inv.č. A 56

Lit: *Fencl 1974*, 238; *Buchvaldek – Moucha ed. 1997*, 154.

14.32. Lok: Velvary

NO: dar, Josef Felcman, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: keramický koflík

Dat: mladší eneolit

Kul: ZP

Ulož: NM Praha, inv.č. 60317

Lit: *Hájek 1968*.

14.33. Lok: Velvary

NO: dar, Josef Felcman, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: džbánek s páskovým uchem

Dat: mladší eneolit

Kul: ZP

Ulož: NM Praha, inv.č. 60318

Lit: *Hájek 1968*, 133.

14.34. Lok: Velvary

NO: dar, Josef Felcman, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: keramický hrnek

Dat: mladší eneolit
Kul: ZP
Ulož: NM Praha, inv.č. 60319
Lit: *Hájek 1968*, 133.

14.35. Lok: Velvary
NO: dar, Josef Felcman, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: koflík s páskovým ouškem
Dat: mladší eneolit
Kul: ZP
Ulož: NM Praha, inv.č. 17820
Lit: *Hájek 1968*, 133.

14.36. Lok: Velvary
NO: dar, Josef Felcman, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: miska se třemi oušky
Dat: mladší eneolit
Kul: ZP
Ulož: NM Praha, inv.č. 6772
Lit: *Hájek 1968*, 133; *Vokolek 2007*, 96.

14.37. Lok: Velvary
NO: dar, Josef Felcman, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: miska se čtyřmi dvojíty pupky
Dat: mladší eneolit
Kul: ZP
Ulož: NM Praha, inv.č. 6773
Lit: *Hájek 1968*; *Vokolek 2007*, 96.

14.38. Lok: Velvary - pískovna u hřbitova
NO: zakoupený předmět byl objeven v roce 1912
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: miska se čtyřmi výčnělky
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: NM Praha, inv. č. 28051
Lit: Sbírka NM v Praze.

14.39. Lok: Velvary – cihelna
NO: předmět zakoupen, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: keramický koflík
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: NM Praha, inv.č. 28032
Lit: Sbírka NM v Praze.

14.40. Lok: Velvary – pískovna u hřbitova

NO: předmět zakoupen, nález z roku 1912

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: šedohnědý koflík

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 28051

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.41. Lok: Velvary - cukrovar

NO: předmět získán z velvarského cukrovaru, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: bronzový náramek ze svinutého drátu

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 109867

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.42. Lok: Velvary – cukrovar

NO: předmět pochází z velvarského cukrovaru, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález, hrob?

Nález: koflík s vodorovnou rýhou na maximální výduti

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 14814

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.43. Lok: Velvary – cukrovar

NO: předmět pochází z velvarského cukrovaru, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález, hrob?

Nález: dvojkonická nádoba se čtyřmi pupky

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 14815

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.44. Lok: Velvary – cukrovar

NO: předmět pochází z velvarského cukrovaru, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález, hrob?

Nález: nádoba se čtyřmi pupky pod okrajem

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 14816

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.45. Lok: Velvary – cukrovar

NO: předmět pochází z velvarského cukrovaru, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález, hrob?

Nález: kulovitá nádoba

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 14817

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.46. Lok: Velvary – cukrovar

NO: předmět pochází z velvarského cukrovaru, do muzea darován Josefem Felcmanem, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález, hrob?

Nález: džbán s dvojkonickým tělem

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 14818

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.47. Lok: Velvary – cukrovar

NO: předmět pochází z velvarského cukrovaru, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález, hrob?

Nález: zdobená bronzová jehlice s plochou kruhovou hlavicí

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: NM Praha, inv.č. 14819

Lit: Sbírka NM v Praze.

14.48. Lok: Velvary – cukrovar

NO: Předměty pocházejí z rozrušených únětických hrobů a do velvarského muzea je daroval tamější ředitel Antoš Otta v 1. polovině 20. století.

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: hrnek s páskovým uchem, koflík s páskovým uchem, nádoba zdobená motivem svislých trásní, střepy hrnku zdobeného motivem svislých trásní, miska s pupky, koflík s páskovým uchem, hrnek s páskovým uchem, střepy hrnku zdobené motivem svislých trásní

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 6 – 13

Lit: *Fencl 1974*, 238; *Oborový katalog M Velvary*.

14.49. Lok: Velvary - okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: obdélná kamenná destička s provrtáním

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 93

Lit: *Oborový katalog M Velvary*.

14.50. Lok: Velvary – cukrovar

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: pohřebiště

Nález: džbán soudkovitého těla s páskovým uchem, koflík s páskovým uchem, miska se čtyřmi pupky

Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún

Ulož: M Velvary, inv.č. A 3 – 5

Lit: *Oborový katalog M Velvary*.

14.51. Lok: Velvary – cukrovar
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: palice z jeleního parohu s otvorem
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 20
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.52. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: válcovitý mlat se žlábkem
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 26
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.53. Lok: Velvary – staveniště, okresní chudobinec
NO: nález velvarského muzea
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: válcovitý mlat se žlábkem
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 27
Lit: *Fenc1 1974, 239; Fenc1 2008, 10; Oborový katalog M Velvary.*

14.54. Lok: Velvary - cukrovar
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: nádoba se dvěma svislými pupky
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 63
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.55. Lok: Velvary - cukrovar
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: nádoba se dvěma pupky
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 64
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.56. Lok: Velvary - cukrovar
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: nádoba s páskovým uchem
Dat: starší doba bronzová

Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 106
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.57. Lok: Velvary - cukrovar
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: nádoba soudkovitého tvaru s uchem
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 107
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.58. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: bronzová destičkovitá spona se zvířecí podobou
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 339
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.59. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: střep nádoby s vroubkovanou páskou na rozhraní hrdla a těla
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 341
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.60. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: nádoba s drsným povrchem
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 114
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.61. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: válcovité závaží s otvorem
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 115
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.62. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: sanice zhotovená ze zvířecí kosti
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 116
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.63. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: sanice ze zvířecí kosti
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 117
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.64. Lok: Velvary - okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: kostěné hladítko
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: M Velvary, inv.č. A 118
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.65. Lok: Velvary – u cukrovaru
NO: Nálezy z kostrových hrobů daroval Národnímu muzeu ředitel cukrovaru A. Janáček.
Druh naleziště: pohřebiště
Nález: miskovitá nádoba
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: NM Praha, inv.č. 396521 (480)
Lit: *Vokolek 2004*, 106.

14.66. Lok: Velvary
NO: dar ředitele cukrovaru A. Janáčka, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: drobná miskovitá nádoba
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: NM Praha, inv.č. 396524 (480)
Lit: *Vokolek 2004*, 106.

14.67. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: džbán s rozevřeným okrajem, s masivním uchem na hrdle, jeho kořen je vytažen ve dvě svislá plastická žebírka
Dat: starší doba bronzová
Kul: Ún
Ulož: NM, inv.č. 6723

Lit: *Vokolek 2007*, 142.

14.68. Lok: Velvary

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: zdobený bronzový meč s litou rukojetí

Dat: střední doba bronzová

Kul: Mo

Ulož: NM Praha, inv.č. 13381

Lit: *Stocký 1928*, pl. LVII:3.

14.69. Lok: Velvary

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: střep nádoby s uchem zdobený svislými rýhami

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 338

Lit: *Oborový katalog M Velvary*.

14.70. Lok: Velvary

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: část nádoby zdobené vodorovnými řádky důlků a svislými žlábků

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 340

Lit: *Oborový katalog M Velvary*.

14.71. Lok: Velvary - okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: střep tuhované nádoby s uchem zdobený vodorovnými žlábků a vejčitými důlky

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 94

Lit: *Oborový katalog M Velvary*.

14.72. Lok: Velvary - okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: střep tuhované nádoby zdobený vodorovnými rýhami

Dat: mladší doba bronzová

Kul: KN

Ulož: M Velvary, inv.č. A 95

Lit: *Oborový katalog M Velvary*.

14.73. Lok: Velvary – cukrovar

NO: dar, Antoš Otta, Velvary, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: nádoba s ouškem zdobená vodorovnou řadou černě malovaných teček a motivem krokví

Dat: starší doba železná

Kul: By

Ulož: M Velvary, inv.č. A 1

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.74. Lok: Velvary – cukrovar

NO: dar, Antoš Otta, Velvary, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: střep zdobený rytou šrafovanou krokvicí

Dat: starší doba železná

Kul: By

Ulož: M Velvary, inv.č. A 2

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.75. Lok: Velvary

NO: neznámé, před rokem 1945

Druha naleziště: ojedinělý nález

Nález: masivní přeslen

Dat: mladší doba železná

Ulož: M Velvary, inv.č. A 131

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.76. Lok: Velvary - cukrovar

NO: neznámé, před rokem 1945

Druha naleziště: ojedinělý nález

Nález: plochý přeslen z tuhového střepu

Dat: mladší doba železná

Ulož: M Velvary, inv.č. A 133

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.77. Lok: Velvary

NO: neznámé, před rokem 1945

Druha naleziště: ojedinělý nález

Nález: dvojkuželovitý přeslen

Dat: mladší doba železná

Ulož: M Velvary, inv.č. A 156

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.78. Lok: Velvary

NO: neznámé, před rokem 1945

Druha naleziště: ojedinělý nález

Nález: střep nádoby s odsazeným okrajem

Dat: mladší doba železná

Ulož: M Velvary, inv.č. A 159

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.79. Lok: Velvary - cukrovar

NO: neznámé, před rokem 1945

Druha naleziště: ojedinělý nález

Nález: kamenný brousek s kruhovým otvorem
Dat: mladší doba železná
Ulož: M Velvary, inv.č. A 161
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.80. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druha naleziště: ojedinělý nález
Nález: tuhový střep nádoby s plastickou vroubkovanou páskou
Dat: mladší doba železná
Ulož: M Velvary, inv.č. A 335
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.81. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druha naleziště: ojedinělý nález
Nález: střep s plastickou vroubkovanou páskou
Dat: mladší doba železná
Ulož: M Velvary, inv.č. A 336
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.82. Lok: Velvary
NO: neznámé, před rokem 1945
Druha naleziště: ojedinělý nález
Nález: střep z hrdla amforovité nádoby
Dat: mladší doba železná
Ulož: M Velvary, inv.č. A 337
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.83. Lok: Velvary – okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělé nálezy
Nález: čtyři zlomky kruhů ze švartny, dva vývrtky ze švartny
Dat: mladší doba železná
Ulož: M Velvary, inv.č. A 121 – 126
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.84. Lok: Velvary – okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: masivní kotouč vybroušený ze střepu s kruhovým otvorem
Dat: mladší doba železná
Ulož: M Velvary, inv.č. A 127
Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.85. Lok: Velvary – okolí
NO: neznámé, před rokem 1945
Druh naleziště: ojedinělý nález
Nález: železný nožík s držadlem zakončeným kroužkem
Dat: mladší doba železná
Ulož: M Velvary, inv.č. A 132

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.86. Lok: Velvary – Krausova školka

NO: neznámé, před rokem 1945

Druha naleziště: ojedinělý nález

Nález: popelnice zdobená plastickými lištami a prohlubeninami

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary, inv.č. A 289

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.87. Lok: Velvary – Krausova školka

NO: Předměty nalezeny 20. srpna roku 1937, do velvarského muzea byly darovány Vratislavem a Josefem Krausovými z Velvar.

Druha naleziště: žárový hrob

Nález: popelnice zdobená rytými pásy, šikmými rýhami a čtyřmi pupky, dvoudílná lukovitá bronzová spona s rozšířenou patkou, dvojkonický přeslen, železné kování s nýty, masivní bronzový kroužek, malý bronzový kroužek, bronzové kování, kování z bronzového kroužku, kousky nazelenalých roztavených korálků, bronzové korálky poškozené ohněm, zlomky bronzových plíšků, stočený bronzový plíšek, železné hřebíky, rozlomená bronzová jehlice s plochou hlavicí, bronzové kotouče

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary, inv.č. A 290 – 297, 300 – 310, 312 – 317, 327, 329 - 330

Lit: *Sakař 1970, 51; Fencel 1974, 242; Oborový katalog M Velvary.*

14.88. Lok: Velvary – Krausova školka

NO: nalezeno roku 1939

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: střep nádoby zdobený rýhami a krokvicovými vrypy

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary, inv.č. A 342

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.89. Lok: Velvary – okolí

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: bronzová dvoudílná terčovitá spona v podobě delfína

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary, inv.č. A 332

Lit: Oborový katalog M Velvary; *Sakař 1970.*

14.90. Lok: Velvary – okolí

NO: nalezeno roku 1939

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: bronzová dvoudílná destičkovitá spona se zvířecí podobou

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary, inv.č. A 339

Lit: Oborový katalog M Velvary.

14.91. Lok: Velvary – Krausova školka

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: žárový hrob

Nález: bronzová dvoudílná spona s profilovaným obloučkem, prolamovanou patkou, zdobená rýhami a vbíjenými důlky

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary, inv.č. A 28

Lit: *Motýková 1963*, 65; *Oborový katalog M Velvary*

14.92. Lok: Velvary

NO: žárový hrob prozkoumal Ladislav Hájek (NM Praha)

Druh naleziště: žárový hrob

Nález: střepy velké nádoby s vodorovnou rýhou na výduti, střep z konického spodku nádoby s vybíhajícím dnem, nad ním je široký žlábek

Dat: doba Ř

Ulož: NM, inv.č. 551640, 551641

Lit: *Vokolek 2009*, 116.

14.93. Lok: Velvary

NO: Průzkum Václava Krolmuse v roce 1854 ve Velvarech směrem k Černuci, dále poloha U svatých, lokalita u hřbitova a lokalita směrem k Nabdínu.

Druh naleziště: sídliště

Nález: střepy, zvířecí kosti

Dat: ?

Kul: ?

Ulož: ?

Lit: *Sklenář 1992*, 267; *Sklenář 2011*, 351.

14.94. Lok: Velvary – V zahrádkách

NO: Při výstavbě kotelny pro zahradnictví na jihozápadním okraji města byl objeven kostrový hrob.

Druh naleziště: kostrový hrob

Nález: nákrčník, spona, nánožní kruhy, vlnovitě zprohýbaný drát, bronzové kolečko s devíti paprsky a středovým kroužkem

Dat: doba Ř

Ulož: ?

Lit: *Moucha 1972*, 187.

14.95. Lok: Velvary

NO: neznámé, před rokem 1945

Druh naleziště: ojedinělý nález

Nález: černý hlazený střep zdobený lomenou páskou a důlky

Dat: doba Ř

Ulož: M Velvary, inv.č. A 334

Lit: *Oborový katalog M Velvary*.

11.2 Katalog nezpracovaného fondu archeologie Muzea Velvary

Komentář ke struktuře katalogu

Následující katalog obsahuje popis základních informací o nálezech učiněných na Velvarsku, které jsou uloženy v Městském muzeu Velvary pod označení Nezpracovaný fond archeologie a nebyly tedy dosud zpracovány, s výjimkou nálezů kultury se šňůrovou keramikou, které publikoval M. Buchvaldek a V. Moucha (1997). Zařazeny jsou zde také nálezy z archeologického výzkumu v Budihosticích učiněného v roce 1979. Katalog obsahuje přibližné místo nálezu daných předmětů, pokud je známo, nálezové okolnosti, druh naleziště a nálezu, datování a určení kultury, přírůstkové číslo nálezu a přibližný počet množství nálezu.

Obec	Lokalita	Nálezové okolnosti	Naleziště	Druh nálezu	Datace	Kultura	Uložení M Velvary	Počet	Pozn.
Velvary	Velvary	starý nález	?	keramika, mazanice	?	?	př. č. 302/80	4 sáč.	
Velvary	Krausova školka	starý nález	?	keramika, mazanice	?	?	př. č. 303/80	1 kr.	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika	E	Šň	př. č. 304/80	4 sáč.	<i>Buchvaldek; Moucha 1997, 155.</i>
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika, mazanice	?	?	př. č. 305/80	13 ks	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika	?	?	př. č. 306/80	23 ks	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika, kosti	?	?	př. č. 307/80	1 kr.	
Velvary	Krausova školka	nález z odpadní jámy z r. 1939	?	keramika	?	?	př. č. 315/80	67 ks	
Velvary	pole J. Srbka proti starému parku	sběr	?	zlomky kostí	?	?	př. č. 379/69	6 ks	
Velvary ?		dar	?	přeslen	?	?	př. č. 232/74	1 ks	
Velvary ?	?	dar	?	přeslen	?	?	př. č. 233/74	1 ks	
Velvary ?	?	dar	?	přeslen	?	?	př. č. 234/74	1 ks	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika	?	?	př. č. 317/80	31 ks	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika, kosti	?	?	př. č. 319/80	41 ks	
Velvary ?	zahradka p. Peklové	?	?	keramika, kosti	?	?	př. č. 318/80	18 ks	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika, kosti	?	?	př. č. 316/18	6 ks	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika	?	?	př. č. 314/80	26 ks	
Velvary ?	?	?	?	střepy baňaté nádoby	?	?	př. č. 381/69	?	
Velvary		nález při dláždění ulice	?	železné předměty	?	?	př. č. 376/80	9 kusů	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 263/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	římský kahan	?		př. č. 268/74	1 ks	Kahany pocházejí z Itálie, do velvar se dostaly jako dary.
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 275/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 276/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	římský kahan	?		př. č. 264/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	římský kahan	?		př. č. 267/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	římský kahan	?		př. č. 265/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 274/74	1 ks	

Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 278/74	5 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 277/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 270/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	římský kahan	?	?	př. č. 266/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 279/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	kov, kosti	?	?	př. č. 287/74	1 ks	
Velvary?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 286/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	E	Šň	př. č. 284/80	4 ks	<i>Buchvalde k; Moucha 1997, 155.</i>
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 282/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 285/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 283/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 376/69	7 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 378/69	3 ks	
Velvary ?	?	?	?	kosti	?	?	př. č. 247/74	5 ks	
Velvary ?	?	nález	?	keramika	?	?	př. č. 246/74	23 ks	
Velvary ?	?	?	?	zkamenělina živočicha	?	?	př. č. 650/69	6 ks	
Velvary	?	dar Č. Neumann	?	zkamenělina	?	?	př. č. 649/69	3 ks	
Velvary ?	?	starý nález	?	keramika	E	Šň	př. č. 383/80	1 ks	<i>Buchvalde k; Moucha 1997, 154.</i>
Velvary	Krausova školka	sběr V. Fencel	?	keramika	?	?	př. č. 377/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 281/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 377/69	20 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 386/69	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 5/87	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	kamenná kostka	?	?	př. č. 375/80	1 ks	
Velvary ?	?	dar ze ZDŠ, Velvary	?	sekeromlat	?	?	př. č. 238/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	kamenný mlat	?	?	př. č. 372/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	kamenný mlat	?	?	př. č. 371/80	1 ks	
Velvary ?	Velvary - okolí	?	?	kamenný klín	?	?	př. č. 89/69	1 ks	
Velvary ?	?	nález	?	kamenná sekerka	?	?	př. č. 383/69	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	kamenná koule	?	?	př. č. 374/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	kamenný mlat	?	?	př. č. 373/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 367/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 366/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 384/69	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 287/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 236/74		
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 370/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 235/74	1 ks	
Velvary ?	?	dar, Alice Böhmová - učitelka	?	keramika	?	?	př. č. 382/69	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 369/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 291/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramiky	?	?	př. č. 290/80	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 240/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	železný oštěp	?	?	př. č. 244/74	1 ks	
Velvary ?	?	?	?	železný oštěp	?	?	př. č. 243/74	1 ks	
Velvary ?	?	dar	?	zásobnice	?	?	př. č. 229/74	1 ks	

Velvary ?	?	dar, ing. O. Špecinger, Kralupy	?	zásobnice	?	?	př. č. 64/86	1 ks	
Velvary ?	?	dar	?	popelnice	?	?	př. č. 230/74	1 ks	
Velvary	Velvary	nález, ONV Mělník	?	kamenná sekera	E	Šň	př. č. 23/79	1 ks	<i>Buchvalde k; Moucha 1997, 155.</i>
Velvary	Velvary	nález r. 1931, ONV Mělník	?	sekeromlat	E	Šň	př. č. 24/79	1 ks	<i>Buchvalde k; Moucha 1997, 155.</i>
Ješín	Ješín	sběr	?	keramika	?	?	př. č. 27/79	1 ks	
Ješín	Ješín	nález r. 1932	?	keramika	?	?	př. č. 22/79	1 ks	
Ješín	Ješín	?	?	keramika	?	?	př. č. 280/80	1 ks	
Ješín	Ješín	dar, ONV Mělník	?	kostěná brusle	B	Kn	př. č. 1/80	3 ks	Brusle zařazena do expozice středověk u.
Ješín	Ješín	dar, ONV Mělník	?	keramika	B	Ún	př. č. 33/79	6 ks	foceno
Ješín	Ješín	dar, ONV Mělník	?	kamenný nůž, kostěný nůž, keramika	B	Ún	př. č. 4/80	3 ks	foceno
Ješín	Ješín	dar, ONV Mělník	?	kostěný sekeromlat, závaží	B	Ún	př. č. 5/80	2 ks	foceno
Ješín	Ješín	dar, ONV Mělník	?	jehlice, nástroje z parohu	B	Ún	př. č. 6/80	3 ks	foceno
Ješín	Ješín	dar, ONV Mělník	?	keramika	B	Kn	př. č. 2/80	4 ks	foceno
Ješín	Ješín	dar, ONV Mělník	?	keramika	?	?	př. č. 3/80	3 ks	
Ješín	Ješín	nález r. 1927, převzato z ONV Mělník	?	hliněné závaží	?	?	př. č. 25/79	1 ks	
Ješín	Ješín	nález, ONV Mělník	?	keramika	?	?	př. č. 3/80	3 ks	
Ješín	Ješín	nález r. 1932, ONV Mělník	?	bronzový náramek	?	?	př. č. 31/79	2 ks	
Ješín	Na Mračenci	dar, ONV Mělník	?	jehlice	?	?	př. č. 276/80	1 ks	
Ješín	Na Mračenci	dar, ONV Mělník	?	náušnice	?	?	př. č. 277/80	6 ks	
Dolní Kamenice	Dolní Kamenice	nález r. 1936, ONV Mělník	?	keramika	?	?	př. č. 21/79	1 ks	
Chržín	Chržín	?	?	kamenný mlat	?	?	př. č. 26/79	1 ks	
Černuc	Černuc	nález, AÚ Praha	?	přeslen	?	?	př. č. 8/80	1 ks	
Černuc	Černuc	nález, AÚ Praha	?	keramika	?	?	př. č. 9/80	1 ks	
Uhy ?	?	dar, p. Vobořil, Uhy	?	keramika	?	?	př. č. 279/80	1 ks	
Sazená	Sazená	ONV Mělník	?	bronzový náramek	?	?	př. č. 30/79	4 ks	
Sazená	Sazená	ONV Mělník	?	hliněný korálek	?	?	př. č. 29/79	1 ks	
Budihostice	Budihostice	ONV Mělník	?	keramika	H	By	př. č. 28/79	1 ks	foceno
Budihostice	Budihostice	ONV Mělník	?	keramika	S		př. č. 7/80	8 ks	Nejedná se o By.
Budihostice	?	?	?	keramika	?	?	př. č. 367/69	13 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 225/80	?	Výzkum knovízské ho sídliště, bez nález. dokument ace
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 255/80	15 sáč.	

Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 254/80	5 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 246/80	1 krab.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 272/80	?	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 275/80	?	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 256/80	13 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 259/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 260/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 274/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kosti, mazanice			př. č. 273/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 257/80		
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 196/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 207/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 209/80	5 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 205/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 210/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 223/80	4 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 195/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 193/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 194/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 201/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 203/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 204/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 208/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 209/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 212/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 211/80	4 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	mazanice			př. č. 195/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika ?			př. č. 268/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny			př. č. 224/80	5 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny			př. č. 225/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny, uhlík			př. č. 196/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 197/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 198/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 199/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 200/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 201/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 202/80	1 sáč.	

Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, uhlík			př. č. 203/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 204/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 205/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 206/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 207/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 208/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, kost, uhlíky			př. č. 209/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, uhlík			př. č. 210/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 211/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 212/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny			př. č. 213/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 195/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 193/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 194/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 219/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 220/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 221/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 222/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 215/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 218/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 223/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kameny, mazanice			př. č. 226/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kosti, keramika			př. č. 220/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	zlomky korálu			př. č. 216/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kosti, keramika			př. č. 213/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kosti, keramika			př. č. 214/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kosti, keramika			př. č. 215/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	kosti, keramika			př. č. 222/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 217/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 200/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 197/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 219/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 198/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika, kosti			př. č. 218/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 199/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika			př. č. 221/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídliště	keramika, kameny, kosti			př. č. 251/80	3 sáč.	

Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny			př. č. 252/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 247/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 241/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 239/80	5 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny			př. č. 253/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 245/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 248/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 269/80	1 krab.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 271/80	1 krab.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 231/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny, kosti			př. č. 226/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 230/80	5 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 230/80	5 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 218/80	4 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 237/80	6 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika			př. č. 270/80	1 krab.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 227/80	4 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kosti			př. č. 228/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 229/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, uhlík			př. č. 228/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 229/80	4 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kameny			př. č. 232/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kosti			př. č. 233/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 235/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 234/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kosti, kameny, uhlíky			př. č. 236/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	kosti			př. č. 301/80	25 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 242/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti			př. č. 243/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti			př. č. 240/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti, uhlíky			př. č. 238/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 218/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 237/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 228/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 221/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 229/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika			př. č. 209/80	1 ks	

Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika		př. č. 199/80	2 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika		př. č. 196/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika		př. č. 230/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika		př. č. 223/80	5 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, slepenec		př. č. 230/80	1 ks	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti, mazanice		př. č. 265/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika		př. č. 267/80	12 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika		př. č. 258/80	22 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika		př. č. 257/80	1 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika		př. č. 261/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika		př. č. 264/80	5 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti		př. č. 244/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti, mazanice		př. č. 245/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kosti		př. č. 249/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti		př. č. 250/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Preuss	sídlíště	keramika, kameny, kosti		př. č. 248/80	3 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika		př. č. 263/80	2 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika, uhlíky		př. č. 263/80	19 sáč.	
Budihostice	Budihostice	AV 1979, dr. Slabina	sídlíště	keramika		př. č. 266/80	1 sáč.	
?				zkamenělina		př. č. 647/69	1 ks	
?				zkamenělina dřeva		př. č. 495/67	1 ks	
?				zkamenělina dřeva		př. č. 487/67	1 ks	
?				zkamenělina dřeva		př. č. 486/67	1 ks	
?				zkamenělina dřeva		př. č. 497/67	1 ks	
?				kámen s otiskem		př. č. 638/69	1 ks	
?				velvarkém uhlí		př. č. 518/69	1 sáč.	
?				kámen s otiskem		př. č. 639/69	1 ks	
?				zkamenělina dřeva		př. č. 648/69	1 ks	
?				zkamenělina mušle		př. č. 646/69	1 ks	
?				zkamenělina s otiskem		př. č. 643/69	1 ks	
?				zkamenělina s otiskem		př. č. 645/69	1 ks	
?				zkamenělina rostliny		př. č. 641/69	1 ks	
?				zkamenělina mušle		př. č. 642/69	1 ks	
?				zkamenělina s otiskem		př. č. 640/69	1 ks	
?				kámen s otiskem		př. č. 644/69	1 ks	
?				kámen s otiskem ryby		př. č. 490/69	1 ks	
?				kámen s otiskem mušle		př. č. 491/69	1 ks	
?				zkamenělina dřeva		př. č. 496/69	1 ks	
?				kámen s otiskem		př. č. 492/69	1 ks	

?				kámen s otiskem			př. č. 493/69	1 ks	
?				zkamenělina hlavonožce			př. č. 494/69	1 ks	
?				kámen s otiskem listů			př. č. 499/69	1 ks	
?				opuka, otisk klasu			př. č. 488/69	1 ks	
?				trilobit			př. č. 489/69	1 ks	
?				zkamenělina dřeva			př. č. 498/69	1 ks	
?				úlolek, kysličník železitý			př. č. 190/70	1 ks	
?				kámen, otisk pravěké rostliny			př. č. 563/70	1 ks	
?				kámen, otisk pravěké rostliny			př. č. 564/70	1 ks	
?				kámen s otiskem mušle a živočicha			př. č. 9/81	1 ks	
?				trilobit			př. č. 6/87	1 ks	